
ŠTVRTÁ PERIODICKÁ SPRÁVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY K MEDZINÁRODNÉMU PAKTU O HOSPODÁRSKYCH, SOCIÁLNYCH A KULTÚRNYCH PRÁVACH

VŠEOBECNÁ ČASŤ

ÚVOD

1. Slovenská republika (ďalej len „SR“) ako zmluvná strana Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach (ďalej len „pakt“), v zmysle článku 16 a 17 paktu, predkladá Výboru OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva (ďalej len „výbor“) správy o implementácii paktu.
2. SR predkladá štvrtú periodickú správu k paktu (ďalej len „správa“), ktorá obsahuje informácie o opatreniach a o pokroku dosiahnutom pri dodržiavaní práv uznaných v pakte za obdobie rokov 2019 až 2024.
3. Správu vypracovalo Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (ďalej len „MZVEZ SR“) v spolupráci s vecne príslušnými rezortmi na základe všeobecných usmernení výboru o obsahu a forme jednotlivých periodických správ¹ a v súlade s odporúčaniami výboru, ktoré boli prijaté 14. novembra 2019² po posúdení tretej periodickej správy SR z roku 2019³ (ďalej len „tretia správa SR“).
4. SR plní svoje záväzky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv o ľudských právach.

ČLÁNOK 2

Zaručenie práv bez diskriminácie

5. SR predložila v posudzovanom období príslušným výborom OSN periodické správy, v ktorých sú podrobnejšie rozpracované opatrenia prijaté s cieľom odstránenia všetkých foriem diskriminácie v SR, konkrétne trinástu periodickú správu k Medzinárodnému dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie⁴ a siedmu periodickú správu k Medzinárodnému dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien⁵.
6. Dňa 28. apríla 2021 schválila vláda SR novú celoštátnu Stratégiu rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí na roky 2021-2027 a Akčný plán rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí na roky 2021-2027. V januári 2022 schválila vláda SR Národný akčný plán pre prevenciu a elimináciu násilia na ženách na roky 2022 – 2027. Ostatný strategický dokument v tejto oblasti je Národný akčný plán zamestnanosti žien na roky 2022-2030 (ďalej ako „Akčný plán zamestnanosti žien“).
7. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len „MPSVR SR“) pri realizácii úloh vyplývajúcich z týchto strategických dokumentov spolupracuje so Slovenským národným strediskom pre ľudské práva, predovšetkým vo vzťahu ku vzdelávacím, osvetovým a monitorovacím úlohám.

¹ E/C.12/2008/2

² [E/C.12/SVK/CO/3](#)

³ [E/C.12/SVK/3](#)

⁴ [CERD/C/SVK/13](#)

⁵ [CEDAW/C/SVK/7](#)

8. S cieľom zlepšovania odstránenia štrukturálnej diskriminácie osôb so zdravotným postihnutím bola v apríli 2021 vládou SR schválená Národná stratégia deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti (nasledujúce informácie sú relevantné aj k odporúčaniu C 16/17).

9. V rámci legislatívnych úloh bol prijatý nový zákon č. 376/2022 Z. z. o profesionálnych náhradných rodičoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý výraznou mierou prispieva k procesu deinštitucionalizácie centier pre deti a rodiny.

10. V rámci nelegislatívnych opatrení sa realizuje projekt Implementácie Európskej záruky pre deti – Inklúzia detí so zdravotným znevýhodnením v kontexte deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti, ktorý je realizovaný prostredníctvom nástroja technickej pomoci Európskej komisie (DG REFORM). Odborným riešiteľom projektu je UNICEF pre Európu a Strednú Áziu, ktorý sa zameriava na deti so zdravotným znevýhodnením, ktoré sú na základe rozhodnutia súdu umiestnené v centrách pre deti a rodiny a ich inklúziu. Národný projekt „Rozvoj výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately“ prostredníctvom Programu Slovensko 2021 – 2027 podporuje proces deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti prostredníctvom opatrení na predchádzanie umiestňovania detí v zariadeniach, opatrení na zabezpečenie vhodného náhradného prostredia deťom a podmienok na návrat dieťaťa do rodinného prostredia.

11. Ciele Národnej stratégie deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti sú za oblasť sociálnych služieb rozpracované v Národnom akčnom pláne prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2022 – 2026. Odstraňovaním inštitucionalizácie sociálnych služieb sa zaoberajú aj ďalšie strategické materiály, konkrétne Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2021-2030 a Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 - 2030.

12. V súlade s národnými strategickými dokumentmi bol od augusta 2018 do decembra 2023 realizovaný národný projekt „Deinštitucionalizácia sociálnych služieb – Podpora transformačných tímov“. Jeho cieľom bola podpora transformačných tímov zariadení sociálnych služieb pri tvorbe transformačných plánov a spustenie procesu deinštitucionalizácie v komunitách. Aktivity projektu úspešne absolvovalo 90 zariadení sociálnych služieb, ktorým boli odborne oponované transformačné plány. V rámci projektu prebiehala aj informačná kampaň. Hodnotenie pripravenosti zariadení bolo vstupným dokumentom, ktorý bude v kontexte Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím tvoriť základný podklad pre prípravu transformačných plánov konkrétnych zariadení sociálnych služieb v troch oblastiach: sociálne služby, aktivizácia a zamestnávanie klientov v zariadeniach sociálnych služieb a zmeny fyzického prostredia zariadení.

13. MPSVR SR pripravuje národný projekt v spolupráci s expertmi vybranými v rámci verejnej výzvy, zameraný aj na pokračovanie v podpore procesu deinštitucionalizácie a poskytovania sociálnych služieb na komunitnej úrovni. Projekt zabezpečí pokračovanie podpory procesu transformácie pre tie zariadenia sociálnych služieb, ktoré majú pripravený transformačný plán a plánujú ho realizovať, ale aj pre zariadenia, ktoré transformačný plán nemajú a chcú do procesu transformácie vstúpiť. Projekt bude obsahovať aj osvetové a informačné aktivity pre širokú odbornú aj laickú verejnosť v oblasti ľudských práv a sociálnych služieb zameraných na človeka, aktivity podporujúce poskytovateľov pri využívaní inovatívnych metód práce s prijímateľmi s mentálnym postihnutím a poruchou autistického spektra, ako aj podporu poskytovateľov v napĺňaní štandardov kvality sociálnych služieb. Spustenie projektu sa predpokladá na jeseň 2024 s trvaním do konca roka 2028.

14. MPSVR SR dlhodobo presadzuje potrebu rozvoja komunitných sociálnych služieb, a to aj pomocou domácej opatrovateľskej služby, ktorá sa významnou mierou podieľa na podpore procesu deinštitucionalizácie a nezávislého života. V tejto súvislosti MPSVR SR pripravilo už štvrtý národný projekt Podpora opatrovateľskej služby v rámci Programu Slovensko, ktorý zároveň prináša pre poskytovateľov opatrovateľskej služby, opatrovateľky a opatrovateľov zmenu, a to v podobe vyplácania príspevku za hodinu poskytnutej opatrovateľskej služby priamo na prijímateľa vo výške 7,93 eur. V súčasnom národnom projekte sa nepreplácajú mzdy opatrovateľov/liek za poskytnuté hodiny opatrovania ako doteraz. Finančné prostriedky získané formou príspevku na poskytnutú opatrovateľskú službu je možné použiť na všetky výdavky súvisiace s poskytovaním opatrovateľskej služby. Ide v podstate o prvý krok k pripravovanej Reforme financovania sociálnych služieb. Národný projekt Podpora opatrovateľskej služby má za cieľ zároveň pilotne overiť nový spôsob poskytovania novej štátnej dávky - príspevku na starostlivosť a predovšetkým zabezpečiť kontinuitu poskytovania opatrovateľskej služby. Cieľom je, aby odkázaná osoba, t.j. prijímateľ sociálnej služby sám rozhodol, akú sociálnu službu potrebuje a aby využil na ňu svoj príspevok na starostlivosť. Ide o systémové riešenie a takáto zmena financovania podporí vznik a rozvoj služieb v komunite.

15. Podpora sociálnych služieb na komunitnej úrovni je aj súčasťou Plánu obnovy a odolnosti SR (plánovaná investícia 175 mil. eur bez DPH). Cieľom investície je navýšenie kapacity ambulantných zariadení sociálnych služieb a pobytových sociálnych zariadení komunitného typu do apríla 2026. V súčasnosti sa do investičných aktivít Plánu obnovy a odolnosti zapojilo 28 z 90 zariadení, ktoré v rámci Národného projektu Deinštitucionalizácia sociálnych služieb – Podpora transformačných tímov úspešne absolvovali všetky aktivity a disponujú transformačným plánom zariadenia.

16. Za účelom podpory nezávislého života fyzických osôb s ťažkým zdravotným postihnutím zohráva významnú úlohu aj zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Fyzickým osobám je možné poskytnúť viaceré peňažné príspevky financované zo štátneho rozpočtu (napr. peňažný príspevok na osobnú asistenciu, peňažný príspevok na opatrovanie, peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov, peňažný príspevok na kúpu pomôcky, peňažný príspevok na úpravu bytu, peňažný príspevok na úpravu rodinného domu). Nárok na peňažný príspevok vzniká až na základe právoplatného rozhodnutia príslušného orgánu.

ČLÁNOK 3

Rovnaké práva žien a mužov

17. SR implementuje odporúčania⁶, ktoré v máji 2023 v záverečnom stanovisku prijal Výbor OSN pre odstránenie diskriminácie žien k siedmej periodickej správe SR.

18. V Akčnom pláne rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí na roky 2021-2027 prijala SR opatrenia v ôsmich strategických oblastiach, a to dôstojnosť a telesná integrita; zosúladenie rodinného a pracovného života; vzdelávanie, veda a výskum; rovnosť príležitostí a prístup na trh práce, ekonomická závislosť a chudoba žien; politická a ekonomická participácia a účasť na rozhodovaní; zabezpečenie participatívneho mechanizmu na presadzovanie rovnosti žien a mužov a inštitucionálne zabezpečenie rovnosti žien a mužov; začleňovanie zraniteľných skupín a viacnásobná diskriminácia žien a maloletých detí/dievčat; medzinárodná rozvojová spolupráca a humanitárna pomoc.

⁶ [CEDAW/C/SVK/CO/7](#)

19. Na Akčný plán rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí na roky 2021-2027 v roku 2022 nadviazal Akčný plán zamestnanosti žien, ktorý stanovil ďalšie opatrenia predovšetkým v oblasti zlepšenia prístupu žien na trh práce a zosúladzovania rodinného a pracovného života a v oblasti zlepšenia príležitostí žien vo vzdelávaní a zvyšovaní ich zručností. Úlohy stanovené v týchto strategických dokumentoch sú rôzneho charakteru, a to od legislatívnych cez vzdelávacie, metodické, monitorovacie, až po systémové.

20. Medzi strategické úlohy, ktoré sledujú posilnenie rovnosti žien a mužov, patrí napríklad zlepšenie podmienok pre zosúladenie pracovného a rodinného života, zvýšenie zamestnanosti osôb s rodičovskými povinnosťami, najmä žien, a podporovanie opatrení na uľahčenie ich návratu z rodičovskej dovolenky na trh práce, precizovanie systému eliminácie negatívnych dopadov materskej /rodičovskej dovolenky na určenie sumy dávok sociálneho poistenia; vzdelávanie mládeže o rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí; návrh opatrení na riešenie rozdielu v odmeňovaní medzi mužmi a ženami, vytvorenie rovnakých podmienok pre výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody väznených žien a mužov; vzdelávanie mládeže o rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí.

21. Významným legislatívnym počinom z hľadiska zabezpečenia rovnosti žien a mužov vo vymedzenom období bolo zavedenie inštitútu platenej otcovskej dovolenky v rozsahu 2 týždňov v období šiestich týždňov od narodenia dieťaťa bez ohľadu na skutočnosť, či matka dieťaťa poberá materský alebo rodičovský príspevok v zmysle zákona č. 350/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Zákonník práce a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. S predmetnou legislatívnou zmenou bezprostredne súvisí aj úloha, ktorá má za cieľ podporiť zapojenie otcov do starostlivosti o deti a o domácnosť.

22. V posudzovanom období sa realizoval projekt Rodová rovnosť na pracovisku, ktorého základným cieľom bolo prispieť k vytvoreniu systémových opatrení pre uplatňovanie politiky zosúladenia rodinného a pracovného života. V rámci projektu sa vypracovali viaceré dokumenty, ktoré majú pri ich následnej implementácii napomôcť dosiahnutiu rodovej rovnosti v oblasti pracovnoprávných a obdobných právnych vzťahov. Spracované dokumenty sú najmä: Metodika pre vykonávanie rodových auditov v SR, Metodika na uplatňovanie rodovej rovnosti a zosúladenia rodinného a pracovného života na trhu práce, Systém overovania externých metodík, Systém štandardov pre vykonávanie rodového auditu, Analytická štúdia nákladov a výnosov uplatňovania rodovej rovnosti na trhu práce a Koncepcia na zosúladzovanie súkromného, rodinného a pracovného života.

23. Akčný plán rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí na roky 2021-2027 súčasne stanovuje viaceré vzdelávacie úlohy, ktoré sa týkajú napr. podpory a zvyšovania kvality rozhodovania súdov vo veciach týkajúcich sa diskriminácie a ľudských práv žien (vrátane násilia na ženách) vzdelávaním a scitlivovaním. Justičná akadémia ako vzdelávacia inštitúcia s celoštátnou pôsobnosťou, ktorá zabezpečuje, organizuje a vykonáva vzdelávanie sudcov a sudkýň, prokurátorov a prokurátoriek a súdnych úradníkov a úradníčok v tejto súvislosti realizovala viaceré podujatia zamerané napr. na aktuálnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva vzťahujúcu sa na domáce násilie, obe domáceho násilia a sexuálneho zneužívania, vybrané otázky antidiskriminačného práva a iné.

ČLÁNOK 6

Právo na prácu

24. Informácie obsiahnuté v tomto článku dopĺňajú aj odpovede poskytnuté výboru na odporúčania C 20/21 (riešenie nezamestnanosti, regionálne rozdiely na trhu práce a prekážky na trhu práce pre migrantov a žiadateľov o azyl).

25. Akčný plán rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí na roky 2021-2027 reflektuje aj oblasť služieb zamestnanosti pri úlohe, ktorá určuje, že pri zavádzaní aktívnych opatrení na trhu práce sa má venovať zvýšená pozornosť znevýhodneným uchádzačkám o zamestnanie. Zamestnávateľské subjekty sa môžu uchádzať o príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného uchádzača a uchádzačky o zamestnanie podľa § 50 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Od 1. januára 2023 predstavuje novú skupinu znevýhodnených uchádzačov a uchádzačok o zamestnanie aj občan, ktorý ukončil poberanie materského alebo rodičovského príspevku menej ako dva roky pred zaradením do evidencie uchádzačov/uchádzačok o zamestnanie a ktorý počas poberania materského alebo počas poberania rodičovského príspevku nemal príjem zo zárobkovej činnosti zamestnanca a zo samostatnej zárobkovej činnosti. Opatrenie smeruje najmä k podpore zvýšenia zamestnanosti žien.

26. V súvislosti so situáciou na Ukrajine Akčný plán zamestnanosti žien stanovil opatrenie súvisiace s poskytovaním adresnej pomoci ženám s dočasným útočiskom, ktoré je zamerané na poskytovanie individualizovaného poradenstva, ktoré zahŕňa napr. informácie o slovenskom trhu práce, komunikáciu so zamestnávateľskými subjektmi, zabezpečenie vzdelávania a pod.

Nezamestnanosť

27. V súvislosti s riešením dlhodobej nezamestnanosti uvádzame, že v roku 2013 bola miera dlhodobej nezamestnanosti v SR podľa údajov Eurostatu na úrovni 11,6 %. SR si stanovila za cieľ znížiť mieru dlhodobej nezamestnanosti (trvajúcej viac ako 12 mesiacov) do roku 2020 pod 3 %. Kým v roku 2016 bola miera dlhodobej nezamestnanosti ešte na úrovni 6,8 % do roku 2020 (EU 4,3 %) postupne klesla na 3,7 % (EU 2,4 %), čo predstavovalo pokles v sledovanom období o 46 %. Tento pozitívny vývoj bol prerušený pandemiou spôsobenou ochorením COVID-19, ktorá situáciu na trhu práce v SR zhoršila. V roku 2022 sa miera dlhodobej nezamestnanosti zvýšila na 4,1 % (EU 2,4 %). V dôsledku prijatých opatrení na riešenie dlhodobej nezamestnanosti došlo k opätovnému poklesu miery dlhodobej nezamestnanosti v SR, a to na 3,8 % v roku 2023. Miera dlhodobej nezamestnanosti sa na Slovensku drží po celý čas nad úrovňou EÚ (2,1 % v roku 2023).

28. Podľa štatistických zistení Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny SR sa ku koncu decembra 2023 nachádzalo v evidencii úradov práce, sociálnych vecí a rodiny 69 953 dlhodobo nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie, čo predstavuje podiel 41,17 % na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie. K zlepšeniu situácie má prispieť aj Akčný plán na ďalšie posilnenie integrácie dlhodobo nezamestnaných na trh práce v SR s výhľadom do roku 2030 (APDN 2030). Opatrenia z akčného plánu sú určené pre všetkých dlhodobo nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie bez rozdielu, či sú alebo nie sú príslušníkmi niektorej z menšín.

29. Vysokú nezamestnanosť mladých ľudí zaznamenala SR v dôsledku hospodárskej krízy, ktorá podľa údajov Eurostatu dosiahla v roku 2013 mieru takmer 35 %. Postupným zlepšovaním ekonomickej situácie a účinnými opatreniami na podporu zamestnanosti mladých ľudí sa tento negatívny trend podarilo zvrátiť a v roku 2018 klesla miera nezamestnanosti mladých ľudí na 15,8 %. Pandémia ochorenia COVID-19 mala výrazný negatívny dopad na túto cieľovú skupinu, ktorej nezamestnanosť dosiahla hodnotu 20,6 % v roku 2021.

30. Zhoršenie situácie nastalo aj v cieľovej skupine NEET (not in employment, education or training). Podiel mladých NEET do 29 rokov sa zvýšil na 15,2 % v roku 2020. V nadväznosti na prijaté opatrenia sa situácia na trhu práce stabilizovala a vývoj nezamestnanosti mladých ľudí sa dostáva na hodnoty pred pandemiou. V roku 2022 bol podiel NEET do 29 rokov v SR na hodnote 12,3 % (EÚ 11,7 %). Nezamestnanosť mladých ľudí do 24 rokov sa podľa Eurostatu pohybovala v SR na úrovni 19,9 % (EÚ 14,5 %). SR sa zaviazala znížiť počet mladých ľudí v situácii NEET na úroveň priemeru EÚ (9 %) do roku 2030.

Opatrenia zamerané na zníženie nezamestnanosti

31. SR sa zaoberala všetkými formami nezamestnanosti tak, aby sa postupne znižovali aj regionálne rozdiely na trhu práce. Aktívne opatrenia na trhu práce boli poskytované všetkým uchádzačom o zamestnanie s dôrazom na znevýhodnených uchádzačov bez rozdielu (aj bez rozdielu farby pleti, národného alebo sociálneho pôvodu), ak plnia podmienky na ich poskytnutie. Pri poskytovaní príspevkov v rámci aktívnych opatrení na trhu práce sa prihliada na priemernú mieru evidovanej nezamestnanosti v okrese v porovnaní s celoslovenským priemerom, čím sa zabezpečuje potreba zmiernenia regionálnych rozdielov na trhu práce. Znižovanie regionálnych rozdielov sa realizuje podporou najmenej rozvinutých okresov prostredníctvom zákona č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý umožňuje koncentráciu nástrojov, opatrení a prirodzene aj peňažných zdrojov na rozširovanie hospodárskeho a sociálneho rozvoja a zamestnanosti.

32. Za účelom zníženia miery dlhodobej nezamestnanosti sa v hodnotenom období využívali príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie; príspevok na podporu rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti a príspevok na aktivačnú činnosť formou menších služieb pre obec alebo pre samosprávny kraj. Realizovali sa aj viaceré národné projekty podpory začlenenia dlhodobo nezamestnaných na pracovný trh, ako napríklad „Šanca na zamestnanie“, „Chceme byť aktívni na trhu práce“ (50+), „Cesta z kruhu nezamestnanosti“, „Spoločne hľadáme prácu“ a „Zapojenie nezamestnaných do obnovy kultúrneho dedičstva“. V rámci projektu „Zvýšenou aktivitou k zamestnaniu“ sa zabezpečoval individuálny prístup k dlhodobo nezamestnaným uchádzačom o zamestnanie – poskytovanie individualizovaných služieb založených na segmentácii a profilácii uchádzačov o zamestnanie a dohôd o pracovnej integrácii na zvýšenie ich miery zamestnanosti a zamestnateľnosti na trhu práce.

33. Akčný plán na posilnenie integrácie dlhodobo nezamestnaných na trh práce v SR do roku 2020 bol pripravený v roku 2016 v súlade s odporúčaním Rady EÚ z 15.2.2016 týkajúcim sa integrácie dlhodobo nezamestnaných do trhu práce. Hlavným cieľom akčného plánu bolo navrhnuť a implementovať komplexný prístup založený na opatreniach individuálneho posúdenia a zodpovedajúceho poradenstva pre dlhodobo nezamestnaných týkajúceho sa zlepšenia vyhliadok ich zamestnateľnosti, odstránenia prekážok zamestnanosti a posúdenia predchádzajúceho úsilia pri hľadaní zamestnania. Zavedením Dohôd o pracovnej integrácii, ako aj rozvíjaním užších vzťahov so zamestnávateľmi, sa ustanovil dôležitý nástroj na dosiahnutie lepšej integrácie dlhodobo nezamestnaných na trh práce.

34. V roku 2021 bol prijatý druhý Akčný plán na posilnenie integrácie dlhodobo nezamestnaných na trh práce v SR do roku 2030. Dokumentom sa vymedzuje legislatíva a aktivity všetkých zainteresovaných inštitúcií s cieľom zabezpečiť komplexný prístup k riešeniu dlhodobej nezamestnanosti.

35. MPSVR SR v roku 2023 v spolupráci s aktérmi sociálnej ekonomiky vypracovalo Akčný plán na podporu sociálnej ekonomiky a sociálnych podnikov v SR s výhľadom do roku 2030 (ďalej len „APSE 2030“). APSE 2030 predstavuje jeden z kľúčových strategických rámcov na podporu sociálneho hospodárstva, podporu sociálnych podnikov a vytváranie pracovných miest. APSE 2030 nadväzuje na zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Právna úprava dovoľuje sociálnym podnikom naplňovať viacero druhov spoločensky prospešných cieľov. Zavedením inovatívnych nástrojov, vrátane finančných nástrojov, sa podporilo zavedenie sociálnej ekonomiky a sociálneho podnikania na podporu zamestnávania znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb.

36. Európska únia zareagovala na negatívny vývoj v oblasti nezamestnanosti mladých ľudí prijatím odporúčania Rady z 30. 10. 2020 o moste k pracovným miestam – posilnení Záruky pre mladých ľudí. SR na základe odporúčania Rady vypracovala a prijala Národný plán posilnenia Záruky pre mladých ľudí v SR s výhľadom do roku 2030. Národný plán má za cieľ zintenzívniť podporu práce s mládežou, individualizovaného poradenstva zameraného na potreby jednotlivca, mentorovania a sprevádzania, vrátane vypracovania individualizovaných akčných plánov, zavedenie zrozumiteľnej informačnej kampane, hodnotenia zručností (najmä digitálnych, zelených a podnikateľských), podpory vytvárania pracovných miest prostredníctvom poskytovania finančných príspevkov, vykonávania absolventskej praxe a samozamestnania. Plán je zameraný predovšetkým na žiakov a študentov, ktorí sú ohrození predčasným ukončením školskej dochádzky a mladých ľudí ohrozených sociálnym vylúčením.

37. V snahe zmierniť negatívny trend vývoja nezamestnanosti mladých ľudí do 30 rokov zaviedla SR opatrenia v rámci národných projektov a výziev na predkladanie dopytovo-orientovaných projektov. Ide predovšetkým o podporu individualizovaného poradenstva, rekvalifikácie a ďalšieho vzdelávania, mentorovaného zapracovania, praxe pre mladých a podporu samostatnej zárobkovej činnosti. Pri implementovaní opatrení sa kladie dôraz na rozvoj zelených, digitálnych a podnikateľských zručností, vrátane podpory udržateľných a zelených pracovných miest. SR na prelome rokov 2023 a 2024 vyhlásila dve výzvy s cieľom podporiť mladých ľudí prostredníctvom vytvárania regionálnych partnerstiev a vypracovania analýz o situácii mladých NEET v SR a zároveň sa zriadi 54 jednotných kontaktných miest pre mladých v rámci celej SR. V apríli 2024 MPSVR SR spustilo projekt Právo na prvé zamestnanie, ktorého cieľom je podporiť vznik pracovných miest pre nezamestnaných. V rámci projektu zamestnávateľ môže žiadať o preplatenie 90 % celkovej ceny práce nového zamestnanca po dobu 6 mesiacov.

38. S cieľom zlepšiť postavenie Rómov schválila vláda SR v roku 2021 Stratégiu rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 a následne aj príslušné akčné plány, vrátane Akčného plánu pre prioritnú oblasť zamestnanosť pre roky 2022-2024. Cieľom priority Zamestnanosť je zlepšiť zamestnateľnosť a zvýšiť zamestnanosť Rómov vytváraním možností vedúcich k ich uplatneniu sa na trhu práce. Jedným z cieľov tejto priority je zvýšiť podiel osôb z marginalizovaných rómskych komunít vo veku 20 – 64 rokov, ktorí sú zamestnaní, z 20 % na 45 %.

39. V Programovom vyhlásení vlády SR na roky 2023 – 2027 sa vláda SR zaviazala podporiť politiky zamerané na zmenšovanie sociálnych a regionálnych rozdielov a tvorbu nových pracovných miest v regiónoch. Vláda SR zároveň podporí všetky formy sociálnej ekonomiky a osobitne sociálne podnikanie tak, aby nikto z akokoľvek znevýhodnených ľudí nebol pripravený o možnosť pracovať.

Legislatívne úpravy na podporu zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín so zameraním na štátnych príslušníkov tretích krajín pod medzinárodnou ochranou:

40. Zákom č. 92/2022 Z. z. o niektorých ďalších opatreniach v súvislosti so situáciou na Ukrajine sa s účinnosťou od 30. marca 2022 zaviedlo:

- predĺženie platnosti potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta a povolenia na zamestnanie, ktorá by inak uplynula počas mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie SR spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny do uplynutia dvoch mesiacov odo dňa odvolania mimoriadnej situácie v súvislosti s konfliktom na Ukrajine;

- do pôsobnosti úradu práce sociálnych vecí a rodiny počas mimoriadnej situácie v súvislosti s konfliktom na Ukrajine možnosť vydávať potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta na účely vydania nového dokladu „Dodatočné údaje o zamestnaní“ podľa osobitného predpisu aj na žiadosť zamestnávateľa;
- umožnilo sa zamestnávateľovi počas mimoriadnej situácie v súvislosti s konfliktom na Ukrajine a v období dvoch mesiacov po odvolaní mimoriadnej situácie zamestnávať štátneho príslušníka tretej krajiny na rovnakom pracovnom mieste aj počas konania o obnovenie prechodného pobytu na účel zamestnania;
- za aktívne opatrenia na trhu práce považovať aj projekty a programy na podporu integrácie štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý je žiadateľom o azyl, ktorému bol udelený azyl alebo ktorému sa poskytlo dočasné útočisko, s cieľom uľahčiť jeho sociálne začlenenie a integráciu na trh práce poskytovaním nástrojov a služieb podporujúcich zlepšenie jeho zamestnateľnosti a uplatnenia sa na trhu práce, ktoré realizuje Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR alebo úrad práce, sociálnych vecí a rodiny.

41. Zákonom č. 488/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2023, sa v oblasti zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín upravili ďalšie podmienky s cieľom uľahčenia ich vstupu na trh práce; okrem iného sa zaviedlo:

- zjednodušenie prístupu a zotrvania štátnych príslušníkov tretích krajín na trhu práce úpravou určenia zamestnaní s nedostatkom pracovnej sily na úroveň krajov vypustením podmienky miery evidovanej nezamestnanosti nižšej ako 5 % a zjednodušenie procesu obnovenia prechodného pobytu na účel zamestnania;
- rozšírenie kategórie štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí majú na účely zákona o službách zamestnanosti rovnaké právne postavenie ako občan SR, o štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorému bol udelený azyl alebo ktorému bola poskytnutá doplnková ochrana;
- rozšírenie definície znevýhodneného uchádzača o zamestnanie o štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorému bol udelený azyl alebo ktorému bola poskytnutá doplnková ochrana;
- možnosť zamestnávania štátneho príslušníka tretej krajiny počas obdobia rozhodovania o žiadosti o obnove prechodného pobytu na účel zamestnania a uľahčenie obnovenia prechodného pobytu na účel zamestnania na to isté pracovné miesto u toho istého zamestnávateľa vypustením požiadavky na prihladnutie na situáciu na trhu práce a umožnenie udržania kvalifikovanej pracovnej sily v rovnakom zamestnaní;
- predĺženie obdobia zaškolovania štátneho príslušníka tretej krajiny u zamestnávateľa pred udelením prechodného pobytu na účel zamestnania zo šesť na osem týždňov;
- skrátenie obdobia, po uplynutí ktorého môže štátny príslušník tretej krajiny s udeleným prechodným pobytom na účel zlúčenia rodiny byť zamestnaný v SR bez potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta alebo povolenia na zamestnanie, z dvanástich na deväť mesiacov.

42. Zákonom č. 160/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 15. júla 2024 sa v oblasti zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín pod medzinárodnou ochranou upravilo, že pri vydávaní potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta pre štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorému sa poskytlo dočasné útočisko, ktorý je zamestnaný v pracovnom pomere na

území Slovenskej republiky najmenej šesť mesiacov a bude zamestnaný na tom istom pracovnom mieste a žiada o udelenie prechodného pobytu na účel zamestnania sa nevykonáva test trhu práce. Zároveň sa upravilo, že štátny príslušník tretej krajiny môže začať pracovať odo dňa platnosti potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta do právoplatného skončenia konania o udelenie prechodného pobytu na účel zamestnania ak má vydané potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré obsahuje súhlas s jeho obsadením, a má prijatú žiadosť o udelenie prechodného pobytu na účel zamestnania spolu so všetkými náležitosťami.

43. Štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je žiadateľom o udelenie azylu a vstup na trh práce mu umožňuje osobitný predpis, ktorému bol udelený azyl, ktorému bola poskytnutá doplnková ochrana alebo ktorému sa poskytlo dočasné útočisko, sa môže podľa zákona o službách zamestnanosti zamestnať bez potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré zodpovedá vysokokvalifikovanému zamestnaniu, potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta a povolenie na zamestnanie (§ 23a ods. 1 písm. h) až k) a ods. 2).

ČLÁNOK 7

Právo na odmenu a spravodlivú mzdu

44. Právo zamestnanca na odmenu za vykonanú prácu, dostatočnú na to, aby mu umožnila dôstojnú životnú úroveň je garantované v Ústave Slovenskej republiky. Aplikáciu predmetného práva v praxi upravujú osobitné pracovnoprávne predpisy, najmä zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov a zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde v znení neskorších predpisov. Zákon o minimálnej mzde je generálnym zákonom, ktorý sa uplatňuje na všetkých zamestnancov v pracovnoprávnom vzťahu a v obdobnom pracovnom vzťahu, t. j. vzťahuje sa na všetkých zamestnancov v tzv. súkromnej aj v tzv. verejnej sfére.

45. Minimálna mzda je garantovaná ako pre zamestnancov v pracovnom pomere, tak aj pre zamestnancov vykonávajúcich prácu na základe niektorej z dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru. Nároky garantované zákonom o minimálnej mzde sa vzťahujú rovnako na zamestnancov, ktorých odmeňovanie sa spravuje ustanoveniami Zákonníka práce, ako aj na zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme, ktorých odmeňovanie sa spravuje osobitným predpisom a taktiež na zamestnancov v štátnej službe, ktorých práva, povinnosti a odmeňovanie upravujú osobitné predpisy.

46. Zákon o minimálnej mzde sa vzťahuje aj na zamestnancov s nízkou kvalifikáciou, aj na zamestnancov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, a rovnako sa vzťahuje bez rozdielu pohlavia aj na mužov a ženy. Slovenská legislatíva neupravuje rôzne sumy minimálnej mzdy pre osobitné skupiny zamestnancov.

47. Minimálna mzda v Slovenskej republike sa každoročne zvyšuje. V období rokov 2019 až 2024 vzrástla o 230 eur. Zo sumy 520 eur v roku 2012 vzrástla na 750 eur v roku 2024, t. j. nárast predstavoval o 44,23 %. Zákon o minimálnej mzde v platnom znení pri určovaní sumy minimálnej mzdy vyžaduje dohodu zástupcov zamestnancov a zamestnávateľov a v prípade ak k uzavretiu predmetnej dohody nedôjde, minimálna mzda sa určí ako zákonom ustanovený podiel zo sumy priemernej nominálnej mzdy zamestnanca v národnom hospodárstve pred dvoch rokov. Daný systém zabezpečuje realistický výpočet minimálnej mzdy a jej predvídateľné zvyšovanie. Predmetný systém určovania minimálnej mzdy považujeme za vhodný, ktorý je plne rešpektovaný zo strany všetkých sociálnych partnerov a predpokladáme jeho zachovanie aj v budúcnosti. Uvedená informácia je relevantná aj pre odporúčanie C 24/25 v časti (d).

Mzdové a pracovné podmienky žien

48. Rovnaká mzda za rovnakú prácu a prácu rovnakej hodnoty predstavuje jedno z esenciálnych práv, ktoré v podmienkach SR explicitne upravuje § 119a Zákonníka práce. Uvedené právo sleduje naplnenie ústavnoprávneho princípu rovnosti a zákazu diskriminácie na základe pohlavia. SR si aj pri tvorbe strategických dokumentov uvedomovala, že nedodržiavanie predmetného práva formuje štrukturálnu diskrimináciu, ktorej negatívnym dôsledkom je celkové systémové zlyhanie v dosiahnutí rodovej rovnosti, ako aj znižovanie chudoby žien.

49. Dôležitosť tohto práva sa odzrkadlila v prijatých opatreniach, ktoré pozostávali z reformy odmeňovania učiteľov a iných profesií s nadpriemerným zastúpením žien, prijatí návrhu opatrení a riešení rozdielu v odmeňovaní medzi mužmi a ženami, právnej analýzy inštitútu rovného odmeňovania, monitorovaní dodržiavania zásady rovnosti v odmeňovaní, či znižovaní mzdového rozdielu prostredníctvom uplatňovania overených postupov z iných krajín, ale taktiež opatrení, ktoré majú subsidiárne potenciálny pozitívny dopad v tejto oblasti ako napr. podpora materstva a jeho reálne ocenenie formou rôznych opatrení cez finančnú podporu až po spoločenské ocenenie.

50. SR realizuje proces transpozície smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/970 z 10. mája 2023, ktorou sa posilňuje uplatňovanie zásady rovnakej odmeny pre mužov a ženy za rovnakú prácu alebo prácu rovnakej hodnoty prostredníctvom transparentnosti odmeňovania a mechanizmov presadzovania. Transpozíciou sa zavedie aj koncept osobitnej formy diskriminácie, ktorú predstavuje viacnásobná, resp. prierezová diskriminácia.

Rovnaké príležitosti v zamestnaní

51. Zabezpečenie rovnakých príležitostí v zamestnaní, t. j. praktickej roviny života, nielen žien, je výrazne podmienené pretrvávajúcimi rodovými stereotypmi, ktoré rovnaké príležitosti v značnej miere obmedzujú. Primárne nevyhnutné je preto vzdelávanie. Akčný plán rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí na roky 2021-2027 obsahuje úlohy zamerané na realizáciu preventívnych aktivít v oblasti rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí formou prednášok, besied a poskytovania potrebných informácií, ako aj vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov a zamestnankýň škôl o rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí.

52. Opatrenia prijaté v Akčnom pláne rovnosti podporuje opatrenie z Akčného plánu zamestnanosti žien, na základe ktorého sa realizujú vzdelávacie aktivity zamerané na odstraňovanie stereotypného prístupu a predsudkov voči ženám a znevýhodneným skupinám. Zároveň, akčný plán zamestnanosti žien stanovil opatrenia smerujúce k zvýšeniu zamestnanosti žien z marginalizovaných rómskych komunít, napr. zamestnávanie znevýhodnených žien prostredníctvom sociálnych podnikov.

53. Strategické dokumenty (uvedené v odseku 6) taktiež reflektujú otázku neplatennej práce žien, napr. pri úlohe, ktorá ma za cieľ zviditeľniť ekonomický prínos hodnoty práce vykonávanej prevažne ženami v oblasti neplatennej práce a starostlivosti o blízke osoby a presadzovať jej vyváženejšiu del'bu medzi mužmi a ženami; podpora materstva a jeho reálne ocenenie formou rôznych opatrení, cez finančnú podporu až po spoločenské ocenenie.

54. V oblasti praktickej vynútiteľnosti nediskriminácie v pracovnoprávných a obdobných právnych vzťahoch majú významné postavenie inšpektoráty práce, ktoré monitorujú uvedenú problematiku v rámci výkonov inšpekcie práce. Súhrnné zistenia inšpektorátov práce v oblasti diskriminácie a rodovej rovnosti v pracovnoprávných vzťahoch sa každoročne prezentujú a verejne sprístupňujú v informatívnej správe za príslušný kalendárny rok.

Bezpečné a zdravotne nezávadné pracovné podmienky

55. Problematika bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (BOZP) sa v Slovenskej republike o. i. naplňa aj prostredníctvom nelegislatívnych opatrení. Jedným z takýchto nástrojov je aj Stratégia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v SR a program jej realizácie na roky 2024 – 2027. Primárnym cieľom stratégie BOZP je prijímanie a presadzovanie účinných preventívnych opatrení na úrovni štátu, ako aj zamestnávateľov s cieľom vytvárať dlhodobu udržateľné dôstojné pracovné podmienky na udržanie nízkeho počtu pracovných úrazov, s víziou nulovej pracovnej úrazovosti, ako aj minimalizovanie príčin chorôb z povolania, presadzovanie prevencie, posilňovanie významu kultúry bezpečnosti práce a šírenie osvedy v oblasti BOZP.

ČLÁNOK 8

Právo zakladať odborové organizácie

56. Ústava SR zaručuje v článku 37 ods. 1 a 2 právo každého slobodne sa združovať s inými na ochranu svojich hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv. Podmienky vzniku a právneho postavenia odborových organizácií a organizácií zamestnávateľov v SR upravuje zákon č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov. Právna úprava združovania sa v odboroch zostala nezmenená oproti druhej správe SR (odseky 121-123, 125-126⁷).

57. SR je zmluvnou stranou Dohovoru ILO č. 87 o slobode združovania a ochrane práva odborovo sa organizovať a Dohovoru ILO č. 98 Medzinárodnej organizácie práce o vykonávaní zásad práva organizovať sa a kolektívne vyjednávať.

58. Odborové organizácie a organizácie zamestnávateľov môžu zakladať občania (zamestnanci) a zamestnávatelia a združovať sa v nich. Tieto organizácie sú právnickými osobami. Právnickou osobou sa stávajú dňom nasledujúcim potom, keď Ministerstvu vnútra SR bol doručený návrh na jej evidenciu.

59. K návrhu na evidenciu sa pripoja stanov. Ak dôjde k schváleniu zmeny stanov, odborová organizácia alebo organizácia zamestnávateľov Ministerstvu vnútra SR do 15 dní zašle oznámenie o zmene stanov a k oznámeniu pripojí aj znenie dodatku k stanovám.

60. Údaje odborovej organizácie alebo organizácie zamestnávateľov (vrátane zmien) sa zapisujú do registra mimovládnych neziskových organizácií vedeného Ministerstvom vnútra SR podľa zákona č. 346/2018 Z. z. o registri mimovládnych neziskových organizácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Štatistický prehľad počtu vzniknutých a zaniknutých odborových organizácií alebo organizácií zamestnávateľov za roky 2019 až 2024 je v prílohe.

61. Odborová organizácia alebo organizácia zamestnávateľov sa zrušuje dobrovoľným rozpustením alebo zlúčením s inou organizáciou, právoplatným rozhodnutím Ministerstva vnútra SR o jej rozpustení, právoplatným rozhodnutím súdu v trestnom konaní alebo vyhlásením konkurzu alebo zamietnutím návrhu na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku. Formálne zaniká ku dňu výmazu z registra mimovládnych neziskových organizácií.

62. Ak Ministerstvo vnútra SR zistí, že odborová organizácia alebo organizácia zamestnávateľov vyvíja činnosť, ktorá je v rozpore so zákonom, bez meškania ju na to upozorní a vyzve ju, aby od takej činnosti upustila. Ak organizácia v tejto činnosti pokračuje, Ministerstvo vnútra SR vydá rozhodnutie o jej rozpustení, ktoré je preskúmateľné súdom SR.

⁷ [E/C.12/SVK/2](#)

Kolektívne vyjednávanie, právo na štrajk

63. Ústava SR v článku 37 ods. 4 a Listina základných práv a slobôd (Ústavný zákon č. 23/1991 Zb.) v článku 27 ods. 4 upravujú právo na štrajk ako jedno zo sociálnych práv občanov. Zákon č. 2/1991 Zb. o kolektívnom vyjednávaní v znení neskorších predpisov upravuje základné otázky týkajúce sa práva na štrajk a práva na kolektívne vyjednávanie. Podpora paritných konzultácií zamestnancov a zamestnávateľov je upravená v Zákonníku práce. Ide najmä o otázky pracovných podmienok a podmienok zamestnania, prevod podnikov, hromadné prepúšťanie. V súlade s čl. 54 Ústavy SR sa právo na štrajk osobám v povolaniach, ktoré sú bezprostredne nevyhnutné na ochranu života a zdravia, obmedzuje ustanovením § 20 zákona o kolektívnom vyjednávaní. Právna úprava štrajku sa oproti druhej správe SR nezmenila (odseky 127-129⁸).

ČLÁNOK 9

64. Všetky informácie týkajúce sa sociálneho poistenia, úrazového poistenia, garančného poistenia a poistenia v nezamestnanosti sú platné a aktuálne tak, ako boli uvedené v tretej periodickej správe SR⁹. Nasledujúce odseky obsahujú len nové skutočnosti a informácie za sledované obdobie.

Sociálne poistenie v tzv. krízovej situácii spôsobenej ochorením COVID – 19

65. V sledovanom období boli prijaté viaceré špecifické opatrenia, ktorých cieľom bolo zmierniť ekonomické dopady krízovej situácie spôsobenej ochorením COVID - 19 na zamestnávateľa a samostatne zárobkovo činnú osobu. Postupne, v období rokov 2020 - 2022, bol nariadeniami vlády SR ustanovený odklad (posunutie) splatnosti poistného na sociálne poistenie a povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie spolu za 15 kalendárnych mesiacov, a to pre takého zamestnávateľa a samostatne zárobkovo činnú osobu, ktorým v dôsledku tejto krízovej situácie poklesli tržby o 40 % a viac. Zamestnávatelia a samostatne zárobkovo činné osoby, ktorí mali v apríli 2020 najmenej na 15 dní uzatvorené svoje prevádzky na základe opatrenia Úradu verejného zdravotníctva SR, mali odpustenú povinnosť zaplatiť poistné na sociálne poistenie a povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie za apríl 2020.

66. So zámerom zlepšenia finančnej situácie poberateľov nemocenského a ošetrovného a čiastočného zmiernenia negatívnych finančných dopadov na zamestnávateľov sa v prípadoch karanténneho opatrenia a izolácie nariadeného/nariadenej v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19, ustanovil vznik nároku zamestnanca na nemocenské už od 1. dňa dočasnej pracovnej neschopnosti, čím sa odbremenili zamestnávatelia od platenia náhrady príjmu počas dočasnej pracovnej neschopnosti. Zároveň v určitom čase nariadenej karantény alebo izolácie krízovej situácie súvisiacej s COVID-19 bola zvýšená suma nemocenského.

67. Upravili sa aj podmienky vyplácania ošetrovného, a to tak v prípadoch, kedy je dieťaťu nariadené karanténne opatrenie a izolácia, ako aj v prípadoch uzatvorenia zariadenia, ktoré dieťa navštevuje. V zákone č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov boli upravené aj podmienky poskytovania úrazového príplatku, ktorého účelom je nivelizovanie rozdielu medzi príjmom zo zárobkovej činnosti pred vznikom choroby zamestnanca chorého na COVID-19, ktorému zamestnávateľ potvrdil vznik choroby v príčinnej súvislosti s jeho

⁸ [E/C.12/SVK/2](#)

⁹ [E/C.12/SVK/3](#)

zamestnaním, a nemocenského, resp. náhrady príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca.

Nemocenské poistenie

68. Zákon o sociálnom poistení definuje nemocenské poistenie ako poistenie pre prípad straty alebo zníženia príjmu v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, tehotenstva a materstva. Z nemocenského poistenia sa poskytujú nemocenské dávky, a to: nemocenské, ošetrovné, vyrovnávacia dávka, tehotenské (od 1. apríla 2021) a materské. Vecný rozsah nemocenského poistenia sa od 1. apríla 2021 rozšíril o nový druh dávky ošetrovné – tzv. dlhodobé ošetrovné. Táto dávka pomáha v rodinách, kde je ťažko chorá osoba, preklenúť obdobie, kým bude priznaný príspevok na opatrovanie blízkej osoby. Od 1. apríla 2021 bol rozšírený vecný rozsah nemocenského poistenia o novú nemocenskú dávku, ktorou je tehotenské. Účelom tejto dávky je zabezpečenie príjmu na úhradu zvýšených výdavkov spojených s tehotenstvom (napr. strava, ošatenie a iné). Od 1. novembra 2022 sa vecný rozsah nemocenského rozšíril o nový druh dávky materské – tzv. otcovské. Ide o dávku, ktorá sa poskytuje otcom počas dvoch týždňov v období 6 týždňov od narodenia dieťaťa.

Poistenie v nezamestnanosti v tzv. krízovej situácii spôsobenej ochorením COVID – 19

69. V sledovanom období boli prijaté aj viaceré špecifické opatrenia v oblasti dávok v nezamestnanosti, ktoré mali zmierniť ekonomické dopady na občanov počas tzv. krízovej situácie spôsobenej ochorením COVID – 19. Keďže uchádzači o zamestnanie mali výrazne skomplikovaný spôsob na zaradenie do pracovného procesu, v tomto období bolo opakovane predĺžené obdobie, počas ktorého sa uchádzačom o zamestnanie poskytovala dávka v nezamestnanosti, t. j. došlo k tzv. predĺženiu podporného obdobia. Podporné obdobie sa za podmienok určených všeobecne záväznými právnymi predpismi predlžovalo celkovo päťkrát.

Dôchodkové poistenie

70. Dôchodkový systém vychádza z trojpilierového modelu. I. pilier je povinný a priebežne financovaný. Sú v ňom zapojení všetci občania v aktívnom veku a ich zamestnávateľia, ktorí povinne platia do Sociálnej poisťovne odvody.

71. Dôchodkové poistenie zahŕňa starobné poistenie ako poistenie na zabezpečenie príjmu v starobe a pre prípad úmrtia a invalidné poistenie ako poistenie pre prípad poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu poistenca a pre prípad úmrtia.

72. Sústavu dávok dôchodkového poistenia tvorí poistenie dlhodobých následkov sociálnych udalostí peňažnými dávkami v čase dlhodobej straty príjmu. Zo systému starobného poistenia sa za splnenia zákonom definovaných podmienok poskytuje: starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, vdovský dôchodok, vdovecký dôchodok, sirotsky dôchodok, rodičovský dôchodok (od 1. januára 2023) a 13. dôchodok (od 1. júla 2024 nová dôchodková dávka, ktorá bude vyplatená v decembri príslušného roka, všetkým poberateľom dôchodkov).

73. Zo systému invalidného poistenia sa poskytuje: invalidný dôchodok, vdovský dôchodok, vdovecký dôchodok, sirotsky dôchodok a 13. dôchodok.

74. Od vzniku sociálneho poistenia bola zavedená možnosť predčasného alebo neskorého odchodu do dôchodku. Poistenec sa môže rozhodnúť, kedy odíde do dôchodku. Podľa súčasnej právnej úpravy I. piliera je zároveň možné, aby dôchodcovia bez obmedzenia pracovali a naďalej popri mzde a príjme z inej zárobkovej činnosti poberali aj dôchodok (okrem predčasného starobného dôchodku). Pracou popri poberaní dôchodku si dôchodcovia môžu sumu svojho dôchodku zároveň postupne zvyšovať. Postupné vyrovnávanie dôchodkového veku mužov a žien bolo v roku 2020 zastavené a v súčasnosti sa opäť uplatňuje zníženie

dôchodkového veku rodiča podľa počtu vychovaných detí. Možnosť predčasného odchodu do starobného dôchodku po minimálne 40 odpracovaných rokoch, tzn. bez ohľadu na vek poistenca, bola zavedená od 1. januára 2023. Od 15. mája 2024 je podľa roku narodenia poistenca stanovený minimálny rozsah potrebného odpracovaného obdobia, ktorý poistenc musieť získať.

75. Vecný rozsah dôchodkového poistenia sa rozšíril o novú dôchodkovú dávku, ktorou je rodičovský dôchodok. Vyplácaním rodičovského dôchodku sa realizuje ústavné právo poistenca rozhodnúť sa, že časť ním uhradenej platby spojené s účasťou na systéme primeraného hmotného zabezpečenia v starobe bude poskytnutá osobe, ktorá ho vychovala a ktorej je poskytované hmotné zabezpečenie v starobe (tzv. asignácia odvodov). Suma rodičovského dôchodku pre každého z rodičov zodpovedá 1,5% jednej dvanástiny vymeriavacieho základu dieťaťa.

76. Vecný rozsah dôchodkového poistenia sa v roku 2024 rozšíril o novú dôchodkovú dávku, ktorou je 13. dôchodok. Nárok na 13. dôchodok a nárok na jeho výplatu má poberateľ dôchodkovej dávky, ktorý má v decembri príslušného kalendárneho roka nárok na výplatu starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku, invalidného dôchodku, vdovského dôchodku, vdoveckého dôchodku, sirotského dôchodku alebo sociálneho dôchodku. Suma 13. dôchodku je najmenej 300 eur a najviac priemerná mesačná suma starobného dôchodku vykázaná Sociálnou poisťovňou za kalendárny rok, ktorý predchádza príslušnému kalendárnemu roku.

77. Zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov upravuje povinný kapitalizačný tzv. II. pilier pod správou dôchodkových správcovských spoločností. Bol zavedený 1. januára 2005, je príspevkovo definovaný a financovaný prostredníctvom prispievania na osobné dôchodkové účty sporiteľov. Z celkovej sadzby 18 % na starobné poistenie sa 4 % presmerujú do II. piliera a zvyšok, teda 14 %, naďalej zostáva v Sociálnej poisťovni.

78. Štát podporuje prostredníctvom daňových stimulov aj dobrovoľné sporenie na dôchodok, pod ktoré spadá doplnkové dôchodkové sporenie a celoeurópsky osobný dôchodkový produkt. Jednotlivec si môže znížiť základ dane o zaplatené príspevky na dobrovoľné sporenie do výšky 180 eur ročne. Doplnkové dôchodkové sporenie (III. pilier) je povinné pre zamestnancov na rizikových pracoviskách zaradených do III. a IV. pracovnej kategórie a dobrovoľné pre ostatných zamestnancov. Systém je financovaný z prostriedkov zamestnávateľa a zamestnanca na konkrétne osobné účty účastníkov a vykonávaný je doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami. Príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie, ktoré platia zamestnávateľia za svojich zamestnancov – účastníkov, si môžu zamestnávateľia zahrnúť medzi daňové výdavky až do 6 % mzdy týchto zamestnancov.

79. Celoeurópsky osobný dôchodkový produkt (PEPP), prenositeľný v rámci krajín Európskej únie, predstavuje ďalšiu formu dobrovoľného sporenia jednotlivca na dôchodok prostredníctvom využitia dlhodobých sporiacich a investičných produktov, ktoré poskytujú rôzne finančné inštitúcie. Financovaný je výlučne z príspevkov sporiteľov, ktoré nie sú viazané na pracovný pomer.

ČLÁNOK 10

80. Právna úprava v oblasti ochrany rodiny, ochrany matiek a zamestnávania detí a mladistvých sa oproti tretej správe SR nezmenila.

81. Vo vzťahu k zamestnávaniu mladistvých, predovšetkým žien, bol prijatý Národný akčný plán zamestnanosti žien na roky 2022 – 2030, ktorý stanovuje úlohy na vytváranie flexibilných vzdelávacích programov pre mladé osoby a programov vzdelávania druhej šance. Akčný plán reflektuje aj poskytovanie cieleného kariérneho poradenstva na školách a rôzne programy absolventskej praxe pre mladé ženy, predovšetkým z marginalizovaných rómskych komunít.

82. S cieľom podpory rodín s malými nezaopatrenými deťmi (informácie sú relevantné aj pre odporúčania výboru C 48/49 týkajúce sa predškolského vzdelávania) sa od 30. mája 2023 rozšíril rozsah nároku na rodičovský príspevok. Nárok má aj oprávnená osoba, ktorá zabezpečuje riadnu starostlivosť o dieťa vo veku od 3 do 6 rokov, ktoré nebolo prijaté do spádovej štátnej materskej školy podľa miesta trvalého pobytu dieťaťa na základe riadneho zápisu. Poskytovaný príspevok pomáha pokryť náklady na financovanie súkromných zariadení a zaniká prijatím dieťaťa do štátnej materskej školy.

83. Podpora štátu rodinám sa uskutočňuje predovšetkým prostredníctvom systému štátnych sociálnych dávok, ktorými sa štát podieľa na zvládnutí viacerých životných situácií, najmä u rodín s nezaopatrenými deťmi. Systém štátnej sociálnej podpory pozostáva z nasledujúcich jednorazových a opakovaných dávok: prídavok na dieťa, príplatok k prídavku na dieťa, rodičovský príspevok, príspevok na starostlivosť o dieťa, príspevok pri narodení dieťaťa, príspevok na viac súčasne narodených detí, príspevky na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa, príspevok na pohreb, náhradné výživné.

84. Poskytovanie jednotlivých dávok je legislatívne upravené samostatnými zákonmi, ktoré stanovujú podmienky nároku na jednotlivé dávky, ich výšku, spôsob a postup pri ich vyplácaní. Podmienky nároku sú určené rovnako pre každého žiadateľa bez možnosti uplatnenia akejkolvek výnimky. Od roku 2019 boli prijaté viaceré pozitívne zásadné zmeny v rámci štátnych sociálnych dávok (aj nad rámec zvyšovania výšky príspevkov), ktoré sú detailne uvedené v prílohe.

85. Čerpanie rodičovskej dovolenky je v SR umožnené do 3 rokov veku dieťaťa (resp. do 6 rokov a ak ide o dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav dieťaťa vyžadujúci osobitnú starostlivosť) a väčšinou rodín je vnímaná ako sociálny benefit, ktorý zároveň umožňuje aj aktívne zapojenie rodičov na rodičovskej dovolenke do pracovného prostredia.

86. Novelou Zákonníka práce (zákon č. 380/2019 Z. z.) s účinnosťou od 1. januára 2020 bola navýšená dĺžka základnej výmery dovolenky na päť týždňov aj pre zamestnancov, ktorí dosiaľ nedovršili 33 rokov veku, ale trvalo sa starajú o dieťa. Táto novela má pozitívny vplyv na manželstvo, rodičovstvo a rodinu, na výchovu detí už len tým, že sa zvyšuje množstvo času pre rodičov a pred deti na realizáciu rodinného života.

87. Novelou Zákonníka práce (zákon č. 350/2022 Z. z.) s účinnosťou od 1. novembra 2022 sa vykonala aj transpozícia smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1158 z 20. júna 2019 o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom rodičov a osôb s opatrovateľskými povinnosťami, ktorou sa zrušuje smernica Rady 2010/18/EÚ. Touto novelou sa ustanovil tzv. inštitút otcovskej dovolenky, ustanovila ochrana otca na otcovskej dovolenke (podobne ako u matky) a ustanovila možnosť žiadať flexibilné formy práce, ak ide o osoby, ktoré sa starajú o deti. Zároveň sa doplnil do Zákonníka práce nový odsek, v zmysle ktorého žena a muž trvale sa starajúci o dieťa mladšie ako osem rokov môžu požiadať o domácku prácu, teleprácu alebo prácu z domácnosti na účely starostlivosti o dieťa. Zamestnávateľ sa musí žiadosťou zaoberať a v prípade zamietnutia žiadosti musí uviesť dôvody, pričom má prihliadať na jeho úlohy a oprávnené záujmy zamestnanca.

88. Veľká pozornosť sa v sledovanom období venovala posilneniu postavenia náhradnej starostlivosti v zmysle deinštitucionalizácie osôb umiestnených v pôvodných detských domovoch.

89. Dňa 1. januára 2019 vstúpila do platnosti novela zákona č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa, ktorej cieľom bolo zlepšenie finančnej podpory detí v náhradnej starostlivosti. Výška opakovaného príspevku dieťaťu sa upravila na úroveň úhrady výdavkov na dieťa v profesionálnej rodine. Účelom bolo posilnenie finančnej podpory náhradnej starostlivosti o dieťa opakovaným príspevkom dieťaťu, aby čo najviac detí vyrastalo v rodinnom prostredí. Rozšíril sa okruh oprávnených osôb pre nárok na opakovaný príspevok náhradnému rodičovi o náhradných rodičov, ktorí majú dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti a nie sú jeho príbuzným v priamom rade. Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa sú od roku 2019 stanovené ako násobky sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa, tzn. zvyšujú sa spolu s valorizáciou životného minima.

90. Od 1. augusta 2021 bola suma jednorazového príspevku dieťaťu pri jeho zverení do náhradnej starostlivosti upravená na výšku sumy príspevku pri narodení dieťaťa (829,86 eur).

91. V rámci podpory náhradnej starostlivosti boli s účinnosťou od 1. júla 2022 zavedené dva nové príspevky – „Príspevok dieťaťu na úhradu zvýšených výdavkov“ v sume najviac 500 eur ročne a „Príspevok na vzdelávanie náhradného rodiča“ najviac v sume 100 eur ročne. Súčasne bola upravená výška osobitného opakovaného príspevku náhradnému rodičovi z 0,8-násobku sumy životného minima na nezaopatrené dieťaťu na 2,4-násobok sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa, bolo zvýšené a odstupňované zvýšenie opakovaného príspevku náhradnému rodičovi, ktorý sa stará o súrodeneckú skupinu, a to z pôvodných 1,39-násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa na 0,975 až 5,8-násobku sumy životného minima v závislosti od počtu súrodencov.

ČLÁNOK 11

Právo na primeranú životnú úroveň

92. Informácie obsiahnuté v tomto článku sú relevantné aj pre odpovede na odporúčanie C 26/27 (boj proti chudobe) a C 30/31 (e) (právo na primerané bývanie a riešenie bezdomovectva).

93. Pre oblasť chudoby a sociálneho vylúčenia má SR od roku 2015 vládou SR schválený základný rámcový strategický dokument, Národnú rámcovú stratégiu podpory sociálneho začlenenia a boja proti chudobe. Táto stratégia je pravidelne vyhodnocovaná a podľa potreby sa aktualizuje. Ostatná aktualizácia bola vládou SR schválená v novembri 2020, pričom v roku 2024 bude vládou SR prerokované vyhodnotenie jej plnenia a prebehne jej aktualizácia. Uvedená stratégia je základnou podmienkou pre čerpanie finančných prostriedkov z Operačného programu Slovensko 2021 - 2027 pre oblasť chudoby a sociálneho začlenenia.

94. Politiky zamerané na podporu sociálneho začlenenia a boj proti chudobe zohľadňujú aktuálne i dlhodobé spoločensko-ekonomické výzvy pre SR, najmä priority stanovené v Programovom vyhlásení vlády SR, v Národnom programe reforiem SR, ako aj špecifické odporúčania Rady EÚ v oblasti sociálneho začlenenia a boja proti chudobe a v Európskom pilieri sociálnych práv. Vývoj chudoby na Slovensku je pravidelne monitorovaný v rámci Správy o sociálnej situácii obyvateľstva, ktorá sa publikuje každoročne.

95. SR má nastavenú minimálnu schému príjmu, ktorá je právne upravená zákonom č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V roku 2023 boli prijaté viaceré úpravy zákona o pomoci v hmotnej

núdzi, ktoré pozitívne ovplyvnili hospodárenie domácností v hmotnej núdzi. V záujme zvýšenia sociálnych istôt, ako aj zmiernenia negatívnych dopadov rastúcej inflácie, ktoré sa prejavili najmä rastom cien tovarov, služieb a energií, boli prijaté v priebehu rokov 2022 a 2023 viaceré inflačné opatrenia na pomoc nízkopríjmovým domácnostiam. Tiež boli prijaté viaceré opatrenia na podporu najzraniteľnejších skupín obyvateľstva v súvislosti s elimináciou dopadov pandémie COVID-19.

96. Štát poskytuje domácnostiam, ktoré sa ocitli v núdzi nielen finančnú pomoc, ale aj pomoc prostredníctvom bezplatných foriem odborných služieb, ako sú napríklad bezplatné rodinné či dlhové poradne, ktoré boli vytvorené s cieľom pomôcť tým, ktorí sa nachádzajú v ťažkej finančnej situácii.

97. V apríli 2023 prijala vláda SR uznesením č. 158 Národnú koncepciu prevencie a ukončovania bezdomovstva, ktorá rieši rôzne oblasti (bývanie, zdravie, zamestnanosť, sociálne služby, sociálne zabezpečenie) prítomné pri prepade do extrémnej chudoby formou bezdomovstva.

98. Národná koncepcia prevencie a ukončovania bezdomovstva obsahuje aj oblasť Dáta a štatistiky, ktorá vyjadruje dôležitosť uskutočniť sčítanie ľudí bez domova, ako aj rozsahu a pridružených faktorov spojených s bezdomovstvom samým, za účelom efektívneho nastavovania opatrení smerujúcich k ukončovaniu bezdomovstva. Toto opatrenie má za ambíciu stať sa súčasťou pripravovaného Akčného plánu k uvedenej Koncepcii. Na tvorbe Koncepcie a nadväzujúceho Akčného plánu sa podieľalo aj Ministerstvo dopravy SR a Ministerstvo spravodlivosti SR.

ČLÁNOK 12

Právo na fyzické a duševné zdravie

99. V rámci politík smerovania duševného zdravia prebieha v SR reforma zameraná na rozvinutie doposiaľ neexistujúcej komunitnej psychiatrickej starostlivosti. Ministerstvo zdravotníctva SR (ďalej len „MZ SR“) vypracovalo a schválilo Koncepciu zdravotnej starostlivosti v odbore psychiatria, Koncepciu zdravotnej starostlivosti v odbore detská psychiatria a Koncepciu humanizácie ústavnej zdravotnej starostlivosti v odbore psychiatria. Zmena systému poskytovania starostlivosti v odbore psychiatria má byť súčasťou dvoch komplexnejších reforiem: reformy zdravotnej starostlivosti a reformy starostlivosti o duševné zdravie. Reformné zmeny je možné naštartovať vďaka podpore z Plánu obnovy a odolnosti. Dôvodmi reformy sú predovšetkým nedostupnosť a neefektívnosť poskytovanej zdravotnej starostlivosti, absencia prepojenia so sociálnymi službami a nedostatok odborníkov.

100. Oblasť reformy psychiatrickej starostlivosti na Slovensku zahŕňajú hlavne destigmatizáciu psychických porúch a psychiatrickej starostlivosti, doplnenie nových služieb a zvýšenie dostupnosti psychiatrickej starostlivosti, previazanie zdravotnej a sociálnej starostlivosti a definovanie cesty pacienta v ambulantnej a ústavnej psychiatrickej starostlivosti, zavádzanie nových prístupov v diagnostike a liečbe psychických porúch a modernizáciu a humanizáciu psychiatrickej starostlivosti.

101. Za účelom zlepšenia podmienok liečby a starostlivosti o pacientov v oblasti duševného zdravia sa aktuálne realizuje humanizácia ústavnej psychiatrickej starostlivosti, ktorú považujeme za predpoklad úspešnej liečby. Znamená vytvorenie čo najprirodzenejšieho prostredia, kde poskytovanie zdravotnej starostlivosti je založené na vzájomnej dôvere, rešpekte, dôstojnosti a spolupráci medzi pacientom a zdravotníckym personálom. Dôležité je, aby sa minimalizovalo utrpenie pacienta a maximalizovala sa jeho pohoda. Humanizácia

ústavnej psychiatrickej starostlivosti v sebe zahŕňa zmenu systému a spôsobu poskytovania zdravotnej starostlivosti a prostredia tak, aby sa uspokojovali potreby pacientov a zároveň sa dodržiavali ich práva. Tento proces mení nielen podmienky samotnej hospitalizácie pacienta, ale predovšetkým smeruje k prevencii hospitalizácií, ich skráteniu a tiež k deinštitucionalizácii.

102. Dňa 8. decembra 2022 vstúpil do platnosti zákon č. 495/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 495/2022 Z. z.“), a ktorý nadobudol účinnosť dňa 1. marca 2023. Predmetný zákon upravuje definíciu, druhy a typy obmedzovacích prostriedkov a rámcové pravidlá ich používania v ústavných zdravotníckych zariadeniach, ktoré reflektujú na odporúčania uložené SR zo strany Európskeho výboru na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT) v predmetnej oblasti.

103. Zákon č. 495/2022 Z. z. taktiež v § 11a zaviedol jednotnú úpravu práv pacienta v zdravotníckom zariadení ústavnej starostlivosti v odbornom zameraní psychiatria a detská psychiatria a v § 11b zaviedol povinnosť mať vypracovaný tzv. „vnútorný poriadok“ v zdravotníckom zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti v odbornom zameraní psychiatria a detská psychiatria. Podrobnosti o obsahových náležitostiach vnútorného poriadku ustanovuje všeobecne záväzný právny predpis, ktorým je vyhláška MZ SR č. 143/2023 Z. z. o obsahových náležitostiach vnútorného poriadku v zdravotníckom zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti v odbornom zameraní psychiatria a v odbornom zameraní detská psychiatria, ktorá nadobudla účinnosť dňa 1. mája 2023.

104. V rámci Plánu obnovy a odolnosti sa do roku 2025 vybuduje komunitná psychiatrická starostlivosť prostredníctvom zvýšenia počtu psychiatrických stacionárov (vybuduje sa 15 nových psychiatrických stacionárov), vybudovania jedenástich psycho-sociálnych centier) a troch centier pre poruchy autistického spektra. Na MZ SR bola zriadená odborná pracovná skupina, ktorá pracuje na tvorbe samostatného štandardného operačného postupu upravujúceho komunitnú psychiatrickú starostlivosť. Základom pre vypracovanie tohto dokumentu sú Koncepcia zdravotnej starostlivosti v odbore psychiatria, Koncepcia zdravotnej starostlivosti v odbore detská psychiatria a tiež formulácia „cesty pacienta“ naprieč komunitnou psychiatrickou starostlivosťou.

ČLÁNOK 13

Rozvoj školského systému

105. V roku 2023 bol schválený nový štátny vzdelávací program, v ktorom sú naplnené všetky ciele paktu uvedené v článku 13 ods. 1. (*cit.: právo každého na vzdelanie; vzdelanie smerujúce k plnému rozvoju ľudskej osobnosti a zmyslu pre jej dôstojnosť a posilneniu úcty k ľudským právam a základným slobodám; vzdelanie umožňujúce všetkým osobám účinnú účasť v slobodnej spoločnosti, napomáhajúce vzájomnému porozumeniu, znášanlivosti a priateľstvu medzi všetkými národmi a všetkými rasovými, etnickými a náboženskými skupinami, ako rozvoj činnosti Organizácie Spojených národov na zachovanie mieru*). Zároveň sú tieto ciele uvedené v zákone č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (ďalej len „školský zákon“).

106. V rámci stredoškolského vzdelávania boli na všetkých stupňoch vzdelania (nižšie stredné odborné vzdelanie, stredné odborné vzdelanie, úplné stredné odborné vzdelanie, vyššie odborné vzdelanie) zaradené do obsahu vzdelávania kľúčové kompetencie v súlade

s odporúčaním Rady EÚ z 22. mája 2018 o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie.

107. Pre žiakov základných škôl, ktorí ukončili základnú školu v nižšom ako deviatom ročníku, alebo neukončili deviaty ročník ZŠ úspešne, bola vytvorená možnosť získať nižšie stredné vzdelanie v rámci štúdia v učebných odboroch stredných odborných škôl, ktoré poskytujú nižšie stredné odborné vzdelanie. Po získaní nižšieho stredného vzdelania a úspešného ukončenia učebného odboru poskytujúceho nižšie stredné odborné vzdelanie môže žiak pokračovať v 2. ročníku učebných odborov poskytujúcich stredné odborné vzdelanie a získať tak lepšiu kvalifikáciu a tým aj uplatnenie na trhu práce.

108. Novela školského zákona z roku 2021 v § 31a a § 155 umožnila týmto osobám doplniť si vzdelanie rôznymi spôsobmi.

109. S účinnosťou od 1. septembra 2021 je v SR zavedené povinné predprimárne vzdelávanie pre všetky deti, ktoré do 31. augusta kalendárneho roku dosiahnu 5 rokov veku. V súčasnosti plní povinné predprimárne vzdelávanie viac ako 96 % detí.

110. S účinnosťou od 1. septembra 2023 bol v školskom zákone zavedený nový princíp výchovy a vzdelávania – princíp práva na prijatie na predprimárne vzdelávanie v materskej škole od školského roka nasledujúceho po školskom roku, v ktorom dieťa dovŕši tretí rok veku. Právo na prijatie na predprimárne vzdelávanie podľa predpisov účinných od 1. septembra 2023 má na školský rok 2024/2025 len dieťa, ktoré dovŕši štyri roky veku do 31. augusta 2024.

111. S účinnosťou od 1. januára 2025 sa zavedie nový spôsob financovania materských škôl, ako inštitúcií poskytujúcich predprimárne vzdelávanie. Jeho podstatou bude, že sa materské školy budú financovať podľa skutočných nákladov potrebných na realizáciu vysokokvalitného predprimárneho vzdelávania tak z personálneho ako aj prevádzkového hľadiska.

112. Akčný plán rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí na roky 2021-2027 stanovuje strategické ciele aj v oblasti vzdelávania. Úlohy súvisia s reflektovaním tém základných ľudských práv a slobôd (najmä vo vzťahu k ústavnému princípu rovnosti a zákazu diskriminácie, ale aj problematike prevencie a eliminácie násillia) ďalej do učebných osnov a priamo úmerne do vzdelávacích materiálov. Rozvoj školského systému v tejto oblasti sa špecificky nastavuje aj vo vzťahu k študijným materiálom a tematickým plánom stredných odborných škôl Policajného zboru a Akadémie Policajného zboru v Bratislave, kde sú uvedené témy už teraz súčasťou viacerých vyučovaných predmetov. Na odstránenie stereotypov vo vzdelávacom systéme sú v Akčnom pláne rovnosti nastavené viaceré vzdelávacie aktivity, či už vo vzťahu k žiactvu, študentstvu alebo pedagógom a pedagogičkám.

ČLÁNOK 15

Právo na kultúrny život a vedecký pokrok

113. Ministerstvo kultúry SR (ďalej len „MK SR“) vytvára priestor pre zvyšovanie dostupnosti kultúry prostredníctvom zavedenia bezplatného vstupu do múzeí a galérií. Od roku 2012 do 2022 to bola každá prvá nedeľa v mesiaci, od októbra 2022 každá prvá streda v mesiaci. Zmenu dní s voľným vstupom iniciovali samotné múzeá a galérie s cieľom podporiť návštevnosť zo strany študentov a školopovinných detí v rámci výučby a vzdelávania. Do iniciatívy je zapojených 33 múzeí a galérií, ktoré spadajú pod Slovenské národné múzeum, Slovenské technické múzeum a Slovenskú národnú galériu.

114. Novelou zákona č. 189/2015 Z. z. o kultúrno-osvetovej činnosti v znení neskorších predpisov sa zabezpečilo stabilné financovanie celého systému postupových prehliadok

a súťaží v odbornej gescii Národného osvetového centra a Slovenskej ústrednej hvezdárne – od regionálnych až po celoslovenské kolá.

Oblasť kultúry znevýhodnených skupín

115. Jedným z hlavných cieľov v Stratégii kultúry a kreatívneho priemyslu v SR 2030 (schválená uznesením vlády SR č. 314 z 12. júna 2023) je inkluzívna kultúra. Zámerom je zabezpečiť dostupnosť kultúry a rozvíjanie jej špecifik pre všetkých.

116. V rámci dotačného programu „Kultúra znevýhodnených skupín“ je každoročne vyčlenených 980 000 eur na podporu kultúrnych projektov v oblasti živej kultúry, vydateľskej a publikačnej činnosti, periodickej tlače (noviny a časopisy), neformálneho vzdelávania, fyzickej debarierizácie a informačnej debarierizácie. Fyzická debarierizácia je zameraná na podporu odbúravania fyzických bariér a podporu prístupnosti kultúry pre osoby so zdravotným postihnutím.

117. Dňa 23. septembra 2020 sa konal slávnostný podpis Deklarácie o kodifikácii slovenského posunkového jazyka, ktorý je od roku 2018 zapísaný do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska.

118. MK SR vytvorilo Slovenskú autoritu pre Braillovo písmo doplnením zriaďovacej listiny Slovenskej knižnice pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči s účinnosťou od 15. decembra 2020. Jej vytvorením prispelo MK SR k implementácii Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a splnilo odporúčanie Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím.

119. V roku 2024 zabezpečilo MK SR pre Slovenskú knižnicu pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči finančné prostriedky na dokončenie zriadenia pracoviska Slovenskej autority pre Braillovo písmo na prepis učebníc a učebných materiálov do prístupných formátov pre ľudí so zrakovým postihnutím a poruchami čítania a na mzdy a odvody pre dvoch nových zamestnancov. Pracovisko na prepis učebníc má zabezpečiť rozhodnutie o vhodnosti formátu každej učebnice, prepis do prístupného formátu a zaručiť využitie všetkých prvkov prístupných formátov elektronických dokumentov.

120. Zákon č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o mediálnych službách) priniesol niekoľko zmien zameraných na zlepšenie prístupnosti programov pre osoby so sluchovým alebo zrakovým postihnutím, a to jednak v oblasti postupného navyšovania objemu programov, ktoré musia byť zabezpečené multimediálnym prístupom, až na cieľovú úroveň uplatňovanú od 1. januára 2027, ako aj v oblasti zvýšenia kvalitatívnych požiadaviek takéhoto multimodálneho prístupu. V prechodných ustanoveniach zákon o mediálnych službách ustanovuje postupné navyšovanie minimálneho podielu programov s multimodálnym prístupom od 1. januára 2023 tak, aby bol vo vysielaní zabezpečený najneskôr od 1. januára 2027 minimálny percentuálny podiel programov s multimodálnym prístupom podľa § 55 mediálneho zákona. Podrobné informácie o zmenách, ktoré priniesol zákon o mediálnych službách, sú uvedené v prílohe.

121. V oblasti ochrany maloletých nadobudla účinnosť vyhláška MK SR č. 328/2023 Z. z. o jednotnom systéme označovania a spôsobe jeho uplatňovania, ktorý zavádza systém siedmych obsahových deskriptorov (násilie, diskriminácia, strach, závislosť, sex, vulgarizmy a nahota) a ustanovuje kritéria nevhodnosti vo vzťahu k jednotlivým deskriptorom, na základe ktorých sa určuje veková vhodnosť označovaných komunikátov. Hlavným cieľom novej právnej úpravy je zvýšená ochrana maloletých a lepšia informovanosť o obsahu označovaného komunikátu z hľadiska jeho nevhodnosti.

122. V súvislosti s vojnou na Ukrajine bola pre roky 2022 a 2023 ako jedna z priorít podpory dotačného programu Kultúra znevýhodnených skupín určená aj „kultúrna integrácia migrantov“.

123. MK SR sa v rokoch 2022 – 2023 zapojilo do výskumného projektu UNESCO v oblasti zachovania živého dedičstva medzi komunitami, skupinami a jednotlivcami, ktorí opustili Ukrajinu v súvislosti s vojnovým konfliktom a našli svoje útočisko v susedných krajinách: Maďarsku, Moldavsku, Poľsku, Rumunsku a na Slovensku. Výsledky výskumu poslúžili ako podklad pre prípravu žiadosti v rámci pravidiel International Assistance Request zameranú na podporu uchovávanía a rozvoja ukrajinského dedičstva v prostredí hostujúcej krajiny v súlade s Plánom obnovy Ukrajiny prijatého v júli 2022. Projekt „To get together – Zvyšovanie kapacít komunit vysídlených z Ukrajiny žijúcich na Slovensku prostredníctvom živého dedičstva“ bol prezentovaný aj počas 18. zasadania Medzivládneho výboru na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO v Botswane (5. 12. 2023).

Oblasť cirkví a náboženských spoločností

124. V roku 2021 sa uskutočnilo sčítanie obyvateľov, domov a bytov, v ktorom deklarovalo svoju príslušnosť k cirkvám a náboženským spoločnostiam registrovaným v SR celkovo 68,6 % obyvateľov.

125. SR má vo svojom legislatívnom rámci implementovaný široký koncept právnych predpisov, ktoré komplexne regulujú všeobecnú úpravu vzťahov štátu a cirkví. Od roku 2020 je účinný nový zákon o finančnej podpore činnosti cirkví. Je výsledkom niekoľkoročnej diskusie medzi štátom a cirkvami. Schválenie zákona zabezpečilo kontinuitu partnerskej spolupráce medzi štátom a cirkvami a prinieslo jasné a transparentné pravidlá podpory ich činnosti so zachovaním vzájomnej solidarity s menšími cirkvami.

Oblasť médií

126. Od 1. augusta 2022 je účinný zákon o mediálnych službách, ktorý predstavuje komplexnú právnu úpravu v oblasti audiovizuálnych mediálnych služieb. Najvýraznejšou zmenou je zahrnutie platforiem na zdieľanie videí do regulačného rámca audiovizuálnych mediálnych služieb. Zákon o mediálnych službách upravuje práva a povinnosti okrem vysielateľov, poskytovateľov audiovizuálnych mediálnych služieb na požiadanie, prevádzkovateľov retransmisie, poskytovateľov multiplexu, aj práva a povinnosti poskytovateľov platformy na zdieľanie videí a tiež poskytovateľov obsahovej služby, ktorí nespádajú medzi vyššie menované subjekty.

127. Od júna 2025 bude predmetný zákon upravovať aj práva a povinnosti poskytovateľov služby multimodálneho prístupu, ktoré o. i. zahŕňajú povinnosť zabezpečiť elektronického programového sprievodcu, ktorý je vnímateľný, ovládateľný, zrozumiteľný, spoľahlivý a poskytuje informácie o jeho dostupnosti a prístupnosti pre nepočujúcich a nevidiacich a povinnosť poskytovať multimodálny prístup v plnej miere v primeranej kvalite na účel presného zobrazenia dobre synchronizovaného so zvukom a obrazom, pričom sa umožní používateľovi ovládať ich zobrazovanie a používanie. Multimodálny prístup je v súčasnosti garantovaný jednak v televíznom vysielaní (vo vzťahu k verejnoprávnemu vysielateľovi počíta s výrazným navýšením podielu programov, ktoré sú zabezpečené multimodálnym prístupom, a navýšenie nastáva aj vo vzťahu k súkromným vysielateľom) a po novom aj pri zabezpečovaní audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie.

128. Povinnosť dodržiavať zákonné požiadavky ochrany vo vzťahu k maloletým, a to najmä z hľadiska podnecovania k nenávisti, násiliu alebo terorizmu sa vzťahuje aj na poskytovateľov platformy na zdieľanie videí.

129. Nová právna úprava naďalej zachováva prístup verejnosti k informáciám vo vysielaní programovej služby doplnený o garantovanie prístupu k pluralitným, objektívnym a nestranným informáciám, vrátane informácií pre národnostné menšiny a etnické skupiny žijúce na území SR.

130. V oblasti plurality informácií a transparentnosti majetkových a personálnych vzťahov sa zaviedla povinnosť zápisu do registra partnerov verejného sektora stanovená pre všetky médiá, a to bez ohľadu na to, či so štátom obchodujú alebo nie. Sprístupnenie informácií o konečných vlastníkoch médií prostredníctvom verejného registra by malo priniesť väčšiu transparentnosť vlastníctva médií.

131. Audiovizuálny fond poskytuje finančné prostriedky vo forme dotácií, štipendií a pôžičiek na podporu a rozvoj audiovizuálnej kultúry a priemyslu. Od roku 2016 bolo možné žiadať o finančnú podporu aj na distribúciu slovenského audiovizuálneho diela vrátane zabezpečenia multimodálneho prístupu k slovenským audiovizuálnym dielam.

Ochrana autorských práv

132. Vzhľadom na technologický pokrok a rozvoj digitálnych technológií a vďaka novým spôsobom a možnostiam šírenia autorskoprávne chráneného obsahu, sa zintenzívnili snahy o harmonizáciu autorských práv a práv súvisiacich s autorským právom na medzinárodnej a regionálnej úrovni. Tomuto trendu sa snažilo prispôbiť predovšetkým právo Európskej únie v autorskoprávnej oblasti, čo ovplyvnilo aj Autorský zákon č. 185/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov, ktorý bol od roku 2019 viackrát novelizovaný. Autorský zákon tak predstavuje komplexný zákonný rámec úpravy autorského práva a práv súvisiacich s autorským právom v SR, vrátane problematiky správy práv i nárokov na vymožitelnosť autorského práva. Úroveň poskytovanej ochrany zodpovedá súčasným medzinárodným, európskym i regionálnym štandardom. Podrobnejšie informácie o právnej úprave autorského práva sú uvedené v prílohe.

C. ZÁVEREČNÉ ODPORÚČANIA K TRETEJ PERIODICKEJ SPRÁVE O SLOVENSKU

Výbor preskúmal tretiu periodickú správu o Slovensku (E/C.12/SVK/3) na svojom štyridsiatom šiestom a štyridsiatom siedmom zasadnutí (pozri E/C.12/2019/SR.46 a E/C.12/2019/SR.47), ktoré sa konali 9. a 10. októbra 2019, a na svojom šesťdesiatom zasadnutí, ktoré sa konalo 18. októbra 2019, prijal tieto záverečné odporúčania.

Domáce použitie

(4) *Výbor vyjadruje poľutovanie nad tým, že hoci má pakt prednosť pred národnými zákonmi, príklady prípadov, v ktorých sa pakt uplatňoval národnými súdmi, sú zatiaľ obmedzené (čl. 2 ods. 1).*

(5) *Výbor opakuje svoje odporúčanie z roku 2012 (E/C.12/SVK/CO/2, ods. 6), aby zmluvný štát podnikol príslušné kroky na zvýšenie informovanosti sudcov, právnikov a prokurátorov o pakte s cieľom zabezpečiť, aby sa jeho ustanovenia zohľadňovali v rozhodnutiach domácich súdov. Výbor tiež odporúča, aby zmluvný štát prijal vhodné opatrenia na zvýšenie povedomia o pakte a oprávnenosti hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv medzi členmi súdneho odvetvia a širokou verejnosťou. Upozorňuje tiež zmluvný štát na svoju všeobecnú pripomienku č. 9 (1998) o domácom uplatňovaní paktu.*

Gestor: Ministerstvo spravodlivosti SR

Stanovisko SR k odporúčaniu C 4/5:

133. Justičná akadémia SR, ktorá každoročne ponúka viacero vzdelávacích aktivít zameraných na rôzne aspekty ľudských práv, zorganizovala viaceré vzdelávacie podujatia, napríklad k aktuálnej judikatúre EŠLP, k témam ochrany obetí trestných činov, odškodňovania obetí obchodovania s ľuďmi, či domáceho násillia a sexuálneho zneužívania. Zoznam vzdelávacích aktivít za sledované obdobie je uvedený v prílohe.

Národná inštitúcia pre ľudské práva

(6) *Výbor berie na vedomie úsilie zmluvného štátu o posilnenie svojej národnej inštitúcie pre ľudské práva, Slovenského národného strediska pre ľudské práva (ďalej len „Stredisko“; „SNSP“), no ľutuje, že napriek tomu, že je zmluvným štátom s vysokými príjmami a je zmluvnou stranou všetkých základných medzinárodných nástrojov v oblasti ľudských práv, Stredisko má dlhodobo status B. Výbor je znepokojený správami o nedostatočnom financovaní Strediska a jeho nedostatočnej úplnej nezávislosti a transparentnom postupe vymenovávania (čl. 2 ods. 1).*

(7) *V súlade so všeobecnou pripomienkou č. 10 (1998) o úlohe národných inštitúcií pre ľudské práva pri ochrane hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv Výbor odporúča, aby zmluvný štát:*

- (a) rozšíril úsilie o zvýšenie financovania Strediska;*
- b) zlepšil nezávislosť Strediska v súlade s parížskymi princípmi;*
- c) podnikol všetky potrebné kroky na zabezpečenie úplne transparentného procesu prijímania zamestnancov pre všetkých zamestnancov;*
- d) zabezpečil, aby všetky inštitúcie dohliadajúce na presadzovanie a ochranu ľudských práv, vrátane Strediska, verejného ochrancu práv, komisára pre osoby so zdravotným postihnutím a komisára pre deti, spolupracovali v komplexnom rámci.*

Gestor: Ministerstvo spravodlivosti SR

Spolupracujúci subjekt: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo financií SR

Stanovisko SR k odporúčaniam C 6/7:

134. Reforma SNSLP bola predmetom plánovanej novelizácie v roku 2019, ktorá však nebola schválená Národnou radou SR. Príprava komplexnej reformy SNSLP ako národnej ľudsko-právnej inštitúcie a subjektu pre rovnaké zaobchádzanie bude súvisieť až s procesom transpozície legislatívy EÚ týkajúcej sa štandardov pre subjekty pre rovnaké zaobchádzanie a v súlade s Parížskymi princípmi. Súbežné návrhy smerníc EÚ pre túto oblasť by mali byť schválené v roku 2024. Malá zmena týkajúca sa vydávania nezávislých správ a odporúčaní bola schválená v marci 2023 v súvislosti s EÚ Pilot č. 4446/13/JUST, nejde však o komplexnú reformu.

135. Napriek neprijatiu legislatívnej úpravy v roku 2019 bol upravený Rokovací poriadok Správnej rady SNSLP, na základe ktorého od 1. mája 2022 prebieha verejná voľba výkonného riaditeľa/riaditeľky SNSLP.

136. Financovanie SNSLP, ako aj počet zamestnancov, boli od roku 2018 postupne navyšované (v roku 2018 bol rozpočet na úrovni 565 tis. eur a zamestnával 16 ľudí, zatiaľ čo v roku 2023 bol rozpočet vo výške 967 tis. eur pri počte 26 zamestnancov). Presné údaje o rozpočte a počte zamestnancov sú uvedené v tabuľke v prílohe.

Korupcia

(8) Hoci uznáva snahy zmluvného štátu bojovať proti korupcii, vrátane nedávneho prijatia zákona č. 315/2016 Z. z. o registri partnerov verejného sektora, ochrane informátorov a odsúdení niektorých vysokopostavených úradníkov, Výbor je naďalej znepokojený pokračujúcou mierou korupcie v zmluvnom štáte a vyjadruje poľutovanie nad tým, že informácie o vyšetrovaniach, stíhaniach a odsúdeniach odrážajúcich prierezový dosah korupcie na ľudské práva sú zatiaľ obmedzené (čl. 2 ods. 1).

(9) Výbor odporúča, aby zmluvný štát ďalej zvýšil počet vyšetrovaní, trestných stíhaní a odsúdení za korupciu, a to aj v prípadoch hrubej korupcie zo strany vysoko postavených úradníkov, a aby prijal rôzne opatrenia na zabránenie budúceho výskytu korupcie.

Gestori: Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo spravodlivosti SR

Spolupracujúci subjekt: Úrad vlády SR

Stanovisko SR k odporúčaniam C 8/9:

137. Ministerstvo spravodlivosti SR vypracovalo protikorupčný program s cieľom zlepšiť protikorupčnú prevenciu a boj proti korupcii, teda na základe identifikácie korupčných rizík a príčin korupcie zamedziť vzniku nových podmienok, príležitostí a situácií pre korupčné správanie v rezorte. Z kontextu Protikorupčnej politiky Slovenskej republiky na roky 2019 až 2023 vyplýva, že protikorupčná prevencia je jednoduchšia a menej nákladná než samotné odhaľovanie, vyšetrovanie, stíhanie korupcie a vykonávanie náprav. V prílohe je tabuľka so štatistickými údajmi o počte osôb v právoplatne skončených veciach, v prípade trestných činov § 328 - §336d a §340 - §341 Trestného zákona, ktoré osoby spáchali v kombinácii s inými trestnými činmi alebo samostatne za jednotlivé roky 2019 až 2023.

138. Ministerstvo vnútra SR (ďalej len „MV SR“) pri prijímaní interných opatrení zameraných na predchádzanie korupcie, svojimi aktivitami intenzívne vytvára a podporuje

protikorupčné prostredie pre služobných aj civilných zamestnancov, čo má pozitívny dopad na verejnosť. V súlade s Protikorupčnou politikou SR na roky 2019-2023 v podmienkach MV SR:

- bola vytvorená pozícia protikorupčného koordinátora,
- bolo zavedené riadenie korupčných rizík a identifikované rizikové oblasti z hľadiska korupcie,
- na základe posúdenia a vyhodnotenia korupčných rizík bol v auguste 2019 prijatý protikorupčný program MV SR, v ktorom sú uvedené konkrétne protikorupčné systémové opatrenia (je zverejnený na webovom sídle MV SR),
- každoročne sa vyhodnocuje plnenie úloh vyplývajúcich z rezortného protikorupčného programu a robí sa jeho aktualizácia.

139. V protikorupčnom programe MV SR sú identifikované riziká rozpracované na podmienky MV SR s nasledovnými cieľmi: znižovať priestor na existenciu a vznik korupčných rizík, zvyšovať povedomie zamestnancov a posilňovať ich integritu a posilňovať integritu organizácie.

140. V záujme prevencie korupcie a boja proti korupcii realizuje MV SR vzdelávacie aktivity k témam oznamovania korupcie a ochrany oznamovateľov protispoločenskej činnosti. Príslušníci Policajného zboru sú pravidelne preškoľovaní v rámci témy prevencie korupcie.

Rozvojová pomoc

(10) Výbor víta zámery zmluvného štátu zvýšiť oficiálnu rozvojovú pomoc, je však nad'alej znepokojený tým, že jej súčasná úroveň je stále nízka (čl. 2 ods. 1).

(11) Výbor odporúča, aby zmluvný štát zvýšil svoju úroveň oficiálnej rozvojovej pomoci na splnenie cieľa, aby krajiny s vysokými príjmami poskytovali 0,7 % hrubého národného dôchodku.

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Stanovisko SR k odporúčaniam 10/11:

141. SR sa opakovane zaviazala do roku 2030 venovať 0,33 % svojho hrubého národného dôchodku (HND) na oficiálnu rozvojovú pomoc. Napriek deklarovaným záväzkom nebol doposiaľ vytvorený záväzný plán na splnenie uvedeného cieľa so zohľadnením vývoja HND. Postupne však dochádza k miernemu navyšovaniu výdavkov, pričom od roku 2014 sa takmer zdvojnásobili z 0,08 % HND v 2014 na 0,15 % HND v roku 2022. Napriek tejto skutočnosti si dosiahnutie záväzku vyžaduje zintenzívnenie tempa navyšovania, čo bude predmetom interných diskusií a plánovania novej Strednodobej stratégie ODA SR na obdobie 2025 – 2030.

Nediskriminácia

(12) Výbor uznáva antidiskriminačné právne predpisy zmluvného štátu vo forme antidiskriminačného zákona z roku 2004 a uznáva, že zmluvný štát vypracoval Akčný plán na predchádzanie všetkým formám diskriminácie (2016 – 2019). Výbor je však nad'alej znepokojený nedostatkom účinnej súdnej pomoci pre obeť, a to aj medzi skupinami, ako sú Rómovia, migranti a žiadatelia o azyl a osoby so zdravotným postihnutím, ktoré sa bežne stretávajú s diskrimináciou a vyjadruje poľutovanie nad nedostatočným právnym uznaním intersekcionality. Výbor je tiež znepokojený tým, že legislatíva zmluvného štátu definuje iba

neposkytnutie primeraných úprav ako diskrimináciu osôb so zdravotným postihnutím v súvislosti so zamestnaním (čl. 2 ods. 2).

(13) Výbor odporúča, aby zmluvný štát:

- (a) zmenil a doplnil antidiskriminačný zákon z roku 2004 s cieľom zabezpečiť jasný právny zákaz všetkých priamych, nepriamych a intersekcionálnych foriem diskriminácie a zahrnúť formálne a jednoznačné uznanie, že odmietnutie primeraných úprav predstavuje diskrimináciu;**
- (b) odstránil prekážky účinného súdneho opravného prostriedku pre obeť diskriminácie podľa tohto zákona, a to aj uskutočňovaním aktivít na zvyšovanie povedomia medzi menšinovými skupinami, ženami, migrantmi a žiadateľmi o azyl a osobami so zdravotným postihnutím o ich právach a dostupných mechanizmoch vybavovania sťažností;**
- (c) pokračoval v odbornej príprave súdnictva o právnych normách týkajúcich sa nediskriminácie a rozšíril túto odbornú prípravu na ďalších právnických profesionálov a vládnych úradníkov;**
- (d) zabezpečil, aby národný akčný plán o diskriminácii zostal v platnosti, zaoberal sa otázkami hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv a aby mu boli pridelené primerané finančné a technické zdroje na zabezpečenie jeho účinného vykonávania v celom zmluvnom štáte.**

Gestor: Ministerstvo spravodlivosti SR

Spolupracujúce subjekty: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo vnútra SR, Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity (pre písm. a) – Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity poskytne spoluprácu pri návrhu novelizácie zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „antidiskriminačný zákon“)

Stanovisko SR k odporúčaniu C 12/13:

142. Ministerstvo spravodlivosti SR pripravilo v roku 2023 pracovnú verziu návrhu novelizácie antidiskriminačného zákona, ktorá upravuje definíciu primeraných úprav (vrátane odmietnutia vykonania primeraných úprav ako diskriminácie na základe zdravotného postihnutia) v oblastiach vymedzených antidiskriminačným zákonom, táto novelizácia však ešte bude predmetom ďalšej diskusie.

143. Novelou antidiskriminačného zákona nie je možné vykonať úpravy vo všetkých oblastiach života osôb so zdravotným postihnutím, nakoľko antidiskriminačný zákon upravuje len päť konkrétne označených oblastí (pracovnoprávne vzťahy a obdobné právne vzťahy, sociálne zabezpečenie, zdravotná starostlivosť, poskytovanie tovarov a služieb a vzdelávanie). Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím viaže uskutočnenie primeraných úprav so zabezpečením využívania alebo uplatňovania všetkých ľudských práv a základných slobôd na rovnakom základe s ostatnými, čo znamená, že realizácia primeraných úprav by patrila do Ústavy SR, pričom dohovor samotný je súčasťou právneho poriadku SR a jeho ustanovenia sú priamo aplikovateľné.

144. MV SR v rámci rozvoja komunikácie a spolupráce s rómskou komunitou úspešne implementovalo projekt zriadenia policajtov špecialistov – starších referentov pre prácu v komunitách s celoslovenskou pôsobnosťou. Cieľom bolo dosiahnutie zmeny situácie v rómskych osadách, aby mal každý jej obyvateľ rovnaký prístup ku všetkým výhodám a

aktivitám bežne v obci ponúkaných. Príslušník Policajného zboru pre prácu v komunitách by mal byť akceptovateľný pre rómsku komunitu a bude participovať na riešení problémov Rómov po línii činnosti Policajného zboru.

145. Vo vzťahu k žiadateľom o azyl je v zmysle § 4 ods. 2 zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o azyle“) každý žiadateľ o udelenie azylu najneskôr do 15 dní od začatia konania poučený o konaní o udelenie azylu, najmä o jeho právach a povinnostiach, možných dôsledkoch neplnenia alebo porušenia jeho povinností, dôsledkoch výslovného alebo konkludentného spátvzatia žiadosti, lehotách, možnosti zastupovania v konaní a o prístupe k právnej pomoci. MV SR poskytne žiadateľovi aj informáciu o mimovládnych organizáciách, ktoré sa zaoberajú starostlivosťou o žiadateľov, azylantov a cudzincov, ktorým sa poskytnú doplnková ochrana.

146. Zákon o azyle ukladá, aby mal žiadateľ zabezpečené psychologické, sociálne alebo iné poradenstvo a kurz kultúrnej orientácie na základe jeho individuálnych potrieb; v prípade maloletého dieťaťa, aj ak je to potrebné pre jeho priaznivý vývin.

147. Žiadateľ, ktorému bol udelený azyl (azylant) a cudzinec, ktorému bola poskytnutá doplnková ochrana má rovnako zabezpečené sociálne, psychologické alebo iné poradenstvo a kurz kultúrnej orientácie na základe jeho individuálnych potrieb spravidla po dobu 12 mesiacov od udelenia azylu alebo poskytnutia doplnkovej ochrany.

148. Poučenie žiadateľa o jeho právach a povinnostiach, vrátane možnosti zastupovania a právnej pomoci poskytujú žiadateľom zamestnanci Migračného úradu MV SR. Migračný úrad MV SR zároveň zabezpečí, aby mali žiadatelia, azylanti a cudzinci s doplnkovou ochranou prístup k poradenstvu, ako aj ku kurzu kultúrnej orientácie, a to prostredníctvom vlastných zamestnancov alebo partnerských mimovládnych organizácií. V rámci poradenstiev sú uvedené skupiny migrantov informované o svojich právach, o formách diskriminácie, s ktorou sa môžu stretnúť, ako aj o dostupných možnostiach riešenia prípadnej diskriminácie.

149. K odporúčaniu (c) uvádzame, že vzdelávanie sudcov organizuje Justičná akadémia SR, ktorá každoročne ponúka viacero vzdelávacích aktivít zameraných na rôzne aspekty ľudských práv, vrátane vzdelávania k judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva. V roku 2023 organizovala vzdelávanie na tému Vybrané otázky antidiskriminačného práva, ktoré sa zameriavalo najmä na definičné znaky zásady rovnakého zaobchádzania, oblasti, formy diskriminácie a vysvetlenie výnimiek v podobe tzv. dočasných vyrovnávacích opatrení. Téma diskriminácie v pracovnoprávných vzťahoch bola v tom istom roku aj predmetom vzdelávania s názvom Aktuálne otázky pracovného práva. Pre rok 2024 je plánované vzdelávanie s názvom Normatív zákaz diskriminácie v kontexte medzinárodných štandardov v oblasti ľudských práv.

150. K odporúčaniu (d) uvádzame, že Akčný plán na predchádzanie všetkým formám diskriminácie na ďalšie obdobie nebol prijatý, nakoľko akčné plány v jednotlivých oblastiach zamerané napr. na rodovú rovnosť, boj s protirómskym rasizmom, boj s extrémizmom a radikalizáciou obsahujú tematicky zamerané úlohy.

151. SR v oblasti inklúzie Rómov prijala viacero právnych úprav, ktoré odstraňujú znevýhodnenie Rómov. Novelizáciou školského zákona zákonom č. 182/2023 Z. z. sa zadefinoval pojem špeciálnej výchovno-vzdelávacej potreby, pojem segregácie vo výchove a vzdelávaní a povinnosť dodržiavať zákaz segregácie vo výchove a vzdelávaní.

Diskriminácia na základe sexuálnej orientácie a rodovej identity

(14) Výbor je znepokojený diskrimináciou na základe rodovej identity a sexuálnej orientácie a vyjadruje poľutovanie nad tým, že pri neexistencii uznania manželstva osôb rovnakého pohlavia neexistuje právna inštitúcia, ako napríklad registrované partnerstvá alebo občianske zväzky, ktorá by poskytla ochranu rovnocennú manželstvu pre osoby vo vzťahoch medzi osobami rovnakého pohlavia (čl. 2 ods. 2).

(15) Výbor odporúča, aby zmluvný štát vypracoval a implementoval špecializované právne ustanovenia, politiky a programy na zabezpečenie ochrany pred diskrimináciou na základe rodovej identity a sexuálnej orientácie. Ďalej odporúča, aby zmluvný štát inicioval zvyšovanie spoločenského povedomia a konzultácií s cieľom prekonať diskrimináciu založenú na sexuálnej orientácii a vyvinúť právny inštitút, ako sú registrované partnerstvá alebo občianske zväzky, ktoré poskytujú ochranu rovnocennú manželstvu tým, ktorí sú vo vzťahu rovnakého pohlavia.

Gestor: Ministerstvo spravodlivosti SR

Spolupracujúci subjekt: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Stanovisko SR k odporúčaniam C 14/15:

152. Ministerstvo spravodlivosti SR predstavilo v sledovanom období riešenia, ktoré by umožnili zlepšenie regulácie právnych vzťahov osôb žijúcich v spoločnej domácnosti alebo blízkych osôb, vrátane párov rovnakého pohlavia.

153. Návrh zákona o fiduciárnom vyhlásení a o zmene a doplnení niektorých zákonov mal za cieľ zjednodušiť fungovanie osôb žijúcich v spoločnej domácnosti v oblasti ich majetkových práv za súčasného rešpektovania inštitútu manželstva ako jedinečného zväzku medzi mužom a ženou. Zlepšenie postavenia osôb žijúcich v spoločnej domácnosti sa týkalo najmä vzájomného zastupovania v bežných veciach, správy dedičstva, ustanovenia za opatrovníka pre prípad obmedzenia spôsobilosti na právne úkony, ustanovenia za poručníka alebo opatrovníka osobám, ktorým je jeden z nich zákonným zástupcom v prípade úmrtia alebo vyhlásenia za mŕtveho, ako aj získavania informácií o zdravotnom stave, vrátane informácií o zdravotnom stave po smrti, čo privedie k zvýšeniu právnej istoty fyzických osôb v rozličných životných situáciách ako aj k zvýšeniu stability rodinného prostredia.

154. Ďalší návrh zákona mal za cieľ zlepšiť postavenie navzájom blízkych ľudí, ako aj zabezpečiť kontinuitu správy majetku, jeho ovládanie, využívanie jeho výnosov na podporu rodiny. Zámerom návrhu bolo obnoviť v právnom poriadku osvedčené európske nástroje po vzore trustov/zvereneckých fondov, ktoré umožnia občanom efektívnu správu majetku, jeho ovládanie a vhodnú distribúciu rodine, ako aj iným osobám dôležitým pre súčasných majiteľov. Tieto návrhy však nezískali podporu LGBTI komunity a preto boli stiahnuté.

Deinštitucionalizácia osôb so zdravotným postihnutím

(16) Výbor je znepokojený tým, že celkový prístup zmluvného štátu k otázke zdravotného postihnutia nebol účinný pri odstraňovaní štruktúrálnej diskriminácie a vylúčenia. Vyjadruje poľutovanie nad tým, že podpora nezávislého života nie je dostupná pre väčšinu dospelých a detí so zdravotným postihnutím a že zažívajú vysokú úroveň inštitucionalizácie (čl. 2).

(17) Výbor odporúča, aby zmluvný štát urýchlil postup smerom k deinštitucionalizácii osôb so zdravotným postihnutím a vypracoval komplexné služby hodnotenia a podpory na uľahčenie nezávislého života prispôbeného individuálnym kapacitám a potrebám.

Gestor: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Spolupracujúci subjekt: Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Stanovisko SR k odporúčaniam C 16/17:

155. S cieľom zlepšovania odstránenia štrukturálnej diskriminácie osôb so zdravotným postihnutím bola v apríli 2021 vládou SR schválená Národná stratégia deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti. V rámci legislatívnych úloh bol prijatý nový zákon č. 376/2022 Z. z. o profesionálnych náhradných rodičoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý výraznou mierou prispieva k procesu deinštitucionalizácie centier pre deti a rodiny.

156. Jednotlivé ciele Národnej stratégie deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti sú za oblasť sociálnych služieb rozpracované na konkrétne opatrenia v nadväzujúcom dokumente Národný akčný plán prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2022 – 2026. Úlohy, ktoré nás zaväzujú napredovať v odstraňovaní inštitucionalizácie z prostredia sociálnych služieb, sú obsiahnuté aj v ďalších strategických materiáloch, akými sú Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2021-2030, Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 - 2030. Viac informácií k predmetnej téme je uvedených v informáciách o implementácii článku 2 paktu.

Rovnaké práva mužov a žien

(18) Uznávajúc úsilie a úspechy zmluvného štátu, pokiaľ ide o riešenie nerovnosti medzi mužmi a ženami, vrátane národnej stratégie a akčných plánov v oblasti rodovej rovnosti, niektorých zlepšení zastúpenia žien na pozíciách politického vedenia a zvýšenia počtu mužov, ktorí čerpajú otcovskú dovolenku, Výbor je znepokojený pomalým celkovým pokrokom smerom k dosiahnutiu úplnej rovnosti. Výbor je obzvlášť znepokojený tým, že obmedzené pokroky v oblasti výrazného zlepšovania vedúceho postavenia žien v rôznych politických, sociálnych a ekonomických inštitúciách a riešeniami veľmi nerovnomerného rozdelenia neplatených domácych povinností a zodpovednosti za starostlivosť medzi ženami a mužmi, sú významnými prekážkami rovnosti. Znepokojuje ho aj pretrvávanie stereotypov o ženách a ich úlohe v spoločnosti a rodine (čl. 3 a 7).

(19) Výbor odporúča, aby zmluvný štát:

- (a) revidoval, menil a dopĺňal všetky existujúce zákony, nariadenia, normy a postupy, ktoré diskriminujú ženy, a aby vypracoval politiky a programy vrátane dočasných osobitných opatrení na dosiahnutie skutočnej rodovej rovnosti vo všetkých oblastiach hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv;*
- (b) prijal komplexné opatrenia na odstránenie silných rodových stereotypov, a to aj prostredníctvom mediálnych kampaní a konzultácií s mienkotvornými predstaviteľmi a prostredníctvom zvyšovania informovanosti širokej verejnosti o rovnakom rozdelení práv a povinností medzi mužmi a ženami v rodine a spoločnosti;*
- (c) pokračoval v úsilí o zvýšenie počtu mužov, ktorí čerpajú otcovskú dovolenku;*
- (d) uznal a ocenil neplatenú opatrovateľskú prácu a zaoberal sa jej vplyvom na zamestnanosť žien, ako je uvedené v odseku 23 nižšie.*

Gestor: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Stanovisko SR k odporúčaniu C 18/19:

157. SR implementuje odporúčania, ktoré v máji 2023 v záverečnom stanovisku prijal Výbor OSN pre odstránenie diskriminácie žien v siedmej periodickej správe SR¹⁰.

158. Vláda SR v sledovanom období schválila niekoľko strategických dokumentov s cieľom dosiahnutia rovnosti žien a mužov. Uznesením č. 233 z 28. apríla 2021 schválila vláda SR novú celoštátnu Stratégiu rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí v SR na roky 2021-2027 a Akčný plán rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí na roky 2021-2027. Uznesením č. 12 z 12. januára 2022 schválila Národný akčný plán pre prevenciu a elimináciu násilia na ženách na roky 2022 – 2027. Na celoštátnu stratégiu a akčný plán rovnosti nadväzuje Národný akčný plán zamestnanosti žien na roky 2022-2030. Úlohy vyplývajúce z týchto dokumentov, ako aj ďalšie informácie o krokoch prijatých na podporu rovnosti medzi mužmi a ženami v SR sú obsiahnuté informáciách o implementácii čl. 2 a 3 paktu.

Nezamestnanosť

(20) Výbor si je vedomý úsilia a úspechov zmluvného štátu v oblasti riešenia nezamestnanosti a je nad'alej znepokojený tým, že dlhodobá nezamestnanosť stále pretrváva, najmä medzi menšinovými skupinami. Nezamestnanosť mladých ľudí a výrazné regionálne rozdiely na trhu práce si vyžadujú ďalšiu pozornosť. Ďalej sa obáva, že migranti, utečenci a žiadatelia o azyl čelia prekážkam na trhu práce (čl. 6 ods. 1).

(21) Výbor odporúča, aby sa zmluvný štát nad'alej zaoberal všetkými formami nezamestnanosti, berúc do úvahy potrebu zmierniť regionálne rozdiely na trhu práce. Bezodkladne by mal zrušiť požiadavku, aby utečenci a žiadatelia o azyl čakali deväť mesiacov pred hľadáním zamestnania. Výbor v tejto súvislosti odkazuje zmluvný štát na svoje vyhlásenie z roku 2017 o povinnostiach štátov voči utečencom a migrantom podľa paktu.

Gestor: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Spolupracujúci subjekt: Ministerstvo vnútra SR

Stanovisko SR k odporúčaniu C 20/21:

159. SR sa zaoberala všetkými formami nezamestnanosti tak, aby sa postupne znižovali aj regionálne rozdiely na trhu práce. Opatrenia zamerané na podporu zamestnanosti prijaté v sledovanom období sú detailne rozpísané v článku 6 paktu.

160. Osoby s udelenou medzinárodnou ochranou majú právo pracovať ihneď po udelení jednej z foriem medzinárodnej ochrany (azylu alebo poskytnutia doplnkovej ochrany). Nevyžaduje sa od nich pracovné povolenie a môžu sa zamestnať rovnako ako občania SR. Uvedené je upravené v § 23a ods. 1 písm. i) a j) v spojení s § 23a ods. 2 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

161. Oprávnenie vstupovať do pracovnoprávnych vzťahov žiadateľov o udelenie medzinárodnej ochrany upravuje § 23 ods. 6 zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V zmysle uvedeného ustanovenia je žiadateľ oprávnený vstupovať do pracovnoprávneho vzťahu po šiestich mesiacoch od začatia konania.

162. K skráteniu lehoty z 9 na 6 mesiacov došlo novelou č. 124/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle. Zmena nadobudla účinnosť 1. júnu 2022.

¹⁰ [CEDAW/C/SVK/CO/7](#)

163. Uvedená vnútroštátna legislatíva je v plnej konformite s aktuálnou legislatívou EÚ, ako aj s jej pripravovanou reformou (Spoločný európsky azylový systém).

Rodová diskriminácia v zamestnaní

(22) Výbor vyjadruje poľutovanie nad pretrváváním mnohých prekážok úplnej a rovnocennej účasti žien na pracovnom trhu, vrátane nerovnakého rozdelenia povinností v domácnosti a v oblasti starostlivosti, ktoré bránia účasti na trhu práce. Výbor je znepokojený horizontálnou segregáciou, diskrimináciou v odmeňovaní a chýbajúcimi spravodlivými a transparentnými kariérnymi postupmi, ktoré neúmerne znevýhodňujú ženy (čl. 3 a 7).

(23) Výbor odporúča, aby zmluvný štát:

- (a) vypracoval a vykonával právne predpisy, politiky a programy na riešenie všetkých prekážok rovnosti žien v zamestnaní;
- (b) zabezpečil, aby trh práce a príslušné sociálne politiky uznávali a hodnotili neplatenú opatrovateľskú prácu a zaoberali sa jej vplyvom na zamestnanosť žien;
- (c) zvýšil informovanosť inšpektorátu práce o porušovaní práv žien;
- (d) uľahčil ženám prístup k účinným nápravným prostriedkom v prípade všetkých zistených porušení na trhu práce.

Gestor: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Stanovisko SR k odporúčaniu C 22/23:

164. Informácie o krokoch prijatých na podporu rovnosti medzi mužmi a ženami, ako aj o odstránení rodovej diskriminácie v zamestnaní v SR, sú obsiahnuté v informáciách o implementácii článku 2 (odseky 5-7), článku 3 a článku 7 paktu (odseky 48 - 50 týkajúce sa mzdových a pracovných podmienok žien a odseky 51 - 54 týkajúce sa rovnakých príležitostí v zamestnaní).

Právo na spravodlivé a priaznivé pracovné podmienky

(24) Výbor uznáva kroky, ktoré zmluvný štát podnikol na zabezpečenie spravodlivých a priaznivých pracovných podmienok, ako je zvýšenie miezd, zlepšenie na inšpektoráte práce a program na lepšie prepojenie rodiny a práce. Výbor je však naďalej znepokojený porušovaním pracovných práv, vrátane neplatenia miezd a diskriminácie v mzdách a ich neprimeraný dopad na migrujúcich pracovníkov, žiadateľov o azyl a utečencov, najmä tých, ktorí boli prijatí do zamestnania prostredníctvom agentúr práce. Výbor je znepokojený tým, že existujú pracovníci, ktorých plat je menší ako minimálna mzda, a to aj medzi pracovníkmi s nízkou kvalifikáciou a migrujúcimi pracovníkmi a ženami (čl. 2, 3 a 7).

(25) Výbor odporúča, aby zmluvný štát:

- (a) zabezpečil úplné geografické a odvetvové pokrytie inšpektorátu práce a poskytol primerané finančné a technické zdroje na zabezpečenie neustáleho zvyšovania inšpekcií;
- (b) poskytol účinné a dostupné nápravné prostriedky všetkým obetiam porušovania pracovných práv, zabezpečoval odškodnenie a záruku, že sa to nebude opakovať;
- (c) pokračoval v úsilí o reguláciu a dohľad nad činnosťou pracovných agentúr;
- (d) naďalej zabezpečoval realistický výpočet a zvyšovanie minimálnej mzdy;

(e) odstránil všetky prekážky spojené s odborovou organizáciou a zabezpečil v tomto ohľade plné uznanie práv všetkých pracovníkov.

Gestor: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Spolupracujúci subjekt: Ministerstvo spravodlivosti SR

Stanovisko SR k odporúčaniu C 24/25:

165. Ústava SR garantuje právo zamestnanca na odmenu za vykonanú prácu, dostatočnú na to, aby mu umožnila dôstojnú životnú úroveň. Minimálna mzda je garantovaná pre zamestnancov v pracovnom pomere, ako aj pre zamestnancov vykonávajúcich prácu na základe niektorej z dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru. Zákon o minimálnej mzde sa vzťahuje aj na zamestnancov s nízkou kvalifikáciou, aj na zamestnancov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín a rovnako sa vzťahuje bez rozdielu pohlavia aj na mužov a ženy. Minimálna mzda v SR sa každoročne zvyšuje. Zo sumy 520 eur v roku 2012 vzrástla na 750 eur v roku 2024, t. j. nárast o 44,23 %. Viac informácií o minimálnej mzde v SR je uvedených v článku 7 paktu (odseky 44-47).

166. K odporúčaniu 25 (c) uvádzame, že s cieľom získať a udržiavať informácie o počte a činnosti subjektov vykonávajúcich sprostredkovanie zamestnania za úhradu alebo činnosti agentúr dočasného zamestnávania, zákon o službách zamestnanosti ustanovuje sprostredkovateľom zamestnania za úhradu a agentúram dočasného zamestnávania povinnosť predkladania ročných správ o činnosti a vytvorenie podmienok na kontrolu dodržiavania všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti služieb zamestnanosti vrátane povinnosti poskytovať informácie a potrebné doklady orgánom kontroly.

167. K odporúčaniu 25 (e) uvádzame, že odborové organizácie vznikajú nezávisle od štátu. Obmedzovať počet odborových organizácií, ako aj zvýhodňovať niektoré z nich v podniku alebo v odvetví, je neprípustné. Právo organizovať sa v odborových organizáciách v zakotvené v čl. 37 Ústavy SR. Podľa § 11a Zákonníka práce zástupcovia zamestnancov sú príslušný odborový orgán, ktorý zastupuje všetkých zamestnancov zamestnávateľa, nielen zamestnancov združených v odborovej organizácii. Podľa § 230 Zákonníka práce zamestnávateľ je povinný umožniť pôsobenie odborovej organizácie na pracovisku, ak medzi zamestnancami v pracovnom pomere sú členovia tejto odborovej organizácie. Odborová organizácia je občianske združenie, ktoré uzatvára so zamestnávateľom kolektívnu zmluvu, ktorá sa vzťahuje na všetkých zamestnancov zamestnávateľa, teda nielen na členov odborovej organizácie. Viac informácií o odborových organizáciách je uvedených v článku 8 paktu.

Chudoba

(26) Výbor si všíma zlepšenia, ktoré sa dosiahli v pomere osôb trpiacich vážnym hmotným nedostatkom a osôb ohrozených chudobou, je však nad'alej znepokojený úrovňami extrémnej chudoby, ktoré sú nad priemerom Európskej únie a neprimeraným vplyvom celkových mier chudoby na menšinové skupiny, najmä Rómov (čl. 2, 9 a 11).

(27) Výbor odporúča, aby zmluvný štát zintenzívnil svoje úsilie v boji proti chudobe, najmä extrémnej chudobe, prijatím národného akčného plánu boja proti chudobe založeného na prístupe vychádzajúcom z ľudských práv. Ďalej odporúča, aby zmluvný štát zabezpečil, že dávky sociálneho zabezpečenia poskytujú primeranú ochranu pred všetkými formami chudoby a aby boli osobitne prispôsobené potrebám najviac ohrozených osôb.

Gestor: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Spolupracujúci subjekt: Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity

Stanovisko SR k odporúčaniu C 26/27:

168. Od roku 2015 je vládou SR pravidelne schvaľovaný a priebežne aktualizovaný strategický dokument Národná rámcová stratégia podpory sociálneho začlenenia a boja proti chudobe. V boji proti chudobe je aktuálna aj Národná koncepcia prevencie a ukončovania bezdomovstva prijatá 12. apríla 2023 uznesením vlády SR č. 158/2023.

169. Ďalším opatrením je minimálna schéma príjmu, ktorá je právne upravená v zákone č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi v znení neskorších predpisov. Štát poskytuje domácnostiam, ktoré sa ocitli v núdzi aj bezplatné odborné služby, ako napríklad rodinné, či dlhové poradne. Detailnejšie informácie k obom dokumentom i k pomoci v hmotnej núdzi sú uvedené v článku 11 paktu.

170. Problém chudoby v marginalizovaných rómskych komunitách v SR rieši predovšetkým Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity, ktorý má postavenie ústredného orgánu štátnej správy pre koordináciu uskutočňovania inklúzie marginalizovaných rómskych komunít.

171. V rámci Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 a jej akčných plánov bolo vyhlásených viacero projektových výziev zameraných na zlepšenie situácie rómskeho obyvateľstva, niektoré z nich sú popísané v nasledujúcich odsekoch.

172. Výzva Národný projekt Rozvojové tímy I. (rok 2023) s alokovanými zdrojmi z rozpočtov SR a EÚ v sume 69,6 mil. eur je zameraná na podporu sociálno-ekonomickej integrácie a na zlepšovanie životných podmienok marginalizovaných komunít, ako sú napríklad Rómovia. Do výzvy sa môžu zapájať jednotlivé obce, ako aj rómske komunity sídliaace v obci. V projekte sú pozície ako rozvojový pracovník plánovania, ktorého úlohou je podporiť zvýšenie životnej úrovne komunity prostredníctvom aktívnej participácie jej obyvateľov a spolupráce zástupcov marginalizovaných rómskych komunít s relevantnými partnermi na úrovni samosprávy. V projekte sú aj funkcie podporujúce komplexný rozvoj detí z rómskej komunity, rozvojový pracovník pre pracovné poradenstvo, rozvojový pracovník pre mládež, rozvojový pracovník pre bývanie, sociálny pracovník, asistent centra rozvojových tímov, poradca pre rodičov. Projekt je zatiaľ nastavený na 60 obcí uvedených v Atlase rómskych komunít, pre ktoré budú pripravené odvetvové výzvy v oblasti bývania, verejného zdravia, vzdelávania a zamestnanosti. Prvé výsledky tohto národného projektu sú bližšie rozpísané v prílohe.

173. Na uvedený projekt bude nadväzovať výzva Asistencia samosprávam pri projektovom riadení, ktorej cieľom je pomoc samosprávam s definovaním potrieb, monitoring a mentoring pri príprave, riadení a hodnotení projektov z EÚ fondov. Následne je plánované vyhlásenie výzvy na oblasť zvýšenia zamestnanosti zameranej na prípravu dlhodobo nezamestnaných na pracovné prostredie a pomoc podnikom pri zamestnávaní Rómov s alokovanou výškou 5 mil. eur.

174. Na prekonanie chudoby v osídleniach marginalizovaných rómskych komunít boli od posledného periodického hodnotenia (2014-2020) vynakladané zdroje z Operačného programu Ľudské zdroje zamerané na integráciu marginalizovaných rómskych komunít a technickú vybavenosť v osídleniach. Celková alokácia bola viac ako 190 mil. eur na celkovo 446 projektov (z toho 231 projektov je ešte v realizácii).

175. Na národné projekty v pôsobnosti úradu splnomocnenca a projekty v pôsobnosti MZ SR (zdravé komunity) bolo alokovaných viac ako 195 mil. eur.

176. Na dopytovo orientované projekty bolo alokovaných takmer 63 mil. eur. Boli podporené projekty vytvorenia miestnych občianskych poriadkových hliadok, projekty zamerané na pomoc dobiehajúcim regiónom „Catching up Regions“ (pozn.: iniciatíva na podporu rastu a inovácií v regiónoch, odstránenie prekážok pre lepšie využívanie fondov EÚ a na zvýšenie prínosu týchto investícií), ako aj projekty zamerané na mentoring a tútoring.

177. V sledovanom období pokračovala aj realizácia národného projektu inklúzie detí z marginalizovaných rómskych komunít v materských školách (tzv. PRIM). Jedným z konkrétnych výstupov projektu je, že 9048 detí z marginalizovaných rómskych komunít absolvovalo aspoň jeden rok v materskej škole a zvýšil sa počet rómskych detí v hlavnom vzdelávacom prúde. Ďalšie konkrétne výsledky projektu PRIM v II. fáze (od 2020 do 2023) sú uvedené v prílohe správy.

178. Národný projekt Terénna sociálna práca a terénna práca v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít (2020-2023) sa svojím zameraním sústredil na podporu udržateľného rozvoja, opätovného začlenenia sa do spoločnosti a zlepšenia životných podmienok. K 31. júlu 2023 bolo v projekte zapojených 168 obcí, zamestnaných bolo 274 terénnych sociálnych pracovníkov a 278 terénnych pracovníkov. Intervencie sa týkali oblastí ako zamestnanie, bývanie, financie a hospodárenie, sociálno-patologické javy, či vzdelávanie. Národný projekt sa priebežne rozšíril o ďalších 44 obcí.

179. Zrkadlový národný projekt Podpora a zvyšovanie kvality terénnej sociálnej práce (2019-2023) v gescii Implementačnej agentúry MPSVR SR bol realizovaný prostredníctvom 200 subjektov pre cieľovú skupinu marginalizovaných rómskych komunít (194 obcí, 6 mimovládnych organizácií) a 4 mimovládnych organizácií pre cieľovú skupinu ľudí bez domova. Štandardne podporované pozície: terénny sociálny pracovník (342 osôb) a terénny pracovník (314 osôb) boli rozšírené o pozíciu: odborný pracovník (12 osôb) pre tému bývania, zamestnania a financií. V rámci projektu boli týmito pracovníkom zabezpečené vzdelávacie aktivity s cieľom zvýšenia kvality práce s klientom ako aj podpora terénnych pracovníkov pri získaní vysokoškolského alebo ukončenia úplného stredoškolského štúdia. Hodnotenie národného projektu bolo vydané v roku 2023.

180. Národný projekt Budovanie odborných kapacít na komunitnej úrovni (2019 – 2023) v gescii Implementačnej agentúry MPSVR SR bol zameraný na budovanie a rozvoj odborných kapacít poskytovateľov vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie (komunitné centrá, nízkoprahové denné centrá a nízkoprahové sociálne služby pre deti a rodinu = ďalej len „KC/NDC/NSSDR“) na komunitnej úrovni za účelom zvyšovania efektívnosti ich činnosti, t. z. poskytnúť kvalitnú odbornú podporu jednotlivcom, skupinám a komunitám ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením vedúcu k svojpomocnému riešeniu svojich sociálnych problémov, rovnako poskytovať podporu vedúcu k rozvoju celých komunít cieleným využívaním komunitných zdrojov. K 31. júlu 2023 bolo v projekte podporených 94 poskytovateľov (80 KC, 8 NDC a 6 NSSDR), zamestnaných bolo spolu 581 zamestnancov na pracovných pozíciách: odborný manažér, odborný pracovník, pracovník a komunitný pracovník komunitného centra. Boli poskytované individuálne intervencie, skupinové aktivity a realizovaná komunitná práca. V rámci národného projektu bola podporená nová pozícia komunitný pracovník komunitného centra.

181. Spojenie zrkadlových projektov terénnej sociálnej práce a komunitnej práce v gesciách ÚSVRK a Implementačnej agentúry MSVR SR sa premietlo v národnom projekte Terénna sociálna a komunitná práca v gescii MPSVR SR (2023-2029). Cieľom projektu je zabezpečiť individualizované poskytovanie podpory osobám pri riešení zložitých životných situácií a aktivizáciu osôb ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením, so zámerom zlepšenia ich sociálneho začlenenia. Projekt svojimi aktivitami prispieva k zmierňovaniu dopadov chudoby

a sociálneho vylúčenia na život ľudí, ktorí majú obmedzený prístup ku zdrojom a službám majoritnej spoločnosti. Je zameraný aj na výkon a poskytovanie komunitnej práce a odborných činností a aktivít v podporených subjektoch, čím prispieva k sociálnemu začleneniu a prevencii negatívnych dôsledkov a rizík sociálneho vylúčenia a zvyšuje dostupnosť sociálnych a podporných služieb so zreteľom na aktivizáciu, rozvoj alebo znovunadobudnutie sociálnych kompetencií. V rámci poskytovanej sociálnej služby komunitných centier je cieľom podpora vedúca k rozvoju celých komunít cieleným využívaním komunitných zdrojov. Merateľnými ukazovateľmi je 1 660 osôb poskytujúcich sociálne alebo asistenčné služby, 80 000 klientov, ktorí využili služby a 175 lokalít, v ktorých sa vykonávajú intervencie v prospech obyvateľov z marginalizovaných rómskych komunít.

182. Národný projekt Komunitné služby v mestách a obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít (2021-2023) sa zameriaval na sociálne služby krízovej intervencie poskytované v komunitných centrách. Špecializované sociálne poradenstvo bolo určené na pomoc v situáciách, keď človek nemá zaistené potrebné podmienky na uspokojovanie svojich existenčných potrieb; keď je ohrozené jeho začlenenie do spoločnosti pre ohrozujúce životné návyky, závislosti alebo iné škodlivé činnosti; pre nepriaznivý zdravotný stav alebo pre zotrvávanie v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby. Medzi poskytované služby patrila aj pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, preventívne aktivity, záujmová činnosť, pomoc pri príprave na školské vyučovanie a podpora neformálneho vzdelávania detí, mládeže a dospelých, individuálna a skupinová komunitná rehabilitácia dospelých a realizácia komunitných aktivít pre širokú verejnosť s cieľom scitlivovania verejnej mienky. V súvislosti s aktivitami komunitných centier, ktoré sa venujú prevažne práci s deťmi, nastal posun smerom k práci s dospelými, čo sa prejavilo aj formou zvýšenej zamestnanosti v obciach s prítomnosťou komunitných centier. Projekt prispel k zvýšeniu kvality života poskytovaním kariérneho a finančného poradenstva, ako aj pomocou v oblasti oddĺženia /osobného bankrotu a vzdelania v oblasti finančnej gramotnosti.

183. Projekty z Operačného programu Ľudské zdroje boli zamerané aj na investície do sídelnej infraštruktúry obyvateľov marginalizovaných rómskych komunít, predovšetkým na oblasť bývania, vrátane dostupnosti inžinierskych sietí, prístupu k zdrojom pitnej vody, výstavby pozemných komunikácií a vybudovania systému nakladania s komunálnym odpadom; podpory výstavby alebo rekonštrukcie materských a základných škôl a výstavbu alebo rekonštrukciu komunitných centier.

Násilie páchané na ženách

(28) Výbor si so znepokojením všíma informácie o vysokom výskyte násillia na ženách, vrátane sexuálneho obťazovania, prenasledovania a domáceho násillia v zmluvnom štáte. Ďalej je znepokojený tým, že neexistuje žiadny osobitný zákon zaoberajúci sa násillím páchaným na ženách a že zmluvný štát ešte neratifikoval Dohovor Rady Európy o predchádzaní násilliu na ženách a domácemu násilliu a boja proti nemu (Istanbulský dohovor) (čl. 3, 10 a 12).

(29) Výbor odporúča, aby zmluvný štát:

- (a) vypracoval osobitné právne predpisy týkajúce sa násillia páchaného na ženách;*
- (b) ratifikoval Istanbulský dohovor;*
- (c) poskytol obetiam násillia páchaného na ženách úplnú ochranu;*

(d) systematicky zhromažďoval disagregované údaje s cieľom lepšie porozumieť povahe a rozsahu násilia páchaného na ženách v zmluvnom štáte;

(e) zlepšil prístup žien k spravodlivosti pre všetky formy násilia páchaného na ženách.

Gestor: Ministerstvo spravodlivosti SR

Spolupracujúce subjekty: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo vnútra SR

Stanovisko SR k odporúčaniu C 28/29:

184. K odporúčaniu (b) uvádzame, že Národná rada SR uznesením č. 1697 z 29. marca 2019 požiadala vládu SR, aby nepokračovala v procese ratifikácie Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu. SR realizuje aktivity v oblasti ochrany žien aj napriek neratifikácii. V tejto súvislosti by sme radi zdôraznili prijatie Smernice EÚ o boji proti násiliu na ženách, ktorá sleduje obdobné ciele ako Istanbulský dohovor a ktorá bude transponovaná do roku 2027 do slovenského právneho poriadku.

185. Problematike prevencie a eliminácie rodovo podmieneného násilia na ženách sa v podmienkach SR venuje jeden zo strategických dokumentov, a to Národný akčný plán pre prevenciu a elimináciu násilia na ženách na roky 2022 - 2027, schválený vládou SR 12. januára 2022. Akčný plán stanovil opatrenia v štyroch strategických oblastiach, medzi ktoré patria: ochrana žien zažívajúcich násilie a ich detí; prevencia násilia na ženách; integrované politiky a zber údajov a efektívne postihovanie násilia na ženách.

186. Viaceré opatrenia k prevencii a eliminácii násilia obsahuje aj Akčný plán rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí na roky 2021 - 2027 nadväzujúci na novú celoštátnu Stratégiu rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí v Slovenskej republike na roky 2021 – 2027 schválenú vládou SR dňa 28. apríla 2021. Ide predovšetkým o úlohy súvisiace s monitoringom stavu v danej oblasti a zlepšením a podporou adresnej intervencie v prípadoch vykázania, v rámci ktorej bol novelizovaný zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Ďalšie úlohy vyplývajúce z akčného plánu sa týkajú adekvátnejšieho stíhania a potrestania páchatel'ov násilia a škodlivých praktík na ženách a deťoch, pričom sankcie majú zodpovedať závažnosti spáchaných trestných činov, a to prostredníctvom vzdelávacích aktivít pre profesie zabezpečujúce vymáhatel'nosť práva a zber dát. Relevantná je aj úloha zameraná na identifikovanie možností zlepšenia slovenskej legislatívy a praxe v oblasti ochrany žien pred násilím na základe príkladov dobrej praxe a legislatívnej úpravy iných krajín, so zameraním na prevenciu násilia podmieneného sociálnymi faktormi a psychickými faktormi. Pri praktickej realizácii úloh vyplývajúcich z týchto dokumentov spolupracuje MPSVR SR so SNSLP.

187. V posudzovanom období sa v SR realizoval projekt pod názvom Prevencia a eliminácia rodovej diskriminácie, zameraný na vytvorenie, stabilizáciu a udržanie systému integrovanej ochrany a podpory obetí rodovo podmieneného násilia a zosúlad'ovania snahy o jeho znížovanie a predchádzanie. Projekt prepájal rôzne postupy a opatrenia, tak legislatívnej, ako aj nelegislatívnej povahy, ktorých spoločným cieľom bolo zabezpečiť koordinované úsilie inštitúcií verejnej správy a neverejných subjektov pri predchádzaní, či znížení rodovo podmieneného násilia s následnou účinnou podporou a ochranou osôb, ktoré takéto násilie zažili, resp. zažívajú.

188. Policajný zbor venuje náležitú pozornosť každému oznámenému prípadu násilia na ženách, vrátane zabezpečenia ochrany osôb ohrozených násilím. Významným opatrením je oprávnenie policajta vykázat' násilnú osobu z obydlija spoločne obývaného s ohrozenou osobou a z jeho bezprostredného okolia podľa § 27a zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v

znení neskorších predpisov. V roku 2021 bola lehota vykázania zo spoločného obydlija predĺžená z 10 na 14 dní. Touto legislatívnou zmenou došlo aj k rozšíreniu teritoriálneho účinku zákazu priblíženia sa k ohrozenej osobe na 50 metrov (z pôvodných 10 metrov).

189. S ochranou obetí násilia na ženách a domáceho násilia súvisia aj projekty budovania špeciálnych výsluchových miestností pre detské obete a ďalšie obzvlášť zraniteľné obete trestných činov a vzdelávania príslušníkov Policajného zboru k práci s obzvlášť zraniteľnými obeťami. Zámerom budovania špeciálnych výsluchových miestností je zabrániť priamemu kontaktu obete s páchatelom počas výsluchu a eliminovať u obete nepríjemné zážitky spojené so štandardným policajným prostredím.

190. Dňa 31. augusta 2023 bola ukončená realizácia projektu „Špeciálne výsluchové miestnosti pre detské obete a ďalšie obzvlášť zraniteľné obete trestných činov“, v rámci ktorého Policajný zbor vybudoval 15 špeciálnych výsluchových miestností, z toho jedna miestnosť na Akadémii Policajného zboru v Bratislave slúži aj na výučbu.

191. V rámci projektu „Zlepšenie ochrany práv obetí – posilnenie kapacít a postupov boja proti násiliu na ženách a domácejmu násiliu“, ktorý bol ukončený 30. apríla 2024, sa rozšírila sieť špeciálnych výsluchových miestností o ďalších 8 miestností.

192. V rámci samostatného projektu boli zriadené 2 špeciálne výsluchové miestnosti určené pre výsluch obetí obchodovania s ľuďmi.

193. Akreditáciu subjektov poskytujúcich pomoc obetiam v SR zabezpečuje MS SR, ktoré zároveň zabezpečuje aj zápis označenia „intervenčné centrum“ pre akreditované subjekty. Od januára 2022 došlo k zriadeniu intervenčných centier pre obete domáceho násilia, pričom v každom kraji sa nachádza jedno intervenčné centrum (výnimkou je Košický kraj, kde sú tri intervenčné centrá, ktoré si rozdelili pôsobnosť podľa jednotlivých okresov).

194. Intervenčné centrá pre obete domáceho násilia sú subjekty, ktoré získali akreditáciu na poskytovanie špecializovanej odbornej pomoci obetiam domáceho násilia a zároveň im bol udelený zápis označenia „intervenčné centrum“ podľa § 28a zákona o obetiach, t.j. najmä po preukázaní splnenia podmienky 5 ročnej praxe s poskytovaním pomoci obetiam domáceho násilia. Pôsobia ako prvý kontaktný bod po vykázaní násilnej osoby zo spoločného obydlija, ktorý je schopný zabezpečiť poskytnutie nevyhnutnej a akútnej pomoci pre všetky obete domáceho násilia. Na intervenčné centrum sa môže obrátiť aj priamo obeť domáceho násilia (aj bez vykázania násilnej osoby), ktorej intervenčné centrum poskytne odbornú pomoc v potrebnom rozsahu (nie je potrebné podanie trestného oznámenia ani začatie trestného konania).

195. Hlavnou úlohou intervenčného centra je proaktívne poskytovať odbornú pomoc obetiam domáceho násilia, a to formou kontaktovania obete do 72 hodín od doručenia kópie úradného záznamu o vykázaní a ponúknutia odbornej pomoci. Intervenčné centrum ďalej poskytuje krízovú intervenciu, zabezpečuje vyhodnotenie hrozby nebezpečenstva ohrozenia života alebo zdravia, poskytuje právnu a psychologickú pomoc, sprostredkováva poskytovanie sociálnych služieb v zariadení núdzového bývania a špecializovaného sociálneho poradenstva a zabezpečuje koordinovaný postup poskytovania pomoci.

196. Intervenčné centrá poskytujú pomoc obetiam domáceho násilia bezplatne. MS SR zabezpečuje finančnú podporu aspoň jedného intervenčného centra v každom kraji. Predpokladaná výška dotácie pre všetky intervenčné centrá je ročne 1,6 mil. eur.

197. Intervenčné centrá vo svojej pôsobnosti zbierajú dáta o počte žien, detí a mužov ako obetí domáceho násilia, ktorým poskytujú odbornú pomoc. V roku 2022 poskytli pomoc a podporu 1375 ženám a v roku 2023 až 1930 ženám.

Právo na primerané bývanie

(30) Výbor je znepokojený správami, že Rómovia čelia mnohým prekážkam pri realizácii svojho práva na primeranú životnú úroveň. Medzi tieto prekážky patrí nútené vyst'ahovanie z rómskych osád, nedostatok poskytovania náhradného ubytovania v niektorých prípadoch vyst'ahovania a bývanie pre Rómov, ktoré je oddelené od ostatných častí spoločnosti. Poskytované ubytovanie má niekedy neadekvátnu kvalitu a chýba mu dôležitá infraštruktúra a pracovné príležitosti. Výbor je tiež znepokojený tým, že zmluvný štát nezhrmažďuje informácie o rozsahu bezdomovstva a že neexistuje prístupné sociálne bývanie (čl. 2 a 11).

(31) Výbor odporúča, aby zmluvný štát:

- (a) zabránil nútenému vyst'ahovaniu z rómskych osád vrátane vymáhania trestných sankcií po odsúdení za nezákonné vyst'ahovanie;*
- (b) ak dôjde k vyst'ahovaniu, s primeranými procesnými zárukami, poskytol všetkým obetiam alternatívne ubytovanie;*
- (c) zabezpečil, aby bolo všetko bývanie pre Rómov integrované do spoločenských, malo primeranú kvalitu a umožňovalo prístup k infraštruktúre a pracovným príležitostiam;*
- (d) poskytol primerané a cenovo dostupné sociálne bývanie;*
- (e) zabezpečil, aby národná stratégia prevencie a riešenia bezdomovstva zahŕňala vypracovanie štatistík na sledovanie rozsahu bezdomovstva a zodpovedajúcim spôsobom sa zameriaval na riešenie sociálneho bývania.*

Gestor: Ministerstvo dopravy SR

Spolupracujúce subjekty: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity

Stanovisko SR k odporúčaniu C 30/31:

198. Pre zlepšenie situácie bývania Rómov je zásadným dokumentom Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 v gescii Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity, ktorý nadrezortne stanovuje úlohy v oblasti bývania. Akčný plán pre oblasť bývania prijatý k stratégii obsahuje viac ako 50 konkrétnych opatrení.

199. V SR primárnu zodpovednosť za obstaranie vlastného bývania nesie občan. Ciele a priority štátnej bytovej politiky sú definované v rámcovom dokumente „Bytová politika Slovenskej republiky do roku 2030“, ktorú schválila vláda SR uznesením č. 728 z 8. decembra 2021. Dlhodobým cieľom štátu v oblasti bytovej politiky je postupné zvyšovanie celkovej úrovne bývania tak, aby bolo pre obyvateľstvo dostupné a aby si každá domácnosť mohla zabezpečiť primerané bývanie. Štátna bytová politika však nerieši oblasť bývania Rómov, ktorá je riešená v Stratégii rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030.

200. K odporúčaniam (b) a (c) uvádzame, že štát v oblasti bývania vytvára nástroje a legislatívne podmienky, ktoré motivujú obce k vytváraniu inkluzívnych miestnych bytových politík. Realizácia a využívanie existujúcich nástrojov je však plne v kompetencii jednotlivých obcí. K oblastiam, ktoré výlučne závisia na samosprávnom rozhodovaní obce, patria o.i. aj riešenie potrieb bývania, resp. ubytovania, ako aj rozhodovanie o územnom pláne a rozvoji vlastného územia, to zahŕňa aj umiestnenie novej výstavby, vrátane sociálneho nájomného bývania.

201. K odporúčaniu (d) uvádzame, že v súlade so zámermi štátnej bytovej politiky je na Slovensku vytvorený systém podporných ekonomických nástrojov rozvoja bývania, ktoré sú diferencované podľa sociálnej situácie záujemcov o bývanie. Prostredníctvom kombinácie

dotácií podľa zákona č. 443/2010 Z. z. o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní v znení neskorších predpisov a zvýhodneného úveru zo Štátneho fondu rozvoja bývania je dlhodobý zabezpečený systém podpory obstarávania nájomných bytov určených na sociálne bývanie vo vlastníctve samosprávy. Od začiatku programu v roku 1998 do dnešného dňa takýmto spôsobom bolo v SR podporené obstaranie viac ako 48 000 verejných nájomných bytov určených na sociálne bývanie. Je na rozhodnutí samosprávy, či má záujem o výstavbu takýchto bytov.

202. V zákone č. 200/2021 Z. z. o územnom plánovaní bola pre územné plány obcí a miest zavedená povinnosť ochrany zdravých životných podmienok, vrátane dostatočných priestorových podmienok pre bývanie s ohľadom na znevýhodnené alebo zraniteľné osoby, ktorými sú aj osoby žijúce v separovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačnej chudoby. Ide o osobitné opatrenie zamerané na marginalizované rómske komunity.

203. V zákone č. 201/2022 Z. z. o výstavbe bol zavedený inštitút osvedčenia stavieb pre stavby Rómov, postavené od 1. januára 1990 do 31. marca 2024 bez stavebného povolenia alebo ohlásenia, nachádzajúce sa v priestorovo separovanej lokalite, ktorá vytvára koncentrovanú a generačne reprodukovanosť chudobu, a to len na základe preukázania vlastníckeho alebo iného práva k pozemkom, preukázania používania stavby na bývanie a preukázania, že stavba neohrozuje život a nenachádza sa na nevhodnom mieste (napr. pod elektrickým vedením alebo v jeho ochrannom pásme). Súčasne bola zavedená v uvedenom zákone právna fikcia povolenosti stavieb postavených pred prvým októbrom a ďalšia fikcia na stavby postavené od 1. októbra 1976 do 31. decembra 1989, ktoré sa považujú za povolené ak sa nepretržite využívajú na svoj účel a vlastníkom stavby je vlastníkom pozemku, na ktorom je takáto stavba postavená alebo má iné právo k pozemku, alebo je v konaní o usporiadanie vzťahu k pozemku. Tieto dva postupy sa týkajú stavieb všetkých občanov. Pretože účinnosť zákona bola z technických dôvodov odložená o jeden rok, zákonom č. 46/2024 bola uskutočnená recepcia tejto úpravy v súčasne platnom stavebnom zákone č. 50/1976 Zb.

204. Časť odpovedí k odporúčaniam týkajúcich sa Rómov je uvedených v rámci odporúčaní C 26/27 (odseky 171 - 174, 183). Uvedené postupy, vrátane dodatočných osvedčení stavieb v marginalizovaných rómskych komunitách a právnej fikcie povolenosti stavieb, vytvárajú prekážky pre nútené vysťahovania. Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity podniká v prípadoch núteného vysťahovania legálne intervencie voči orgánom presadzovania práva v prípadoch, ak konanie nesie znaky nedodržania práva alebo sa uskutočňuje v rozpore so štandardmi medzinárodných dohôd a z nich plynúcich odporúčaní. V týchto prípadoch sa obracia na Generálnu prokuratúru SR a rovnako prepája Rómov s kanceláriami Centra právnej pomoci.

205. Úrad splnomocnenca poskytuje dotácie na podporu sociálnych a kultúrnych potrieb a riešenia mimoriadne nepriaznivých situácií rómskej komunity, ako aj na podporu obstarania obecných bytov na komunitnom participatívnom systéme. Tento systém sa ukázal ako efektívny, zodpovedá zásluhovosti a udržateľnosti a šetrí náklady na verejné zdroje. Zákon č. 201/2022 Z. z. o výstavbe upravuje svojpomocnú výstavbu tak, aby táto bola vykonateľná aj v systéme dotácií.

206. Príkladom postupov podľa odporúčaní (a), (b) a (d) je poskytnutie dotácie 380 tis. eur na odstránenie havarijného stavu a vybudovanie náhradného bývania pre marginalizovanú rómsku komunitu v obci Telgárt (2023). Podobne sa prostredníctvom dotácie riešilo zabezpečenie náhradného bývania rómskym rodinám, ktorých obydlia ležali na pozemku s výstavbou diaľnice v časti Zelený Most - Svrčinovec (2022 – 2023), napriek tomu, že len jedna z pôvodných stavieb bola postavená na základe stavebného povolenia. Vláda SR toto

riešenie, vrátane poskytnutia dotácie, schválila berúc do úvahy aj judikatúru ESLP pre nútené vystaňovanie.

207. Od roku 2024 realizuje úrad splnomocnenca nový národný projekt Asistencia obciam s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít pri usporiadaní právnych vzťahov k pozemkom pod osídleniami. V tomto projekte už bolo oslovených 800 obcí, pričom úrad splnomocnenca v spolupráci s MV SR podporuje aj technické kapacity okresných úradov s cieľom rýchlej realizácie jednoduchých pozemkových úprav pod rómskymi osídleniami.

208. Od 1. apríla 2023 v Exekučnom poriadku nadobudla účinnosť nová úprava pri vypratani a vykazaní z nehnuteľnosti s dôrazom na náhradné bývanie alebo náhradné ubytovanie. V rokoch 2017 a 2022-23 prebehla novelizácia zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, kde sa s cieľom ochrany dlžníka ustanovila nepostihnuteľná hodnota obydlia dlžníka, inštitút nehnuteľnosti väčšej a menšej hodnoty, či osobitná úprava obsahujúca podmienky, kedy nemožno obydlie dlžníka speňažiť.

209. K odporúčaniu (e) uvádzame, že SR má vládou schválenú Národnú koncepciu prevencie a ukončovania bezdomovstva, o ktorej viac informácií je uvedených v článku 11 paktu (odseky 97 a 98).

Prístup k vode

(33) Výbor je znepokojený nedostatočným pokrokom pri zabezpečovaní vody pre všetkých v nadväznosti na jeho odporúčanie z roku 2012 v tejto veci (E/C.12/SVK/CO/2, ods. 21). Je hlboko znepokojený tým, že v krajine s vysokými príjmami nemá veľký počet Rómov, najmä tých v segregovaných komunitách, stály prístup k čistej vode (čl. 2, 11 ods. 1 a 12 ods. 1).

(34) Výbor opakuje svoje predchádzajúce odporúčanie, aby zmluvný štát podnikol potrebné kroky na zabezpečenie primeraných a bezpečných vodohospodárskych a hygienických služieb pre všetkých svojich obyvateľov vrátane obyvateľov žijúcich vo vidieckych oblastiach. Upozorňuje tiež zmluvný štát na svoju všeobecnú pripomienku č. 15 (2002) o práve na vodu.

Stanovisko SR k odporúčaniu C 33/34:

Gestor: Ministerstvo životného prostredia SR

210. V rámci Programu Slovensko 2021-2027 (špecifický cieľ „Podpora prístupu k vode a udržateľného vodného hospodárstva“) sú z fondov EÚ od roku 2023 vyčlenené zdroje v pôsobnosti Ministerstva životného prostredia SR na zabezpečenie dodávok bezpečnej pitnej vody obyvateľstvu a na obnovu infraštruktúry na zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou vo výške viac ako 139 mil. eur. V gescii Úradu vlády SR pre zabezpečenie prístupu k bezpečnej pitnej vode pre marginalizované rómske komunity je vyčlenená osobitná alokácia vo výške 7 mil. eur.

211. Z dotácií v pôsobnosti Úradu vlády SR bolo v roku 2023 podporených 8 projektov, ktorých cieľom bolo zabezpečiť prístup k vode určenej na ľudskú spotrebu (v niektorých prípadoch aj s napojením na kanalizáciu a vodovod) v sume 100 500 eur. Projekty sa v tomto čase ukončujú.

212. V rámci Operačného programu Ľudské zdroje boli v sledovanom období (2019 – 2024) vyhlásené dve výzvy: Výzva na podporu prístupu k pitnej vode a Výzva na podporu dobudovania inžinierskych sietí v marginalizovaných rómskych komunitách, ktorá bola vyhlásená v roku 2020. V rámci nej bolo schválených 59 projektov v sume viac ako 8 mil. eur. V súčasnosti sa ukončujú niektoré z týchto projektov.

Prístup k zdravotnej starostlivosti

(35) Výbor sa obáva, že v ustanoveniach o zdravotnej starostlivosti sú systémové nedostatky. Medzi tie patrí infraštruktúra nízkej kvality z dôvodu nedostatku investícií, obmedzené skriningové zariadenia, medzery v geografickom pokrytí niektorých zdravotníckych služieb a nízky počet lekárov a zdravotných sestier v niektorých regiónoch (čl. 12).

(36) Výbor odporúča, aby zmluvný štát pokračoval a posilňoval snahy investovať do systému zdravotnej starostlivosti s cieľom zabezpečiť všetkým členom populácie najvyššiu možnú úroveň zdravia.

Gestor: Ministerstvo zdravotníctva SR

Stanovisko SR k odporúčaniu C 35/36:

213. MZ SR v roku 2023 aktualizovalo a zjednodušilo výzvu na podporu otvárania nových všeobecných ambulancií v nedostatkových regiónoch. Navrhované zmeny boli komunikované so samosprávnymi krajmi, ktoré mali možnosť poselať vlastné návrhy. Zároveň bol aktualizovaný zoznam nedostatkových okresov s alokovaným príspevkom. Výzva je každoročne aktualizovaná tak, aby dynamicky reagovala na reálnu potrebu príchodu nových lekárov do jednotlivých regiónov.

214. Cieľom opatrenia (poskytnutia príspevku) financovaného z Plánu obnovy a odolnosti SR je zvýšiť potrebnú kapacitu verejnej minimálnej siete poskytovateľov všeobecnej ambulantnej starostlivosti v nedostatkových okresoch prostredníctvom podpory zriaďovania nových ambulancií. Hlavným účelom príspevku je finančná kompenzácia nákladov pri zriaďovaní a prevádzkovaní nových ambulancií.

215. V záujme stabilizácie pediatrickej ambulantnej starostlivosti na Slovensku a zachovania fungovania pohotovostných služieb pre deti upravilo MZ SR pevné body ambulantných pohotovostných služieb pre deti a dorast. Cieľom úpravy bola koncentrácia lekárov do funkčných tímov a ich priblíženie k nemocniciam, aby boli zabezpečené laboratórne vyšetrenia, zobrazovacie metódy, aj následná nemocničná starostlivosť.

216. MZ SR zverejnilo na svojom webe všetky realizované investičné projekty v dvoch výzvach na financovanie investičných projektov na podporu výstavby a rekonštrukcie nemocníc za účelom zlepšenia kvality a efektívnosti ústavnej zdravotnej starostlivosti (tzv. veľkej a malej):

- výzva na financovanie veľkých investičných projektov (realizácia 7 projektov),
- výzva na financovanie malých investičných projektov (realizácia 15 projektov).

217. Pri každom projekte bol identifikovaný plán plnenia a kontrola plnenia formou semaforu. Semafor bol vytvorený ako transparentná komunikácia voči verejnosti, ktorá môže sledovať a overovať si stav aktivít každého projektu – či sú splnené, nesplnené, bez omeškania, v omeškaní, či dokonca v ohrození projektu.

218. V auguste 2023 vyhlásilo MZ SR výzvu Nová sieť nemocníc - zlepšenie kvality a efektívnosti ústavnej zdravotnej starostlivosti - doplnenie prístrojového vybavenia nemocníc z Plánu obnovy a odolnosti SR. Ide o stopercentné financovanie zaobstarania moderných prístrojov a vybavenia.

219. Od budúceho akademického roka (2024/2025) prijmu lekárske fakulty na Slovensku navyše 150 študentov a študentiek medicíny. Je to prvý krok pri plnení záväzku vlády SR

zabezpečiť objednávku štátu na zvýšenie počtu študentov zo Slovenska vo vybraných študijných programoch a odboroch vysokoškolského vzdelávania.

Obezita a užívanie drog a alkoholu

(37) Výbor uznáva opatrenia na podporu zdravého životného štýlu, ale je znepokojený správami, že obezita a užívanie drog a alkoholu, rovnako ako choroby spojené s rizikovými faktormi správania, zostávajú v zmluvnom štáte vysoké. Výbor okrem toho poznamenáva, že sa nevyvíja dostatočné úsilie na podporu zdravého životného štýlu a reguláciu predaja alkoholu alebo potravín a nápojov deťom. Obáva sa tiež, že medzi zdravotnými výsledkami tých, ktorí majú alebo nemajú vysokoškolské vzdelanie, existuje výrazný rozdiel (čl. 12).

(38) Výbor odporúča, aby zmluvný štát investoval do preventívnych kampaní v oblasti verejného zdravia a prijal opatrenia zamerané na skupiny a osoby, ktoré majú závažné zdravotné problémy a riziká. Zmluvný štát by mal tiež zlepšiť reguláciu obchodovania s alkoholom, potravinami a nápojmi pre deti, v súlade so súborom odporúčaní Svetovej zdravotníckej organizácie v oblasti marketingu potravín a nealkoholických nápojov zameraného na deti (2010).

Gestor: Ministerstvo zdravotníctva SR

Stanovisko SR k odporúčeniu C 37/38:

220. Vláda SR schválila v januári 2022 aktualizáciu Národného programu podpory zdravia pre roky 2021-2030, ktorý vychádza z politiky Svetovej zdravotníckej organizácie (ďalej len „WHO“). Program je pravidelne vyhodnocovaný a schvaľovaný vládou SR. Hlavným cieľom aktualizácie je zlepšovať zdravotný stav obyvateľov SR prostredníctvom zvyšovania úrovne zdravotného uvedomenia a podpory zdravia (zamerané na výživu a stravovanie, fyzickú aktivitu, tabak, alkohol a drogy, na podporu duševného zdravia, pracovné a životné podmienky). Ďalším cieľom je dlhodobo zlepšiť úroveň zdravého životného štýlu obyvateľov SR založeného na prevencii a minimalizácii rizík a udržať vykonávanie preventívnych opatrení z hľadiska výskytu infekčných ochorení v minimálne rovnakom rozsahu ako sa vykonávajú v súčasnosti.

221. V januári 2022 schválila vláda SR aj Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2021-2030, ktorý vychádza z Globálnej stratégie znižovania škodlivých účinkov alkoholu. Cieľom akčného plánu je zvýšiť zdravotné uvedomenie a zdravotnú gramotnosť o rozsahu a povahe zdravotných, sociálnych a ekonomických účinkov škodlivého užívania alkoholu, ako aj redukovať negatívne dopady pitia alkoholu na rôzne cieľové skupiny, presadzovaním dôsledného dodržiavania regulačných opatrení zo strany štátu. Akčný plán tiež zdôrazňuje multisektoriálny charakter riešenia problémov súvisiacich s alkoholom a súčasne zohľadňuje možnosti a kompetencie na úrovni jednotlivých rezortov.

222. V júni 2024 schválila vláda SR aj Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity na roky 2024 – 2030. Vychádza z Aktualizovaného národného programu podpory zdravia na roky 2021 – 2030, schváleného vládou SR uznesením č. 44/2022 z 19. januára 2022 a Globálnych odporúčaní WHO pre pohybovú aktivitu, vydaných v roku 2019 a doplnených v roku 2020 a 2022. Hlavným zámerom je zlepšenie úrovne verejného zdravia prostredníctvom podpory pohybovej aktivity naprieč sektormi, ako aj zvýšenie úrovne zdraviu prospešnej pohybovej aktivity pre všetkých obyvateľov SR a podieľanie sa na prevencii chronických neprenosných ochorení. Jedným z hlavných cieľov akčného plánu je zníženie prevalencie pohybovej inaktivity o 5 % u dospelých a dospievajúcich do roku 2030 v súlade s

odporúčaniami WHO. Úlohy stanovené v akčnom pláne budú priebežne plnené rezortmi do roku 2030.

223. Sektor verejného zdravotníctva v SR operatívne reaguje na odporúčania Výboru v zmysle prijatia legislatívnych opatrení v súvislosti s marketingom a predajom nápojov a potravín, ktoré svojim zložením (obsah cukru, tukov a stimulačných látok) môžu poškodzovať zdravie detí a mládeže. Konkrétnym opatrením je prijatie novej vyhlášky MZ SR č. 75/2023 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež, ktorá vstúpila do platnosti 15. marca 2023.

Mentálne zdravie

(39) Berúc na vedomie uistenie zmluvného štátu, že ukončenie praxe používania sieťových postelí ako formy obmedzenia je prioritou, výbor je znepokojený správami, že sa stále používajú v ústavoch starostlivosti o duševné zdravie, a to aj medzi deťmi. Obáva sa tiež, že rozsiahle výnimky zo zákazu takýchto praktík v Zákone o sociálnych službách z roku 2009 znamenali, že pacienti v týchto zariadeniach boli zraniteľní rizikom porušenia ich práva na najvyššiu dosiahnuteľnú úroveň zdravotnej starostlivosti (čl. 12).

(40) Výbor odporúča, aby zmluvný štát vykonal všetky potrebné kroky na účinné vykonávanie svojho záväzku, nájsť alternatívy k použitiu sieťových postelí v zariadeniach starostlivosti o duševné zdravie. Zmluvný štát by mal zrevidovať Zákon o sociálnych službách z roku 2009 s cieľom odstrániť výnimky zo zákazu.

Gestor: Ministerstvo zdravotníctva SR

Spolupracujúci subjekt: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Stanovisko SR k odporúčaniu C 39/40:

224. Dňa 1. marca 2023 nadobudol účinnosť zákon č. 495/2022 Z. z., ktorý upravuje definíciu, druhy a typy obmedzovacích prostriedkov a rámcové pravidlá ich používania v ústavných zdravotníckych zariadeniach, ktoré reflektujú na odporúčania uložené SR zo strany Európskeho výboru na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (ďalej len „CPT“). Zákon ustanovuje, že ako obmedzujúci prostriedok pri poskytovaní ústavnej starostlivosti možno do 31. decembra 2024 použiť aj umiestnenie pacienta v ochrannom lôžku (v sieťovej posteli). Od 1. januára 2025 nebude možné použiť ochranné lôžko ako obmedzovací prostriedok. MZ SR vypracovalo v tejto súvislosti dokument „Stratégia rušenia sieťových postelí“, z ktorého vyplýva, že z celkového počtu 205 ochranných lôžok bolo k 1. marcu 2024 zrušených 39 lôžok a do 31. decembra 2024 bude priebežne zrušených zvyšných 166.

225. Dňa 15. septembra 2023 nadobudla účinnosť vyhláška MZ SR č. 358/2023 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o používaní obmedzovacích prostriedkov a vedení registra obmedzovacích prostriedkov.

226. V decembri 2022 bola v rámci MZ SR zriadená pracovná skupina ministra zdravotníctva SR k obmedzovacím prostriedkom a ich alternatívam v odbornom zameraní psychiatria a detská psychiatria, ktorá aktuálne pracuje na vypracovaní dokumentu popisujúceho tzv. „alternatívne obmedzovacie prostriedky“ k ochranným lôžkam (sieťovým posteliám).

227. Súčasne došlo k vytvoreniu minimálnych štandardov pre študijný program sústavného vzdelávania s názvom „Minimálny štandard pre študijný program sústavného vzdelávania Manažment agresivity a porúch správania v psychiatrii pre lekárov, sestry, zdravotníckych

asistentov – praktické sestry, psychológov a zdravotníckych záchranárov a sanitárov“, v ktorom bude prebiehať vzdelávanie príslušných odborníkov z oblasti duševného zdravia od septembra 2024.

228. MZ SR v spolupráci so SNSLP realizuje od roku 2024 vzdelávania odborníkov z oblasti duševného zdravia v oblasti dodržiavania ľudských práv pacientov a používania obmedzovacích prostriedkov v súlade s normami a odporúčaniami CPT.

Sexuálne a reprodukčné zdravie

(41) Výbor je hlboko znepokojený tým, že ženy v zmluvnom štáte čelia mnohým prekážkam v oblasti služieb sexuálneho a reprodukčného zdravia, vrátane prístupu k bezpečným interrupciám a antikoncepcii, pričom k ďalšiemu obmedzeniu ich práv dôjde aj v prípade ak parlament schváli naposledy predložené legislatívne návrhy.

(42) Výbor odporúča, aby zmluvný štát:

- (a) zaistil, aby bola za všetkých okolností prostredníctvom národného zdravotného poistenia dostupná škála antikoncepčných a interrupčných metód;**
- (b) zakázal akékoľvek vystavenie žien neobjektívnym alebo lekársky nesprávnym informáciám o rizikách interrupcie, ktoré bránia ich prístupu k službám v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia;**
- (c) poskytol všetkým zdravotníckym pracovníkom odbornú prípravu v oblasti ľudských práv, pokiaľ ide o reprodukčné práva žien vrátane práv rómskych žien;**
- (d) zabezpečil komplexnú ochranu súkromia žien počas procesu umelého prerušenia tehotenstva;**
- (e) predchádzal akémukoľvek ďalšiemu úpadku v súvislosti s právami žien na sexuálne a reprodukčné zdravie;**
- (f) zaviedol povinnú a veku primeranú výchovu v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia na všetkých úrovniach.**

43. V tejto súvislosti Výbor upozorňuje zmluvný štát na svoju všeobecnú pripomienku č. 22 (2016) o práve na sexuálne a reprodukčné zdravie.

Gestor: Ministerstvo zdravotníctva SR

Spolupracujúci subjekt: Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR

Stanovisko SR k odporúčaniu C 41/42/43:

229. V sledovanom období neboli prijaté žiadne právne predpisy na všeobecné pokrytie všetkých nákladov spojených s legálnym potratom vrátane potratu na požiadanie a moderných antikoncepčných prostriedkov na prevenciu nechceného tehotenstva z verejného zdravotného poistenia.

230. Členské štáty EÚ majú právo rozhodovať o cene a úhrade liekov hrađených z verejného zdravotného poistenia v rámci kompetencií jednotlivých štátov. SR bude naďalej využívať tieto kompetencie, ktoré sú súčasťou národného zdravotného systému. Legislatíva SR uprednostňuje právo na ochranu zdravia a rovnaký prístup k zabezpečeniu dostupnej a kvalitnej zdravotnej starostlivosti pre všetkých občanov pri dodržaní všetkých ľudskoprávnych aspektov stanovených medzinárodnými zmluvami.

231. Z verejného zdravotného poistenia sa plne uhrádzajú zdravotné výkony na umelé prerušenie tehotenstva vykonané zo zdravotných dôvodov uvedených v osobitnom predpise. Interrupcia, ktorý sa nevykonáva zo zdravotných dôvodov, sa z verejného zdravotného poistenia neuhrádza - žena si zákrok musí uhradiť sama.

232. Antikoncepčné prostriedky na zabránenie nechcenému tehotenstvu nie sú v SR hradené z verejného zdravotného poistenia. Slovensko má problém označiť prípravok, ktorého hlavným účinkom je abortívum, ako antikoncepčný prostriedok. Antikoncepcia má v podstate za následok zabránenie počatiu.

233. Antikoncepcia sa v SR nepovažuje za poskytovanie zdravotnej starostlivosti. V tejto súvislosti nedošlo k žiadnej zmene zákona. Napriek tomu, že v profesijných združeniach (lekárov) sa podarilo dosiahnuť konsenzus o zmenách požadovaných výbormi OSN (Výbor pre ekonomické sociálne a kultúrne práva, či Výbor pre odstránenie všetkých foriem diskriminácie žien), politický konsenzus sa nedosiahol.

234. Komplexný národný program ochrany sexuálneho a reprodukčného zdravia a súvisiacich práv v SR doposiaľ nebol prijatý pre nedostatok spoločenského konsenzu na túto tému. Oblasť zameraná na ochranu, zachovanie a navrátenie zdravia ženy a matky je pre MZ SR prioritná a bez ohľadu na existenciu uvedeného dokumentu priebežne vypracúva návrhy zásadných smerov štátnej zdravotnej politiky pre rozvoj zdravotnej starostlivosti zameranej na reprodukčné zdravie ženy a bezpečné materstvo, a to v zmysle platného právneho poriadku SR, najmä zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zdravotnej starostlivosti“) ako aj schválených nelegislatívnych dokumentov SR.

235. V rámci pokroku v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia sa MZ SR podieľa na realizácii projektu s Regionálnym úradom WHO pre Európu pod názvom Podpora sexuálneho a reprodukčného zdravia s využitím diagnostiky a metód NaProTechnology/Restorative Reproductive Medicine (RRM) so zameraním na zavedenie nových prístupov k liečbe neplodnosti.

236. MZ SR vytvorilo efektívny nástroj na nastavenie ústretového a rovnocenného prístupu k matkám a novorodencom za aktívnej spolupráce všetkých pôrodníc v SR v súlade s odporúčaniami WHO - Iniciatíva nemocníc priateľských k deťom (*Baby Friendly Hospital Initiative* – ďalej len „BFHI“).

237. MZ SR aktuálne pracuje na pilotnom projekte zameranom na vytvorenie nového multidisciplinárneho systému poskytovania krízovej intervencie a pomoci matke/rodičovi, ak išlo napríklad o pôrod mŕtvonarodeného dieťaťa, alebo ak dieťaťu bolo identifikované riziko vývinu alebo zdravotná diagnóza, ktorá súvisí so zdravotným znevýhodnením.

238. Hlavné úlohy, programy a aktivity ochrany a podpory sexuálneho a reprodukčného zdravia sú rozpracované v rôznych dokumentoch, najmä v Koncepcii zdravotnej starostlivosti v odbore gynekológia a pôrodníctvo, odborných usmerneniach a nelegislatívnych dokumentoch, ako sú stratégie a akčné plány, schválené vládou SR, napr. Plán rodovej rovnosti na roky 2020 - 2024, Celoštátna stratégia rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí v Slovenskej republike na roky 2021 - 2027 a Akčný plán rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí na roky 2021-2027, Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030, Európska záruka pre deti, Národná stratégia podpory rodiny a demografie, Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 - 2030.

239. Rozvoj zdravotnej starostlivosti zameranej na reprodukčné zdravie ženy a bezpečné materstvo sa premieta aj do interných predpisov MZ SR, ktorých zoznam je uvedený v prílohe a sú tiež uverejnené na webovej stránke MZ SR.

240. Čo sa týka implementácie odporúčania v časti (c), v zmysle ustanovení školského zákona vydáva MZ SR štátne vzdelávacie programy pre zdravotnícke študijné odbory, ktoré pripravujú žiakov na výkon zdravotníckych povolání na stredných zdravotníckych školách v SR. Štátne vzdelávacie programy v rámci odborného vzdelávania a prípravy obsahujú tematické celky zamerané na sexuálnu výchovu, reprodukčné a sexuálne zdravie a výchovu k manželstvu a rodičovstvu.

241. Počas celého štúdia sa žiaci v rámci medzipredmetových vzťahov na viacerých odborných predmetoch oboznamujú aj s problematikou používania antikoncepcie, rizikami tehotenstva v mladom veku a sexuálne prenosných ochorení. Aj študijné plány a kurikulum zdravotníckych študijných odborov pregraduálneho vzdelávania na univerzitách a vysokých školách zahŕňajú témy a problematiku reprodukčného a sexuálneho zdravia.

242. V rámci ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov MZ SR ustanovuje minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania. Rozsah teoretických vedomostí v minimálnych štandardoch pre príslušné študijné odbory zahŕňa špecifické poznatky týkajúce sa sexuálnej problematiky vo vzťahu zdravotnícky pracovník – pacient v rámci poskytovania zdravotnej starostlivosti. V roku 2019 bol vydaný nový minimálny štandard pre špecializačný študijný program v špecializačnom odbore sexuológia pre povolanie lekár.

243. Príspevková organizácia MZ SR Zdravé regióny, v spolupráci so spoločnosťou InTYMYta pripravili a realizovali vzdelávanie v oblasti reprodukčného a sexuálneho zdravia v marginalizovaných rómskych komunitách od roku 2021. Počas roka 2021 absolvovalo toto vzdelávanie celkovo 246 asistentov podpory zdravia. Cieľom vzdelávania bolo pripraviť asistentov na intervencie a edukačné aktivity s jednotlivcami, rodinami alebo skupinami ľudí v komunitách. Spätná väzba potvrdzuje, že asistenti podpory zdravia Zdravých regiónov prispievajú k zmenám v tejto oblasti a informácie sa dostávajú k ženám a dievčatám z marginalizovaných rómskych komunít v 246 lokalitách, kde Zdravé regióny pôsobia.

244. Odporúčanie (f) je naplnené novým štátnym vzdelávacím programom, ktorý bol schválený v roku 2023. Oproti doteraz platným vzdelávacím štandardom sa ešte väčší dôraz kladie na opis toho, čo žiak dokáže – aby sa dokázal k vedomostiam prepracovať a aby ich vedel použiť v praxi. V rámci vzdelávacej oblasti Človek a príroda sa žiaci v tematických celkoch učia o „Organizme“ a „Dedičnosti a premenlivosti“ vo všetkých troch cykloch, v treťom cykle so zameraním na ľudské telo, životné procesy, dedičnosť a premenlivosť človeka.

Sexuálne a reprodukčné zdravie rómskych žien

(44) Výbor je hlboko znepokojený správami, že rómske ženy, ktoré hľadajú zdravotnú starostlivosť o matku, čelia v pôrodniciach segregácii, obťažovaniu a ponižovaniu, zanedbávaniu, fyzickému obmedzovaniu a zlému zaobchádzaniu počas pôrodu a porušovaniu povinnosti získať informovaný súhlas v súvislosti s lekársym ošetrovaním. Výbor je ďalej znepokojený skutočnosťou, že v zmluvnom štáte došlo k násilnej sterilizácii rómskych žien, a je veľmi znepokojený absenciou primeraného prístupu k opravným prostriedkom pre obeť (čl. 2 a 12).

(45) Výbor nalieha na zmluvný štát, aby:

- (a) úplne zakázal segregáciu rómskych žien v pôrodniciach a verbálne, fyzické a psychické násilie voči rómskym ženám, ktoré vyhl'adávajú zdravotnú starostlivosť o matku;**
- (b) zabezpečil úplné, nezávislé a transparentné vyšetrowanie prípadov nútenej sterilizácie rómskych žien vrátane spolupáchateľstva akýchkoľvek štátnych úradníkov a v prípade potreby uplatnil disciplinárne a trestné sankcie;**
- (c) poskytol primerané, účinné a včasné nápravné prostriedky všetkým obetiam nútenej sterilizácie, vrátane odškodnenia a záruky, že sa to nebude opakovať.**

Gestor: Ministerstvo zdravotníctva SR

Spolupracujúci subjekt: Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity

Stanovisko SR k odporúčaniu C 44/45:

245. V rámci Programu Slovensko, prostredníctvom ktorého sa investujú prostriedky z rozpočtu EÚ a zo štátneho rozpočtu SR, sa rieši aj zlepšovanie rovného a včasného prístupu ku kvalitným, udržateľným a cenovo dostupným službám vrátane zdravotnej starostlivosti; modernizácia systémov sociálnej ochrany, vrátane podpory prístupu k sociálnej ochrane, s osobitným zameraním na deti a znevýhodnené skupiny; zlepšovanie prístupnosti, a to aj pre osoby so zdravotným postihnutím, účinnosti a odolnosti systémov zdravotnej starostlivosti a služieb dlhodobej starostlivosti. S tým súvisí aj podpora ďalšieho vzdelávania zdravotníckych zamestnancov, napr. gynekologicko-pôrodných a neonatologických pracovísk v oblasti dodržiavania zásad BFHI, vrátane podpory vykonávania klinických auditov.

246. MZ SR pripravilo národný projekt „Podpora vzdelávania zdravotníckych pracovníkov v podpore dojčenia a vzťahovej väzby a vykonávanie klinických auditov v oblasti BFHI“, ktorého realizácia sa plánuje v rokoch 2024 - 2029. Základnými cieľmi projektu je podporiť vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov v podpore dojčenia a vzťahovej väzby a zvýšiť kvalitu zdravotnej starostlivosti poskytovanej tehotným ženám, matkám a deťom, overiť nediskriminačný prístup k rodičke, či už k Rómke, utečenke alebo rodičke so zdravotným postihnutím. Dôležitým výstupom je výkon klinických auditov k aplikácii zásad BFHI v zdravotníckych zariadeniach/v praxi. Audit poskytuje priestor na vykonanie analýzy prieskumu spokojnosti matiek s poskytovaním gynekologicko-pôrodnickej starostlivosti a podpory dojčenia v peripôrodnom období v ústavných zdravotníckych zariadeniach.

247. K odporúčaniu (b) uvádzame, že v roku 2003 zriadilo MZ SR pracovnú skupinu zloženú z odborníkov v príslušnej oblasti, ktorej cieľom bolo zistiť skutočnosti o nelegálnych sterilizáciách na území SR. Pracovná skupina zistila nedostatky procesného charakteru. Vláda preto iniciovala revíziu príslušnej zdravotníckej legislatívy SR, aby bola v súlade s legislatívou EÚ a medzinárodnými záväzkami SR.

248. Inštitút informovaného súhlasu je zakotvený v zákone o zdravotnej starostlivosti, ktorý bol prijatý v roku 2004. Zákon o zdravotnej starostlivosti uvádza, že vyšetrujúci zdravotnícky pracovník je povinný zrozumiteľne, ohľaduplne a bez nátlaku poskytnúť informácie o účele, povahe, následkoch a rizikách spojených s poskytovaním zdravotnej starostlivosti. Pacient musí byť schopný samostatne sa rozhodnúť o informovanom súhlase, musí mať dostatok času na rozhodnutie o informovanom súhlase s primeranou rozumovou a vôľovou vyspelosťou a musí mu to dovoliť zdravotný stav. Sterilizácia a podmienky jej vykonania sú účinne a systémovo upravené v zákone o zdravotnej starostlivosti, konkrétne v § 40 ods. 1 až ods. 6.

249. Zdravotnícky pracovník absolvuje školenie o vhodných spôsoboch získavania slobodného a informovaného súhlasu od žien podstupujúcich sterilizáciu v súlade so zákonom o zdravotnej starostlivosti.

250. Vzdelávanie zdravotníckeho personálu v oblasti reprodukčného zdravia a sexuálnej výchovy vrátane sterilizácie a iných antikoncepčných metód, ako aj so zameraním na právne aspekty poskytovania zdravotnej starostlivosti s prihliadnutím na potrebu získania informovaného súhlasu a usmernenia, je zahrnuté v príslušných študijných programoch pre zdravotnícke povolania lekár, sestra, pôrodná asistentka, praktická sestra, a to počas pregraduálneho, postgraduálneho a kontinuálneho vzdelávania.

251. Každý zdravotnícky pracovník je navyše povinný dodržiavať Etický kódex ustanovený zákonom č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve.

252. Nezákonné sterilizácie sú trestné v zmysle §159 Trestného zákona s výškou trestu až do 15 rokov, ak bola osobe spôsobená ťažká ujma na zdraví alebo smrť. Trestný zákon uznáva za trestný čin aj falšovanie a vyhotovenie nepravdivej zdravotnej dokumentácie. Zdravotnícky pracovník, ktorý vykoná sterilizáciu bez slobodného, úplného a informovaného súhlasu, bude preto trestne zodpovedný. Na Slovensku zatiaľ v monitorovanom období nebol zaznamenaný žiadny prípad trestného činu násilnej sterilizácie spáchaný zdravotníckym pracovníkom, ktorý by takúto sterilizáciu vykonal bez slobodného, úplného a informovaného súhlasu.

253. Všetky prípady nútených sterilizácií rómskych žien z minulosti boli orgánmi činnými v trestnom konaní riadne vyšetrené. Nedisponujeme informáciami o výskyte nových prípadov za monitorované obdobie. V prípade výskytu nových prípadov nútených sterilizácií má ktokoľvek možnosť obrátiť sa na orgány činné v trestnom konaní a podať trestné oznámenie na políciu alebo prokuratúre. Orgány činné v trestnom konaní vyšetrujú s plnou vážnosťou, využijúc všetky zákonné inštitúty, každý oznámený trestný čin, resp. každý trestný čin, o ktorom sa dozvedeli v prípade každej obete.

254. Vláda SR v novembri 2021 prijala uznesenie č. 674, ktorým sa ospravedlnila ženám, ktoré podstúpili sterilizáciu v rozpore s právom. Vláda SR sa ospravedlnila za prípady sterilizácií a porušovania ľudských práv (najmä) rómskych žien v rokoch 1966-1989 a 1990-2004, kde vtedajšie praktiky vláda označila za neprípustné a porušenie ľudských práv.

255. K odporúčaniu (c) uvádzame, že v marci 2023 predložilo MS SR do medzirezortného pripomienkového konania legislatívny zámer zákona o finančnom odškodnení žien sterilizovaných v rozpore so zákonom. Následne poslanec Národnej rady SR predložil v apríli 2023 na rokovanie Národnej rady SR návrh zákona o finančnom odškodnení žien sterilizovaných v rozpore s právom, tento návrh obsahoval najmä úpravu:

- výšky jednorazového odškodnenia (5 000 eur);
- okruhu oprávnených osôb (fyzická osoba, ktorá bola sterilizovaná v rozpore so zákonom v období od 1. júla 1966 do 31. decembra 2004 v zdravotníckom zariadení na území SR);
- definíciu sterilizácie v rozpore s právom (bez súhlasu, na základe súhlasu udeleného v rozpore s vtedy platnou legislatívou, za okolností, ktoré vylučujú alebo vážne narúšajú slobodu rozhodovania alebo chápania dôsledkov súhlasu);
- dôkazného bremena (obete musia predložiť informácie o tom, kedy k sterilizácii došlo, v ktorom zariadení, za akých okolností a v príp. ak majú k dispozícii, príslušnú zdravotnú dokumentáciu, ak dokumentáciu nemajú je postačujúce predloženie čestného vyhlásenia);
- zodpovedného rezortu za rozhodovanie o priznaní odškodnenia (MZ SR);
- lehoty pre podanie žiadosti o odškodnenie (do 31. decembra 2025);

- pomoci obetiam s vyplnením potrebného formulára a preberaním formulárov.

256. V dôsledku ukončenia schôdze Národnej rady SR a predčasných parlamentných volieb v SR na jeseň 2023 nebol tento návrh prerokovaný. Obdobný návrh bol predložený skupinou poslancov Národnej rady SR na rokovanie v novembri 2023, avšak nebol schválený.

Sexuálne a reprodukčné zdravie migrujúcich žien

(46) Výbor je znepokojený tým, že mnoho migrantiek bez dokladov nemá prístup k zdravotnej starostlivosti o matku počas tehotenstva a pôrodu v dôsledku rôznych finančných, právnych a politických prekážok, pretože nespĺňajú kritériá účasti na systéme verejného zdravotného poistenia. V dôsledku toho musia znášať všetky náklady na akúkoľvek prenatálnu starostlivosť, ktorú potrebujú počas tehotenstva, vrátane pohotovostnej starostlivosti (čl. 2 a 12).

(47) Výbor odporúča, aby zmluvný štát odstránil zákony a politiky, ktoré obmedzujú prístup cudziniiek, ktoré sa neoprávnene zdržiavajú na území SR k neodkladnej pôrodníckej starostlivosti a kvalifikovanej starostlivosti počas tehotenstva a pôrodu.

Gestor: Ministerstvo zdravotníctva SR

Spolupracujúci subjekt: Ministerstvo vnútra SR

Stanovisko SR k odporúčaniu C 46/47:

257. Nárok na úhradu neodkladnej starostlivosti má aj cudzinec, ktorý nie je verejne zdravotne poistený, nie je zdravotne poistený v inom členskom štáte a zároveň aj cudzinec, ktorému bolo v Slovenskej republike poskytnuté dočasné útočisko.

258. MZ SR môže určiť rozsah zdravotných výkonov uhrádzaných aj nad rámec neodkladnej zdravotnej starostlivosti, ktorou sa rozumie potrebná zdravotná starostlivosť, a to zverejnením predmetného rozsahu na svojom webovom sídle. Výška úhrady za lieky, zdravotnícke pomôcky a dietetické potraviny sa riadi aktuálne platným Zoznamom kategorizovaných liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín. V prípade ak je pri lieku, zdravotníckej pomôcke a dietetickej potravine stanovený doplatok, tento hradí osoba, ktorej je liek, zdravotnícka pomôcka alebo dietetická potravina indikovaná.

259. Na základe vyššie uvedených skutočností MZ SR uverejňuje podľa § 9h zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov na svojom webovom sídle rozsah zdravotných výkonov uhrádzaných nad rámec neodkladnej zdravotnej starostlivosti.

260. Zároveň MZ SR uverejňuje na svojom webovom sídle rozsah zdravotnej starostlivosti nad rámec neodkladnej zdravotnej starostlivosti v zmysle zákona č. 577/2004 Z. z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 577/2004 Z. z.“) nasledovne:

- Od 1. januára 2023 MZ SR upravuje pre deti a adolescentov od narodenia do 18 rokov + 364 dní, ktorí majú poskytnuté dočasné útočisko v súvislosti s prebiehajúcim ozbrojeným konfliktom na Ukrajine, rozsah zdravotnej starostlivosti a to tak, ako je uvedené v § 2, §3 a §7 zákona č. 577/2004 Z. z.
- Od 1. septembra 2023 MZ SR upravuje pre dospelé osoby, ktoré majú poskytnuté dočasné útočisko v súvislosti s prebiehajúcim ozbrojeným konfliktom na Ukrajine,

rozsah zdravotnej starostlivosti a to tak, ako je uvedené v § 2 a §3 zákona č. 577/2004 Z. z.

Predškolské vzdelávanie

(48) Výbor je znepokojený nízkou mierou zápisu detí do predškolského vzdelávania. Táto nízka miera zápisu je výsledkom malých investícií do predškolského vzdelávania, obmedzených úrovni podpory rodín a pretrvávania stereotypov týkajúcich sa rodových úloh. Výbor pripomína zmluvnému štátu význam boja proti stereotypom a investovania do prvých rokov, pokiaľ ide o prípravu detí na dosiahnutie dobrých výsledkov vzdelávania (čl. 10 a 13).

(49) Výbor odporúča, aby zmluvný štát:

(a) zabezpečil účinné vykonávanie plánov na zvýšenie počtu žiakov v predškolskom vzdelávaní;

(b) po porade s príslušnými zúčastnenými stranami, vrátane rodín z rôznych geografických oblastí a etnických a sociálno-ekonomických skupín, zvážil, ako účinne vyvážiť ustanovenia o rodičovskej dovolenke, investície do predškolského vzdelávania a podporu rodín pri vyrovnávaní rodinných a pracovných povinností;

(c) účinne bojoval proti stereotypom týkajúcich sa rodových úloh.

Gestor: Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR

Spolupracujúci subjekt: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR; Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity (pre odporúčanie C 48/49 (a))

Stanovisko SR k odporúčaniu C 48/49:

261. V súlade so Stratégiou rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 a jej akčným plánom pre oblasť vzdelávania, vyhlásilo Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR (ďalej len „MŠVVM SR“) v júli 2023 výzvu „Podpora poskytovania ranej starostlivosti a ranej intervencie deťom vo veku 0 až 6 rokov z prostredia marginalizovaných rómskych komunít a z prostredia generačnej chudoby“ v rámci Plánu obnovy a odolnosti SR. Cieľom výzvy bolo podporiť projekty zamerané na zdravý kognitívny, sociálny a psychomotorický vývin detí, rozvoj rodičovských zručností a spôsobilostí s cieľom zlepšiť šance detí pochádzajúcich z uvedeného prostredia na začlenenie do predprimárneho vzdelávania a umožniť aj ich úspešný vstup do školy. Dôraz je kladený na zapojenie osôb priamo z komunity ovládajúcich jazyk a miestne podmienky, ktoré absolvujú kvalitné školenie a mentoring a stanú sa asistentmi ranej starostlivosti. Podpora služieb ranej starostlivosti zároveň posilní rovnosť žien a mužov v marginalizovaných rómskych komunitách, a to rozvojom čitateľskej gramotnosti a rodičovských zručností matiek, ktorým sa tým zvýši sebavedomie a odhodlanie uplatniť sa na trhu práce po rodičovskej dovolenke. MŠVVM SR podporilo desať mimovládnych neziskových organizácií v celkovej výške 6 mil. eur. V rámci tejto výzvy sa spolu podporí viac ako 1200 detí vo veku do 6 rokov a minimálne 115 asistentov ranej starostlivosti (konkrétne údaje sú v prílohe).

262. K inklúzii rómskych detí prispeje aj novela školského zákona z 9. mája 2023, ktorou sa zaviedol nový princíp výchovy a vzdelávania: právo na prijatie na predprimárne vzdelávanie v materskej škole od 3 rokov veku. Taktiež sa zaistí dostatočný počet miest v materských školách prostredníctvom novely zákona, ako aj prostredníctvom výzvy na rozšírenie kapacít materských škôl o 9107 miest do roku 2026.

263. SR urobila všetky nevyhnutné opatrenia na zvýšenie celkovej účasti detí od 3 rokov na vysokokvalitnom predprimárnom vzdelávaní v materských školách. Zavedené bolo povinné

predprimárne vzdelávanie všetkých 5-ročných detí bez ohľadu na ich socio-ekonomické rodinné zázemie. Výrazne sa zvýšili kapacity materských škôl a umožnilo sa, aby povinné predprimárne vzdelávanie mohli poskytovať, popri materských školách, aj zariadenia predprimárneho vzdelávania. Celková zaškolenosť detí vo veku 5 rokov prekročila 96 % hranicu.

264. Ďalším opatrením je zavedenie práva dieťaťa na prijatie do materskej školy od 4 a následne od 3 rokov ako princípu výchovy a vzdelávania. Toto právo sa v praxi začne uplatňovať od 1. septembra 2024 pre všetky deti, ktoré do 31. augusta 2024 dovŕšia 4 roky veku. Je na rozhodnutí rodičov, či požiadajú o prijatie svojho dieťaťa do štátnej materskej školy už od 4 rokov veku, príp. či toto právo dieťaťa na základe vlastného uváženia uplatnia v súkromnej alebo cirkevnej materskej škole.

265. Aby sa toto právo mohlo uplatniť pre čo najvyšší počet detí, rozširujú sa existujúce kapacity materských škôl vďaka finančným prostriedkom z európskych štrukturálnych investičných fondov, ako aj vďaka finančným prostriedkom z Plánu obnovy a odolnosti SR. Kapacity sa rozširujú tak, aby sa postupne dosiahla 90 % účasť detí vo veku 3 – 4 rokov na vysokokvalitnom predprimárnom vzdelávaní v materských školách a miera zaškolenosti detí vo veku od 5 rokov aby bola minimálne 95 %.

266. K odporúčaniam 49 (b) uvádzame, že rodičovská dovolenka do 3 rokov veku dieťaťa je v SR prevažnou väčšinou rodín vnímaná ako veľký sociálny benefit, ktorý zároveň umožňuje aj aktívne zapojenie rodičov na rodičovskej dovolenke do pracovného prostredia minimálne na čiastočný pracovný úväzok. O tom, že sa to skutočne aj využíva, svedčí aj fakt, že v detských jasliach je prijatých cca 3 300 detí do 3 rokov veku a v materských školách je prijatých takmer 8 800 po dovŕšení 2 rokov veku.

267. Odporúčanie 49 (c) je naplnené vo viacerých schválených dokumentoch, ktoré ovplyvňujú vzdelávací proces na základných školách. Napríklad v školskom zákone sa uvádza, že „cieľom výchovy a vzdelávania je umožniť dieťaťu alebo žiakovi získať a posilňovať úctu k ľudským právam a základným slobodám a zásadám ustanoveným v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd“.

268. V Kritériách na hodnotenie edukačných publikácií podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre základné vzdelávanie (2023) je ako jedno z kritérií uvedené etické kritérium „Edukačná publikácia nepodporuje stereotypy, predsudky a nie je diskriminačná“.

269. V Štátnom vzdelávacom programe z roku 2023 je v časti o občianskej a interkultúrnej gramotnosti postojovým rámcom „vedome pracovať s vlastnými stereotypmi a predsudkami“ a procesuálnym rámcom „prispievať k tvorbe inkluzívneho prostredia a uplatňovať princíp rovnosti rešpektujúc sociálne a ekonomické zázemie, zdravotný stav, etnickú, kultúrnu, náboženskú príslušnosť, pôvod, svetonázor, pohlavie, sebaknímanie, identitu alebo iné charakteristiky“. Tejto téme sa žiaci venujú aj vo vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť v rámci občianskej náuky v téme Rovnosť a spravodlivosť.

Segregácia Rómov vo vzdelávaní

(50) Výbor je znepokojený pokračujúcou segregáciou rómskych detí vo vzdelávaní, vrátane vysokého počtu tých, ktorí sú stále v špeciálnych školách a špeciálnych triedach, v bežných školách na základnom a strednom stupni, nižšou kvalitou týchto ustanovení pri mnohých incidentoch a segregáciou v rámci širšieho školského života, vrátane rómskych detí, ktoré sa stravujú v oddelených častiach a dostávajú iné jedlo. Berie na vedomie kroky zmluvného štátu, ktoré zakazujú vzdelávaciu segregáciu detí v špeciálnych školách výlučne na základe

sociálno-ekonomického zázemia prostredníctvom reforiem školského zákona, ľutuje však stále slabé vykonávanie takejto právnej reformy a pretrvávanie hlboko zakorenených predsudkov a stigmatizáciu, ktorá je základom vzdelávacieho a spoločenského vylúčenia rómskych detí (čl. 2 a 13 ods. 1 a 2 písm. (a) až (c)).

(51) Výbor odporúča, aby zmluvný štát:

- (a) podnikol okamžité kroky na zvýšenie integrácie rómskych detí, ktoré sú v súčasnosti v špeciálnych školách a triedach, do bežného vzdelávania;**
- (b) spolupracoval s miestnymi vzdelávacími orgánmi pri riešení širšieho vylúčenia rómskych detí v kontexte školského života;**
- (c) zabezpečil, aby boli zavedené monitorovacie mechanizmy na dohľad nad účinným vykonávaním zmien školského zákona;**
- (d) podnikol kroky na aktívne riešenie stigmatizácie a predsudkov voči rómskym komunitám a deťom.**

Gestor: Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR;

Spolupracujúce subjekty: Ministerstvo vnútra SR, Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity

Stanovisko SR k odporúčaniu C 50/51:

270. Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie SR (priamo riadená organizácia MŠVVM SR) vypracoval odborné a diagnostické postupy orientované na deti a mládež rómskej národnosti a zároveň realizuje vzdelávacie aktivity v oblasti inovovanej psychodiagnostiky a implementácie systému podporných opatrení v kontexte diagnostiky detí z marginalizovaných rómskych komunít. Tieto aktivity majú prispieť k zníženiu nesprávneho diagnostikovania žiakov z rómskej komunity, a teda k zníženiu ich zaradenia do špeciálnych škôl. Taktiež to prispeje k včasnej identifikácii potrieb žiakov z rómskej komunity a tak k ich úspešnému začleneniu do hlavného vzdelávacieho prúdu.

271. Na podporu inklúzie pre všetkých žiakov MŠVVM SR zaviedlo v legislatíve účinné od školského roku 2023/2024 systém podporných opatrení (§ 145a školského zákona). Pre predchádzanie a elimináciu nežiadúcej segregácie je využiteľných mnoho podporných opatrení, napr. činnosti zamerané na podporu dosahovania školskej spôsobilosti, skvalitnenie podmienok výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, podporu sociálneho zaradenia, predchádzanie ukončenia školskej dochádzky v nižšom ako poslednom ročníku základnej školy alebo strednej školy, či kurzy vyučovacieho jazyka školy, alebo zabezpečenie pôsobenia pedagogického asistenta v triede.

272. MŠVVM SR sa v rámci Plánu obnovy a odolnosti SR zaviazalo k plneniu úloh v oblasti predchádzania a odstraňovania segregácie vo výchove a vzdelávaní. V máji 2023 bola ustanovená definícia segregácie zákonom v školskom zákone MŠVVM SR vypracovalo aj Metodickú príručku desegregácie vo výchove a vzdelávaní. Príručka ponúka komentár k definícii segregácie vo výchove a vzdelávaní a ponúka rámcové návody pre školy a zriaďovateľov na praktické riešenie situácií s rizikom segregácie podľa rôznych typov lokalít s koncentráciou rómskeho obyvateľstva na Slovensku. MŠVVM SR zaviedlo aj monitoring rizika segregácie, ktorý je zameraný na vyhodnocovanie príznakov a rizík segregácie vo vzdelávaní. Jeho cieľom je prispieť k vytvoreniu systému cielenej podpory a pomoci rizikovým lokalitám a sledovania vývoja desegregácie v čase. MŠVVM SR pripravuje a bude realizovať projekty, ktoré priamo adresujú segregáciu detí a žiakov v bežnom prúde

vzdelávania a nesprávne zaradovanie žiakov do špeciálneho vzdelávacieho prúdu. Projekty budú financované prostredníctvom ESF+ v rámci Programu Slovensko.

273. V Stratégii rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 a jej akčnom pláne pre vzdelávanie je aj úloha zabezpečiť objektívne a kultúrne citlivé posudzovanie individuálnych výchovno-vzdelávacích potrieb detí a žiakov z marginalizovaných rómskych komunít za účelom ich účinnej identifikácie a naplňania v inkluzívnom školskom prostredí. Eliminácii nadmerného zaradovania rómskych detí do špeciálneho školstva prispieva aj zavedený inštitút povinného predprimárneho vzdelávania a nárokovateľného predprimárneho vzdelávania, v ktorom si deti z rómskych komunít majú možnosť osvojiť slovenčinu ako druhý jazyk. Vo väzbe na Katalóg podporných opatrení v roku 2023 vytvoril Národný inštitút vzdelávania a mládeže dva programy inovačného vzdelávania zamerané na osvojovanie si slovenského jazyka a osvojovanie si slovenského jazyka ako druhého/cudzieho jazyka v materskej škole.

274. Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity koordinoval viacero projektových výziev zameraných aj na podporu vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít (niektoré projekty sú popísané pri odporúčaní C 26/27 v odsekoch 172, 177-183).

275. K odporúчанию 51 (b) uvádzame, že do výziev v rámci Národného projektu Rozvojové tímy I., ktorý je zameraný na podporu sociálno-ekonomickej integrácie marginalizovaných komunít, sa môžu zapájať jednotlivé obce, pričom projekt poskytuje spoluprácu tak ako podporu samosprávnym orgánom – obciam, tak aj rómskym komunitám sídliacom v obci. Projekty by mali podporovať komplexný rozvoj komunít, vrátane vzdelávania detí. Projekt je nastavený zatiaľ na 60 obcí uvedených v Atlase rómskych komunít.

276. Spolupráca s miestnymi orgánmi (odporúčanie 51 (b)) bola realizovaná aj prostredníctvom Národného projektu inklúzie detí z marginalizovaných rómskych komunít v materských školách (tzv. PRIM I a II) a pozitívne výsledky potvrdzujú, že práve výkonom projektov v rámci týchto programov sa vytvárali podmienky eliminácie zaradenia rómskych detí mimo hlavného prúdu vzdelávania do tzv. špeciálneho školstva.

277. V súvislosti s odporúčaním (d) plní MV SR úlohu vecného a odborného gestora v oblasti prevencie kriminality, so zameraním aj na oblasť extrémizmu, pričom koordinuje aj poskytovanie pomoci obetiam trestných činov. Zabezpečuje šírenie informácií a zvyšovanie povedomia prostredníctvom preventívnych, ako aj vzdelávacích aktivít. Na základe zákona č. 583/2008 Z. z. o prevencii kriminality a inej protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov boli zriadené informačné kancelárie s celoštátnou pôsobnosťou, ktorých účelom je zlepšenie ochrany, podpory a pomoci obetiam kriminality a inej protispoločenskej činnosti. Informačné kancelárie realizujú aj vzdelávacie preventívne aktivity so zameraním na antisemitizmus (od roku 2023), nenávistné prejavy (od roku 2020), mediálnu gramotnosť – hoaxy, dezinformácie a falošné správy (od roku 2020), či internetovú bezpečnosť (od roku 2020), alebo kyberšikanovanie (od roku 2020). Vzdelávanie je určené najmä pre ohrozené, či rizikové skupiny detí a mládeže, ako aj osoby prvého kontaktu z radov pedagogických a odborných zamestnancov škôl. V hodnotenom období uskutočnilo MV SR prostredníctvom informačných kancelárií 2458 vzdelávacích preventívnych aktivít.

278. V rámci osvetovej činnosti vypracovalo MV SR viacero brožúr v oblasti boja proti extrémizmu. Najvýznamnejšia je „Radikalizácia a násilný extrémizmus – Príručka pre prvolíniových pracovníkov“, napísaná v spolupráci s Centrom komunitného organizovania, ako aj brožúry súvisiace s témou radikalizácie, napr.: „Kyberšikanovanie“, „Nenávistné prejavy“ a „Neoznámenie a neprekazenie trestného činu“. Brožúry sú dostupné v tlači aj online.

Segregácia detí so zdravotným postihnutím vo vzdelávaní

(52) Výbor je znepokojený vysokým podielom detí so zdravotným postihnutím, ktoré sa vzdelávajú v špeciálnych školách, a vyjadruje poľutovanie nad nedostatkom primeraných prispôbení sa deťom so zdravotným postihnutím v rámci bežného vzdelávania (čl. 2 a 13 ods. 1, 2 písm. (a) – (c) a ods. 3).

(53) Výbor odporúča, aby zmluvný štát prijal opatrenia na zabezpečenie prístupu k inkluzívnemu vzdelávaniu a zabezpečil primerané úpravy pre deti so zdravotným postihnutím a aby sa zaručilo, že ich rodiny budú mať právo zvoliť si formu ich vzdelania vrátane prechodu tých, ktorí sú v súčasnosti zapísaní do špeciálnych škôl a tried.

Gestor: Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR

Stanovisko SR k odporúчанию C 52/53:

279. Zásadným opatrením na zabezpečenie prístupu k inkluzívnemu vzdelávaniu bolo zavedenie podporných opatrení do legislatívy a ich implementácia do praxe. Podporné opatrenia predstavujú systém ucelenej pomoci a podpory deťom a žiakom (od materskej až po strednú školu) na základe opodstatnenosti. Aplikovaním jednotlivých podporných opatrení dieťaťu alebo žiakovi, so zdravotným znevýhodnením nevynímajúc, sa zlepšili možnosti vzdelávania týchto detí a žiakov aj v hlavnom vzdelávacom prúde. Do pozornosti však dávame, že podľa platnej legislatívy má rodič, resp. zákonný zástupca dieťaťa alebo žiaka rozhodujúce slovo pri určovaní jeho vzdelávacej dráhy.

280. V rámci Dlhodobého zámeru vo vzdelávacej, výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti pre oblasť vysokých škôl na roky 2023-2028 schváleného vládou SR v roku 2022 sú navrhnuté viaceré opatrenia.

281. Zmeniť koncept študentov so špecifickými potrebami (2024 – 2028) z horizontálneho členenia študentov do kategórií podľa znevýhodnenia na študentov zažívajúcich prekážky pri učení a v prístupe k vzdelávaniu, ktorý na naplnenie svojho vzdelávacieho potenciálu potrebuje poskytnutie a uplatnenie podporných opatrení, a to vrátane identifikácie takýchto študentov. Pri definícii konceptu by sa malo spolupracovať s útvarom MV SR venujúceho sa otázkam inklúzie, poradenstva a vzdelávaniu národnostných menšín a Národným inštitútom vzdelávania a mládeže a vychádzať z nimi pripraveného katalógu podporných opatrení. Ďalší posun je potrebné spraviť pri skríningu a diagnostike študentov, ktoré by nemali slúžiť len na identifikovanie potrieb, ale aj na odporúčania na nastavenie účinnej podpory tak, aby študent mohol plne uplatniť svoj vzdelávací potenciál. Toto pomôže aj pri prechode žiakov, ktorí boli prijímateľmi podporných opatrení na nižších stupňoch vzdelávania s jednoduchším prechodom na štúdium na vysokej škole, keďže bude možné jednoduchšie nadviazať na podporné opatrenia, ktoré mali na nižších stupňoch.

282. Vytvorenie katalógu podporných opatrení (2024 – 2026), ktoré sú potrebné pre prekonanie prekážok študentov vysokoškolského štúdia v akademickom a neakademickom živote, a to najmä pre podporu študijnej úspešnosti, inklúziu špecifických skupín, podporu študentov, ktorí čelia závažnejším prekážkam buď kvôli zdravotnému znevýhodneniu alebo bariéram na strane vysokej školy. Zrealizuje sa tiež analýza spôsobu financovania podporných opatrení s ohľadom na kompatibilitu s vytvoreným katalógom a na základe nej sa zväzi úprava spôsobu ich financovania.

283. Stratégia pre dobudovanie odborných kapacít na poskytovanie podporných opatrení (2024-2025) navrhne zvýšenie dostupnosti a kvality skriningových, diagnostických a podporných služieb pre študentov vysokých škôl. Jej výstupom by mali byť aj odporúčania ako

zvýšiť spoluprácu a rozdeliť kompetencie medzi vysokými školami a zariadeniami poradenstva a prevencie, rovnako ako s ďalšími partnermi z verejného a súkromného sektora.

Terciárne vzdelávanie a vyššie stredné odborné programy

54. *Výbor si uvedomuje niekoľko pozitívnych krokov, vrátane vysokej miery účasti na vyšších stredných odborných programoch, uľahčenia stáží, zavedenia špecializovaných služieb kariérneho poradenstva a zvýšenia počtu mladých dospelých s terciárnym vzdelaním, no znepokojuje ho, že terciárne vzdelávanie v zmluvnom štáte nie je dostatočne spojené s požiadavkami trhu práce, a preto mladí dospelí s vysokoškolským vzdelaním majú väčšie problémy s prechodom do zamestnania ako starší občania (čl. 6 a 13 ods. 1 – 2).*

55. *Výbor odporúča, aby zmluvný štát naďalej investoval do zlepšovania a reformy systému terciárneho vzdelávania s cieľom lepšie pomôcť mladým dospelým pri hľadaní zamestnania a rozvoji ich profesionálneho života.*

Gestor: Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR

Stanovisko SR k odporúčaniu C 54/55:

284. V nadväznosti na programové vyhlásenie vlády SR (2023) rieši MŠVVV SR projekt kariérneho poradenstva. Po analýze úrovne poskytovania kariérneho poradenstva budú nastavené podporné opatrenia na ďalšie obdobie a snaha zabezpečiť dostupné poradenstvo pre všetkých študentov. Zároveň sa pripravuje zavedenie mikroosvedčení, ktorých cieľom je flexibilnejšie vzdelávanie a zameranie sa na zručnosti.

285. Od roku 2018 prebieha reforma akreditácie vysokých škôl. Slovenská akreditačná agentúra pre vysoké školstvo prevzala úlohy spojené s akreditáciou činností vysokých škôl od MŠVVV SR a tiež Akreditačnej komisie už od januára 2020. S tým súvisí aj prechod na nové akreditačné kritériá - štandardy pre vnútorný systém, pre študijný program a štandardy pre habilitačné konanie a konanie na vymenúvanie profesorov. Vysoké školy boli povinné do 24 mesiacov od nadobudnutia účinnosti štandardov zosúladiť svoj vnútorný systém s týmito štandardmi. Zosúladenie prebehlo v roku 2022 a počas roku 2023 prebiehalo hodnotenie vysokých škôl agentúrou.

286. Jednou z hlavných zmien spojených s prechodom na nový systém akreditácie je väčšie zapojenie zainteresovaných strán (vrátane zamestnávateľov) do procesu prípravy, schvaľovania a posudzovania študijných programov. Výstupy vzdelávania a kvalifikácia získaná absolvovaním študijného programu budú musieť napĺňať sektorovo-špecifické odborné očakávania na výkon povolania. V študijnom programe budú indikované povolania, na výkon ktorých je potrebná získaná kvalifikácia. Tieto skutočnosti budú musieť byť potvrdené vyjadreniami relevantných externých zainteresovaných strán, teda aj zamestnávateľov.

Kultúrna rozmanitosť

(56) *Výbor víta úsilie orgánov o podporu medzikultúrneho a medzietnického porozumenia medzi rôznymi skupinami a nedávny príklad vyvodenia zodpovednosti jedného verejného činiteľa za nenávisťné prejavy voči menšinovým skupinám. Je však znepokojený pretrvávaním celkového nepriateľstva voči tým, ktorí sú vnímaní ako odlišní od väčšinovej populácie, vrátane menšinových skupín, ako sú Rómovia, moslimovia a migranti, a viacnásobnými prejavmi nenávisťných prejavov. Obáva sa, že takáto atmosféra môže ďalej narušiť toleranciu a prispieť k porušovaniu ľudských práv medzi menšinami a zraniteľnými skupinami (čl. 2 ods. 2 a 15 ods. 1 písm. (a)).*

(57) Výbor odporúča, aby zmluvný štát:

- (a) primerane riešil a postihoval všetky formy neznášanlivosti a nepriateľstva;**
- (b) navrhol a viedol kampane na zvýšenie povedomia verejnosti a ďalšie opatrenia vrátane komplexných opatrení zameraných na väčšinovú populáciu s cieľom podporovať rešpekt a medzikultúrne porozumenie medzi rôznymi skupinami v spoločnosti ako celku;**
- (c) poskytol zamestnancom verejnej správy školenia v oblasti ľudských práv o nediskriminácii a rešpektovaní kultúrnej rozmanitosti a rozdielov;**
- (d) prijal stratégiu s cieľom čeliť narastajúcej protirómskej a protimenšinovej rétorike vo verejnom diskurze a proaktívne posilňoval rešpekt a ocenenie rozmanitosti.**

Gestor: Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo vnútra SR

Spolupracujúce subjekty: Ministerstvo kultúry SR, Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Stanovisko SR k odporúčaniu C 56/57:

287. Vláda SR prijala 13. januára 2021 Koncepciu boja proti radikalizácii a extrémizmu do roku 2024 (ďalej len „koncepcia“) a na jej základe následne bola vypracovaná „Monitorovacia správa o stave extrémizmu v Slovenskej republike za obdobie rokov 2020 a 2021 a aktualizácia úloh Koncepcie boja proti radikalizácii a extrémizmu do roku 2024“.

288. Cieľom koncepcie je podporiť rešpektovanie univerzálnych hodnôt a predchádzať vzniku predsudkov, stereotypov a nenávistných prejavov podmienených národnostnou, rasovou, etnickou, náboženskou, alebo inou neznášanlivosťou, ako aj predchádzať vzniku a šíreniu postojov a aktivít smerujúcich k podpore a propagácii rasizmu, xenofóbie a ostatných foriem intolerancií v demokratickej spoločnosti.

289. Koncepcia definuje významné úlohy:

- každoročný prieskum verejnej mienky zameraný na stav a vývoj radikalizácie, extrémizmu, nenávistných prejavov a subjektívneho pocitu bezpečia obyvateľstva,
- informovanie verejnosti o negatívnych vplyvoch, ktoré môžu mládež radikalizovať na internete a sociálnych sieťach a o škodlivých vplyvoch extrémizmu na spoločnosť,
- uskutočňovanie vzdelávania štátnych zamestnancov (najmä MV SR) v oblasti pomoci obetiam trestných činov extrémizmu, diváckeho násillia, ako aj práca s páchatel'mi týchto činov za účelom deradikalizácie a predchádzania opakovanej trestnej činnosti.

290. V roku 2023 boli vypracované dve metodiky zaoberajúce sa radikalizáciou a extrémizmom obsahujúce všeobecné princípy posilnenia odolnosti škôl a školských zariadení: materiál „Radikalizácia detí a mládeže“ je zameraný na včasné identifikovanie a zachytenie jednotlivca s problémami a materiál „Ozbrojený útok v školách a školských zariadeniach“ poskytuje základné rady, ako riziko útoku minimalizovať a ako v prípade útoku postupovať.

291. K odporúčaniu (b) uvádzame, že Fond na podporu kultúry národnostných menšín poskytuje finančné prostriedky na podporu aktivít s cieľom zabezpečenia interkultúrneho dialógu a porozumenia, ako aj zachovania, vyjadrenia, ochrany a rozvoja identity a kultúrnych hodnôt národnostných menšín, výchovy a vzdelávania k právam osôb patriacich k národnostným menšinám. Prostredníctvom dotácií a štipendií fondu z Programu 4: Podpora

zabezpečenia interkultúrneho dialógu a porozumenia medzi občanmi slovenskej národnosti a občanmi patriacimi k národnostným menšinám a etnickým skupinám sa podporuje realizácia multikultúrnych a interetnických projektov zameraných minimálne na dve národnostné menšiny.

292. MS SR každoročne vyhlasuje výzvu na podporu ľudských práv, pričom v priebehu rokov 2019 – 2024 bolo podporených viacero projektov so zameraním sa na posilňovanie rešpektu, boj proti nenávisťným prejavom a extrémizmu, prevenciu proti radikalizácii a extrémizmu, podporu dialógu medzi menšinami a majoritou, zvyšovanie informovanosti o holokauste a špecificky o rómskom holokauste. Žiadatelia môžu v tejto grantovej schéme žiadať o poskytnutie dotácie vo výške 5 000 až 50 000 eur na daný rozpočtový rok. Štandardná celková alokácia na výzvu na podporu ľudských práv je 769 500 eur. Ilustratívny zoznam podporených projektov sa nachádza v prílohe.

293. V rámci naplňovania odporúčania (c) sa SR zúčastňuje spoločného projektu Európskej Únie a Rady Európy „INSCHOOL: Inkluzívne školy pre rómske deti“ (2017 – 2027), ktorý sa zameriava na podporu sociálneho začleňovania Rómov prostredníctvom podpory inkluzívnych vzdelávacích politík a praxe v Bulharsku, Českej republike, Maďarsku, Rumunsku, SR a v Spojenom Kráľovstve. MŠVVM SR sa zúčastnilo prvého študijného stretnutia expertov inkluzívneho vzdelávania pod názvom "Európske normy a nástroje pre kvalitné a inkluzívne vzdelávanie". Cieľom stretnutia bolo predstaviť Európsky dohovor o ľudských právach, ako aj existujúcu judikatúru EŠLP v oblasti prístupu rómskych detí k vzdelávaniu a desegregácie. V máji 2023 sa zástupcovia MŠVVM SR a Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity zúčastnili študijnej návštevy projektu INSCHOOL v Lisabone, ktorej cieľom bolo čerpať z pozitívnych skúseností Portugalska v oblasti vzdelávania a podporiť výmenu poznatkov v rámci projektu INSCHOOL. V rámci projektu „Program odbornej prípravy“ od júla 2023 do februára 2024 sa konala séria podujatí pre pracovníkov ministerstva školstva a Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie, kde mali príležitosť diskutovať o otázkach súvisiacich s tvorbou vzdelávacej politiky, najmä na podporu učiacich sa zo znevýhodneného prostredia.

294. MV SR v spolupráci s Úradom pre demokratické inštitúcie a ľudské práva (ODIHR) uskutočnilo pre pracovníkov informačných kancelárií v roku 2023 online školenie o „trestných činoch z nenávisťi so zameraním na citlivý a rešpektujúci prístup k obetiam“. Cieľom tejto odbornej prípravy bolo posilniť znalosti a zručnosti pracovníkov informačných kancelárií tak, aby boli schopní identifikovať obeť trestného činu z nenávisťi, poskytnúť adekvátnu pomoc a podporu obetiam, pochopiť špecifické potreby týchto obetí a na základe toho ich nasmerovať na príslušné organizácie poskytujúce odbornú pomoc.

295. MV SR prostredníctvom informačných kancelárií od roku 2020 polročne organizuje stretnutie tzv. regionálnych platforiem pre pomoc obetiam trestných činov na úrovni jednotlivých krajov. V hodnotenom období boli zasadnutia regionálnych platforiem zamerané aj na témy „Nenávisťné prejavy s ohľadom na antisemitizmus“, „Prevencia voči dezinformáciám“, „Radikalizácia“ (s účasťou Slovenského národného strediska pre ľudské práva), „Radikalizácia s ohľadom na cieľovú skupinu mládeže“, „Kyberšikanovanie“.

296. MV SR zapracovalo problematiku protirómskej, protimenšinovej a inej diskriminačnej, xenofóbnej a extrémistickej rétoriky do Stratégie prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v Slovenskej republike do roku 2028 v rámci strategických cieľov č. 1 „Vytváranie vhodného prostredia pre výchovu, vzdelávanie a trávenie voľného času pre deti a mládež“ a č. 4 „Zvyšovanie ochrany verejných priestorov a pocitu bezpečia“.

297. K odporúčaniu C 57 (d) uvádzame, že vláda SR prijala v apríli 2021 Stratégiu rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030. Tento rámcový strategický dokument je záväzkom

vlády SR, ktorý definuje smerovanie verejných politík za účelom dosiahnutia viditeľnej zmeny v oblasti rovnosti a začleňovania Rómov. Osobitný dôraz sa kladie na nediskrimináciu a zintenzívnenie intervencií v boji s protirómskym rasizmom. Cieľom opatrení a aktivít akčného plánu prioritnej oblasti Boj s protirómskym rasizmom a podpora participácie je eliminovať protirómsky rasizmus, podporovať antidiskrimináciu a participáciu a zvýšiť ochranu najviac zraniteľných skupín a jednotlivcov.

298. V zmysle novej právnej úpravy v oblasti mediálnych služieb v zákone o mediálnych službách, ktorý nadobudol účinnosť 1. augusta 2022, platí, že každá obsahová služba, ktorú poskytuje vysielateľ alebo poskytovateľ audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie, musí rešpektovať ľudskú dôstojnosť, najmä nesmie propagovať násilie a otvorenou alebo skrytou formou podnecovať násilie alebo nenávisť, znevažovať alebo hanobiť na základe pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, politického, či iného zmýšľania, majetku, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, narodenia, národného alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, štátnej príslušnosti, príslušnosti k národnosti alebo k etnickej skupine. Podobne, poskytovatelia platformy na zdieľanie videí sú povinní prijať vhodné opatrenia na ochranu verejnosti pred programami, videami vytvorenými užívateľmi a mediálnou komerčnou komunikáciou, ktoré obsahujú vyššie zmienený škodlivý obsah. Taktiež žiadna mediálna komerčná komunikácia nesmie obsahovať ani podporovať diskrimináciu na nijakom základe. Za porušenie vyššie uvedených povinností možno uložiť sankciu.

299. Dôležitú úlohu v oblasti aktívneho posilňovania rešpektu a ocenenia rozmanitosti národnostných menšín a etnických skupín v médiách plnil v sledovanom období verejnoprávny vysielateľ – Rozhlas a televízia Slovenska (ďalej len „RTVS“). Programovú službu RTVS tvorili programy, ktoré rozvíjali národné povedomie a kultúrnu identitu obyvateľov Slovenskej republiky bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vek, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. RTVS bola povinná poskytovať obsahovo a regionálne vyvážené programy pre národnostné menšiny a etnické skupiny.

Menšinové jazyky

(58) Výbor berie na vedomie, že zmluvný štát podporuje výučbu niektorých menšinových jazykov a v niektorých menšinových jazykoch. Je však znepokojený medzerami v poskytovaní vzdelávania vo všetkých menšinových jazykoch, pričom najvýraznejšou medzerou je skutočnosť, že výučba rómskeho jazyka sa ponúka iba ako voliteľný predmet. Znepokojujú ho správy, že zmeny školského zákona viedli k zatvoreniu niektorých malých škôl, ktoré zabezpečovali výučbu v menšinových jazykoch (čl. 2, 13 a 15 písm. (a)).

(59) Výbor odporúča, aby zmluvný štát zaviedol, pokiaľ je to možné a ak existuje dostatočný dopyt, výučbu rómčiny ako menšinového jazyka a aby zabezpečil, že akékoľvek reformy vzdelávacieho systému nebudú mať negatívny vplyv na prístup k vzdelávaniu v menšinových jazykoch a že tieto reformy neovplyvnia výučbu menšinových jazykov ani v týchto jazykoch.

Gestor: Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR

Spolupracujúci subjekt: Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity

Stanovisko SR k odporúčaniu C 58/59:

300. Na základe žiadosti zriaďovateľa môže MŠVVM SR zaradiť školu ako národnostnú školu (s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny) alebo národnostnú triedu (s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny). Maďarská, rusínska, ukrajinská, nemecká, ruská, rómska

a bulharská národnostná menšina si v SR uplatnila právo na vzdelávanie v materinskom jazyku alebo materinského jazyka a literatúry národnostnej menšiny (materské školy, základné školy, stredné školy). V slovenskom školstve sú štyri základné školy, kde sa vyučuje rómsky jazyk a päť stredných škôl, na ktorých študenti môžu vykonať maturitnú skúšku z rómskeho jazyka. Pokračovať v štúdiu môžu na Prešovskej univerzite študijný program pedagogického zamerania – Rómsky jazyk, literatúra a reálie v študijnom odbore Učiteľstvo akademických predmetov. MŠVVM SR, obec Rakúsy, Prešovská univerzita v Prešove a Asociácia škôl s vyučovaním rómskeho jazyka podpísali memorandum o spolupráci na vytvorení pilotnej rómskej národnostnej školy v obci Rakúsy. Tento projekt predstavuje významný krok k podpore skvalitnenia rómskeho národnostného školstva na Slovensku.

301. MŠVVM SR schválilo s účinnosťou od 1. septembra 2022 konsolidované znenie štátnych vzdelávacích programov pre základné školy. Jeho súčasťou sú rámcové učebné plány pre základné školy s vyučovacím jazykom slovenským, základné školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny a základné školy s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny. Ich detailný rozpis je v prílohe.

302. V zmysle záväzkov vyplývajúcich z Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov schválilo MŠVVM SR vzdelávacie štandardy pre vyučovanie bulharského, českého, chorvátskeho a poľského jazyka a literatúry (v roku 2022 k štátnemu vzdelávaciemu programu pre primárne vzdelávanie a v roku 2023 k štátnemu vzdelávaciemu programu pre nižšie stredné vzdelávanie). Rómsky jazyk v slovenskom školstve sa vyučuje v rámci škôl s vyučovaním rómskeho jazyka.

303. Na podporu inklúzie pre všetkých žiakov MŠVVM SR zaviedlo v legislatíve účinnej od školského roku 2023/2024 systém podporných opatrení. Jedným z cieľov je podpora pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy u detí/žiakov, ktorých materinský jazyk sa líši od vyučovacieho jazyka školy a u detí/žiakov, ktorých znalosť vyučovacieho jazyka školy je nižšia ako veku primeraná znalosť vyučovacieho jazyka školy.

304. MŠVVM SR realizuje viacero opatrení pre učiteľov, ktorí už pôsobia na školách, v oblasti interkultúrneho vzdelávania so zameraním na rómsky jazyk, ktorých detailnejší rozpis je v prílohe.

305. MŠVVM SR sa zapojilo do realizácie pilotného projektu Rady Európy ROMANI/PLURILINGUAL POLICY EXPERIMENTATION - Inklúzia rómskych detí vo vzdelávaní – plurilingválny prístup, ktorého cieľom je vytvárať príležitosti na rozvoj povedomia rómskych i nerómskych žiakov o rómskom jazyku, kultúre a histórii. Učitelia/asistenti boli odborne vyškolení, aby začlenili rómsky jazyk do každodenného diskurzu v škole, v triede aj mimo nej. Projekt sa realizuje od 2022 do 2025 a sú do neho zapojené školy zo Slovenska, Slovinska a Grécka. Na Slovensku sa zapojili tri školy (Základná škola Šulekovo - Hlohovec, Základná škola Vyškovce nad Ipľom a Základná škola Luník IX Košice).

Právo využívať výhody vedeckého pokroku a jeho aplikácie

(60) Výbor sa obáva, že zákon upravujúci asistované reprodukčné postupy (oplodnenie in vitro a prenos embryí) – zákon č. 577/2004 Z. z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v znení nariadenia vlády č. 777/2004 Z. z. – ustanovuje preplatenie nákladov až do troch cyklov v rámci verejného zdravotného poistenia pre ženy mladšie ako 39 rokov, iba ak sa na to vyskytnú konkrétne príčiny, a že prístup k týmto postupom je vyhradený iba pre mužov a ženy, ktorí vyhlasujú, že majú intímny fyzický vzťah (čl. 2, 12 a 15 ods. 1 písm. (b)).

(61) Výbor odporúča, aby zmluvný štát na základe vedecky aktualizovaných a etických hľadísk prehodnotil vyššie uvedené ustanovenia a v rámci verejného zdravotného poistenia ponúkol rovnaký a nediskriminačný prístup k oplodneniu in vitro a prenosu embryí ako súčasť kvalitnej reprodukčnej zdravotnej starostlivosti a aby sa dodržiavalo právo každého jednotlivca užívať výhody vedeckého pokroku a jeho využitia.

Gestor: Ministerstvo zdravotníctva SR

Stanovisko SR k odporúčaniu C 60/61:

306. Oblasť zameranú na ochranu a podporu reprodukčného zdravia ženy a matky považuje MZ SR za prioritnú a priebežne vypracúva návrhy zásadných smerov štátnej zdravotnej politiky a rozvíja v zmysle platného právneho poriadku SR, nelegislatívnych dokumentov schválených vládou SR a návrhov poradných orgánov MZ SR.

307. V oblasti riadenia procesov zameraných na podporu reprodukčného zdravia spolupracuje MZ SR s odborníkmi v danej medicínskej oblasti. Podľa WHO je infertilita u žien spôsobená až z 25 % odkladaním tehotenstva, teda nástupom anovulačných cyklov. Z uvedeného dôvodu sa oceňuje pozitívna osвета v prospech ženy, dieťaťa, minimalizovania neúspešnosti liečby. V rámci odporúčania, ktoré ošetrujúci lekár vystavuje žene na vykonanie oplodnenia in vitro, je z pohľadu ochrany zdravia ženy a vylúčenia zdravotných rizík nevyhnutné postupovať na základe individuálneho posúdenia jej zdravotného stavu.

308. Na základe Dvojročnej dohody o spolupráci medzi MZ SR a Regionálnym úradom WHO pre Európu sa realizuje projekt na podporu reprodukčného zdravia, ktorého cieľom je vyvinúť základné podklady pre vytvorenie profesionálneho medicínskeho nástroja - dokumentu evidenčnej politiky pre liečbu pacientiek a ich partnerov s neplodnosťou štandardnými diagnostickými a terapeutickými postupmi pri liečbe neplodnosti metódou restoratívnej reprodukčnej medicíny a zvýšenie dostupnosti zdravotnej starostlivosti pri liečbe neplodnosti párov.

D. Ďalšie odporúčania

(62) Výbor odporúča, aby zmluvný štát ratifikoval Opčný protokol k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu.

Gestor: Ministerstvo spravodlivosti SR

Stanovisko SR k odporúčaniu C 62:

309. Národná rada SR dňa 3. mája 2023 uznesením č. 2210 súhlas s Opčným protokolom k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu a rozhodla, že ide o medzinárodnú zmluvu podľa článku 7 ods. 5 Ústavy SR, ktorá má prednosť pred zákonmi. Ratifikačná listina k opčnému protokolu bola uložená u generálneho tajomníka OSN dňa 19. septembra 2023, účinnosť pre SR nadobudol 19. októbra 2023.

310. V zmysle právnej úpravy (zákon č. 110/2023 Z. z.) bol vytvorený v podmienkach SR národný preventívny mechanizmus, ktorého pôsobnosť vykonávajú 3 inštitúcie ochrany ľudských práv – verejný ochranca práv, komisár pre deti a komisár pre osoby so zdravotným postihnutím. Právna úprava rozšírila právomoc všetkých 3 inštitúcií o právomoc vykonávať systematické návštevy miest, v ktorých sa nachádzajú osoby obmedzené na slobode *de iure* alebo *de facto*, pri ktorých budú zisťovať, ako sa s osobami na týchto miestach zaobchádza. Svoju činnosť inštitúcie vykonávajú prostredníctvom už existujúcich oprávnení (napr. právo komunikovať s osobami bez prítomnosti tretích osôb, nahliadanie do spisov), v niektorých

prípadoch spresnených touto úpravou (napr. nahliadanie do zdravotnej dokumentácie). V súvislosti s rozšírením právomocí, boli všetkým 3 inštitúciám navýšené rozpočty.

(63) Výbor odporúča, aby zmluvný štát v plnej miere zohľadnil svoje záväzky vyplývajúce z Paktu a zabezpečil plné uplatňovanie práv v ňom zakotvených pri vykonávaní Programu pre udržateľný rozvoj do roku 2030 na národnej úrovni. Dosiahnutie Ciel'ov trvalo udržateľného rozvoja by zmluvný štát významne uľahčil zriadením nezávislých mechanizmov na monitorovanie pokroku a zaobchádzanie s príjemcami verejných programov ako s držiteľmi práv, ktorí sa môžu domáhať nárokov. Vykonávanie cieľov na základe zásad účasti, zodpovednosti a nediskriminácie by zabezpečilo, že nikto neostane ponechaný osudu. V tejto súvislosti výbor upozorňuje zmluvný štát na svoje vyhlásenie o sľube, že nikoho neponechá osudu (E/C.12/2019/1).

Gestor: Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (pozn.: gescia Agendy 2030 prešla z MIRRI SR na Úrad podpredsedu vlády SR)

Spolupracujúci subjekt: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Stanovisko SR k odporúčaniu C 63:

311. Vláda SR prijala dňa 20. januára 2021 dokument „Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030 – nové znenie“ (ďalej len „Vízia 2030“). Vízia 2030 bola vypracovaná participatívnym procesom, ktorého sa zúčastnili všetky zainteresované strany quadruple helix, t.j. zástupcovia verejnej správy, mimovládnych organizácií, súkromnej sféry a akademickej obce. Týmto spôsobom sa zabezpečilo rešpektovanie princípu „*leave no one behind*.“

312. Obsahovo Vízia 2030 pozostáva z troch integrovaných rozvojových programov:

- Ochrana a rozvoj ľudských a prírodných zdrojov ako nadradeného verejného záujmu prostredníctvom posilňovania odolnosti štátu a spoločnosti s dôrazom na rast a zdravie populácie, vzdelanie a sociálny rozvoj, právny štát a bezpečnosť, ochranu a zveľaďovanie prírodných a kultúrnych zdrojov.
- Udržateľné využívanie zdrojov – transformácia domáceho hospodárstva smerom k využívaniu inovácií pre rozvoj a udržateľné zhodnotenie potenciálu regiónov, tvorbe vysokej pridanej hodnoty s podporou kvalitnej infraštruktúry a environmentálnej a sociálnej udržateľnosti.
- Rozvoj komunit:
 - a. Zvýšiť podporu rozvoja občianskej spoločnosti a participácie občanov, socio-ekonomických partnerov a iných zainteresovaných aktérov na tvorbe, implementácii a kontrole verejných politík. Posilnenie územného princípu ako základu pri definovaní rozvojových politík, harmonizácii a integrácii sektorových politík a politík rôznych hierarchických úrovní verejnej správy v záujme občanov, komunit a ich udržateľného rozvoja.
 - b. Optimalizácia systému štátnej správy a samosprávy založená na rozložení právomocí, zodpovedností a zdrojov na princípe subsidiarity, partnerskej spolupráce a synergie medzi jednotlivými úrovňami a sektormi verejnej správy v záujme efektívneho uspokojenia potrieb občanov.
 - c. Dostupnosť, efektívnosť fungovania a udržateľnosť rozvoja infraštruktúry pre zdravé a súdržné komunity, vytvárajúcej podmienky pre plnohodnotný život

obyvateľov každého regiónu Slovenska bez ohľadu na ich sociálno-ekonomické zázemie, či znevýhodnenie.

313. Monitorovaním a vyhodnocovaním Vízie 2030 je poverená Rada vlády pre Agendu 2030, ktorá pozostáva popri zástupcoch vlády aj zo zástupcov regiónov, socio-ekonomických partnerov a mimovládnych organizácií.

314. OECD zrealizovala pre SR projekt „Monitorovanie udržateľného rozvoja na Slovensku,“ ktorý sa skončil v januári 2024. Ďalšie posilnenie udržateľného rozvoja sa uskutoční prostredníctvom projektu „Budovanie koherencie politík pre udržateľný rozvoj na ústrednej a regionálnej úrovni v Slovenskej republike.“ Projekt bol schválený Európskou komisiou a jeho realizáciou je poverená OECD (2024 – 2026).

(64) Výbor odporúča, aby zmluvný štát podnikol kroky na postupné vypracovanie a uplatňovanie vhodných ukazovateľov vykonávania hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv s cieľom uľahčiť hodnotenie pokroku, ktorý zmluvný štát dosiahol pri plnení jeho záväzkov podľa Paktu pre rôzne skupiny obyvateľov. V tejto súvislosti Výbor odkazuje zmluvný štát, okrem iného, na koncepčný a metodický rámec týkajúci sa ukazovateľov ľudských práv vypracovaný Úradom Vysokého komisára OSN pre ľudské práva (HRI/MC/2008/3).

Gestor: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Spolupracujúci subjekt: Ministerstvo spravodlivosti SR

Stanovisko SR k odporúčaniu C 64:

315. Všetky ústredné orgány štátnej správy zodpovedné za implementáciu ľudskoprávných záväzkov SR, ako aj konkrétnych odporúčaní Výborov OSN, priebežne vyhodnocujú plnenie týchto záväzkov. Napríklad MPSVR SR každoročne vypracováva Správu o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky, ktorá prispieva k napĺňaniu odporúčania. Správa vychádza zo sociálno-ekonomických ukazovateľov v oblastiach ako zamestnanosť, nezamestnanosť, chudoba a sociálne vylúčenie, či rovnosť medzi ženami a mužmi a rovnosť príležitostí.

316. Uvedeným odporúčaním sa SR bude zaoberať pri príprave ďalších implementačných správ a odpovedí na odporúčania Výborov OSN.

(65) Výbor žiada, aby zmluvný štát šíril tieto záverečné odporúčania v širokom rozsahu na všetkých úrovniach spoločnosti, a to aj na národnej, regionálnej a komunálnej úrovni, najmä medzi poslancami, zamestnancami verejnej správy a súdnymi orgánmi, a aby o tom informoval výbor v nasledujúcej pravidelnej správe o krokoch podniknutých na ich implementáciu. Výbor povzbudzuje zmluvný štát, aby sa zapojil do činnosti Slovenského národného strediska pre ľudské práva, mimovládnych organizácií a ďalších členov občianskej spoločnosti v nadväznosti na tieto záverečné odporúčania a do procesu konzultácií na národnej úrovni pred predložením jeho nasledujúcej pravidelnej správy.

Gestor: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Spolupracujúce subjekty: Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo vnútra SR

Stanovisko SR k odporúčaniu C 65:

317. Záverečné odporúčania Výboru OSN pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva adresované SR boli preložené do slovenského jazyka a boli zverejnené na webových sídlach

ústredných orgánov štátnej správy, v ktorých gescii je problematika riešená paktom. Na webovom sídle MZVEZ SR sú verejne dostupné všetky implementačné správy SR k medzinárodným ľudskoprávnym dohovorom, ktorých je SR zmluvnou stranou, ako aj odporúčania príslušných výborov OSN k týmto správam.

318. Odporúčania výboru boli predložené na rokovanie vlády SR, pričom sú verejnosti dostupné na portáli právnych predpisov Slov-Lex, ako aj na webovom sídle Úradu vlády SR. Vláda SR prerokovala dňa 11. novembra 2020 materiál s odporúčaniami výboru a prijala uznesenie č. 712/2020, ktorým uložila vecne príslušným ministerstvám posúdiť možnosti a mieru implementácie odporúčaní výboru a zároveň uložila úlohu splnomocnencovi vlády SR pre rómske komunity, Združeniu miest a obcí Slovenska a Únii miest Slovenska spolupracovať pri realizácii týchto odporúčaní.

319. Pred rokovaním vlády SR bola správa prerokovaná v Rade vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť, ktorá je stálym odborným, poradným, koordinačným a konzultatívnym orgánom vlády SR v oblasti ochrany základných ľudských práv a slobôd. Rada zaujíma stanoviská k vnútroštátnemu plneniu medzinárodných záväzkov SR v oblasti ochrany ľudských práv. Rade predsedá minister spravodlivosti SR a sú v nej zastúpené na jednej strane kľúčové orgány a inštitúcie verejnej správy a na druhej strane zástupcovia občianskej spoločnosti angažovanej v problematike ľudských práv.